

Täysistunto

Keskiviikko 6.4.2016 klo 13.59—20.33

4. Välikysymys korkeakoulutukseen ja opintotukeen kohdistuvista leikkauksista Välikysymys VK 1/2016 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt annetaan vastaus edustaja Anna-Maja Henrikssonin ynnä muiden välikysymykseen korkeakoulutukseen ja opintotukeen liittyvistä leikkauksista.

Valtioneuvoston vastauksen jälkeen käydään keskustelu välikysymyksen johdosta. Keskustelun ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Anna-Maja Henriksson. Sen jälkeen keskustelussa on nopeatahtinen osuus, jolloin ryhmäpuheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia ja muut etukäteen varatut puheenvuorot enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Keskustelu

14.03 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies ja arvoisa eduskunta! Kiitän oppositiota tämän välikysymyksen esittämisestä.

Suomi täyttää ensi vuonna 100 vuotta. Kansallisrunoilijamme kirjoitti Maamme-laulun sanoihin köyhästä maasta. 2000-luvun alussa, kun talous kohisi ja vienti veti, ajatus köyhästä Suomesta oli vieras. Noiden hyvien vuosien mentyä olemme kahdeksassa vuodessa kaksinkertaistaneet velkataakamme. Olemme jääneet talouskasvussa Kreikan kanssa Euroopassa perää pitelemään. Niukkuus on palannut yhteiskuntamme keskeiseksi elementiksi, vaikka sadan vuoden takaiseen köyhyyteen sitä ei verrata voikaan.

Suomi on silti edelleen monilla mittareilla yksi maailman parhaista maista elää. Tärkein, lähes sadan vuoden aikana kertynyt pääomamme on korviemme välissä. Korkea osaaminen pitää pienen kansakuntamme maailmassa pinnalla.

Jokainen suomalainen tänä päivänä tietää, että Suomen talous ei ole terveellä pohjalla. Nyt asia on havaittu myöskin maamme ulkopuolella. Olemme saaneet luottoluokittajilta ja Euroopan komissiosta viimeisen varoituksen siitä, että välttämättömiä päätöksiä ja uudistuksia ei voi enää perua tai lykätä, vaikka se tuntuisi helpommalta tieltä ja toisi poliittista suosiota. Hallitus on päättänyt kääntää Suomen suunnan, vaikka se herättäisi vastustusta ja vaikka se edellyttäisi todella vaikeita päätöksiä, joista tänäänkin keskustellaan. 4 miljardin euron säästöjä ei tehdä ilkeydestä, ei piittaamattomuudesta eikä kiusalla. Leikkauksia tehdään siksi, koska rahaa on nyt vähemmän, koska talous ei kasva ja koska meillä on liikaa velkaa. Tämä on ainut syy siihen, että olemme säästäneet lähes kaikkialta, myös koulutuksesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Suomen Pankin pääjohtajan Erkki Liikasen viesti hallituksen kehysriihessä eilen oli, että mitä enemmän velkaantumisen pysäyttämistä ja talouden sopeuttamista lykätään, sitä enemmän nuoret sukupolvet kärsivät. Nuo nyt kipeältä tuntuvat päätökset, jotka tasapainottavat Suomen talouden ja uudistavat tätä maata, ovat siis erityisesti nuorten etu. Hallitus on eilen kehysriihessään täydentänyt hallitusohjelman säästöjä siltä osin kuin 4 miljardin euron tavoitteesta ollaan jäljessä eli 370 miljoonalla eurolla. Tämä säästötavoitteen vaje johtui kahdesta tekijästä: indeksisäästöt eivät ole toteutuneet alhaisen inflaation vuoksi, ja toiseksi hallitusohjelman kuntiin kohdistamat säästöt eivät ole toteutumassa täysimääräisinä. Nämä uudet säästöt, joita eilen on tehty, eivät kohdistu koulutukseen ja tutkimukseen. Koulutusta ja tutkimusta suojeltiin uusilta leikkauksilta, mikä ei poista vanhoja mutta antaa meille työrauhan keskittyä koulutusjärjestelmämme uudistamiseen.

Arvoisa puhemies! Kun katsomme koulutusjärjestelmäämme, takana on hukattuja vuosia. Edellisen hallituksen aikana oppimistulokset lähtivät Pisa-mittauksissa laskuun. Silti koulutuksen laatua, oppimistuloksia ja tulevaisuuden yleissivistystä vahvistavat uudistukset jätettiin tekemättä tai ne jätettiin vajaiksi. Lukion uudistaminen jäi puolitiehen, korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen harhaili vailla suuntaa, tiedepolitiikkaan ei osoitettu kummoistakaan kiinnostusta. Edellisen hallituksen opetusministerit valmistelivat koulutusleikkauksia enemmän kuin tämä hallitus. Mukana olivat kaikki välikysymyksen allekirjoittaneet puolueet, jotka esiintyvät nyt kuin eivät niitä aikoja muistaisikaan. (Eduskunnasta: Ohhoh!)

Hallituksen tekemistä säästöistä on liikkunut monenlaisia, osin virheellisiäkin lukuja. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kaikki leikkaukset alentavat valtion talousarviossa määrärahan tasoa vuoteen 2019 mennessä noin 6 prosenttia. Leikkausten jälkeenkin käytämme Suomessa julkista rahaa koulutukseen ja tutkimukseen kaikkiaan noin 16 miljardia euroa vuodessa. Kun taloutemme kasvoi, saatoimme kehittää koulutusjärjestelmäämme menoja lisäämällä. Nyt, kun talous ei käytännössä kasva ja menomme ylittävät tulomme, meidän on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota siihen, mitä noilla 16 miljardilla eurolla tehdään ja mitä niillä saadaan aikaan. Suomen on pystyttävä siis yhtä aikaa sekä talouden tasapainottamiseen että koulutusjärjestelmämme kunnianhimoiseen uudistamiseen.

Hallitusohjelmassa esittämämme visio on, että Suomi on maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta. Haluamme, että Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa. Ovatko hallituksen puheet ja teot ristiriidassa? Eivät ole. Koulutuksen laatua ei nimittäin mitata yksin sillä, kuinka paljon käytämme rahaa. Koulutus ja tutkimus ovat aina sijoituksia tulevaisuuteen. Vaikka meillä ei ole käytettävissä yhtä paljon rahaa kuin ennen, käyttämällä nuo rahat entistä viisaammin ja tekemällä asioita uudella tavalla osaamisemme tulee kasvamaan jatkossakin. Maa, joka on selvinnyt lähes satavuotisen historiansa aikana erittäin kovista paikoista, selviää tästäkin.

Arvoisa puhemies! "Jos koulut keksittäisiin nyt, sanoisiko joku, että parhaiten oppii, kun opettaja laitetaan lapsiryhmän kanssa luokkaan tietyksi ajaksi ja vedetään ovi kiinni", kysyi OECD:n koulutusjohtaja Andreas Schleicher äskettäin. Hän on muuten suuri suomalaisen koulutuksen ystävä. Maailman paraskin koulutusjärjestelmä on uudistusten edessä myös siksi, että maailma on muuttunut ja muuttuu edelleen. Miten opetamme lapset ja nuoret hallitsemaan teknologiaa, jota ei ole vielä keksitty, tai miten koulutamme heidät työtehtäviin, joita ei ole vielä olemassa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Osaamistarpeet ovat muuttuneet, mutta onneksi me tiedämme oppimisesta enemmän kuin koskaan. Hallitus uudistaa koulutusjärjestelmää sen kaikilla askelilla varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin saakka. Läpileikkaavia teemoja koulutuksen uudistuksissa ovat pedagogiikan vahvistaminen, laadukas opettajankoulutus sekä oppimisympäristöjen kehittäminen ja digitalisointi.

Varhaiskasvatuksessa käynnistämme kehittämisohjelman, ja Opetushallitus laatii ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuksen perusteet, jotka onnistuessaan voivat olla hyvin merkittävä varhaiskasvatusta kehittävä laatutekijä. Yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmääriä lisätään.

Suomalainen peruskoulu on kansainvälinen menestystarina ja monen koulutusjärjestelmänsä rakentavan maan esikuva. Hallitus käyttää 121 miljoonaa euroa peruskoulun toimintakulttuurin uudistamiseen. Tavoitteena on parantaa oppimistuloksia, lisätä yksilöllistä oppimista ja tehdä oppimisesta innostavaa läpi elämän. Emme keskity uusiin laitteisiin ja välineisiin vaan ennen kaikkea sisältöön ja oppimiseen.

Peruskouluissa otetaan käyttöön uudet opetussuunnitelmat ensi syksynä. Ne korostavat ilmiöpohjaista oppimista, laaja-alaista oppimista ja tiedon soveltamista, luovuutta ja oppimaan oppimisen taitoja. Lapsia ja nuoria opetetaan aktiivisesti ajattelemaan, ei vain passiivisesti omaksumaan. Kulttuurin kärkihankkeilla puolestaan lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin erityisesti harrastustoimintana koulujen tiloissa. Jokaisen koululaisen päivään tuodaan tunti liikuntaa laajentamalla Liikkuva koulu -ohjelma valtakunnalliseksi.

Lukionkaan kehittäminen ei saa jäädä paikoilleen. Uusi lukio -ohjelmassa luodaan edelläkävijöiden kehittämisverkosto, johon lukiot voivat hakea mukaan kokeilemaan uusia oppimiskäytäntöjä. Lukioita kannustetaan tiivistämään yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Valinnaisempaa lukion tuntijakoa kokeillaan asiantuntijoiden viime hallituskaudella esittämän tuntijakomallin pohjalta.

Hallitus on käynnistänyt ammatillisen koulutuksen reformin, ja tällä rakenneuudistuksella vastataan myös 190 miljoonan euron säästöön, joka on hallitusohjelmassa. Uudistamme koko ammatillisen koulutuksen rakenteet, toimintatavat ja tutkinnot. Oppilaitokset saavat enemmän mahdollisuuksia ja ketteryyttä vastata joustavasti työelämän koulutustarpeisiin. Lisäämme työpaikoilla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkujakin. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisen kynnyksiä madalletaan, ja otamme käyttöön uuden koulutussopimuksen joustavaksi ja houkuttelevaksi tavaksi suorittaa tutkintoa tai sen osia tekemällä oppien.

Suomalaisen koulutuksen sydämessä ovat meidän korkeasti koulutetut, osaavat, arvostetut ja motivoituneet opettajat, jotka ovat maailman parhaita. Olen asettanut opettajankoulutusfoorumin uudistamaan opettajien perus- ja täydennyskoulutusta, ja hallitus on varannut 50 miljoonaa euroa opettajien osaamisen vahvistamiseen hallituskauden aikana.

Uuden teknologian hallitseminen on tärkeää, mutta niin ovat perinteiset oppimateriaalitkin eli kirjat, samoin kirjastot. Hallitus päätti eilen osana julkisen talouden suunnitelmaa, että kirjailijoille maksettavia lainauskorvauksia korotetaan. Kirjailijoiden luova työ on erittäin tärkeä osa sivistystämme ja kulttuuriamme ja antaa tärkeän pohjan oppimiselle.

Arvoisa puhemies! Hallitus pitää erittäin tärkeänä yhdenvertaisia mahdollisuuksia kouluttautua. Haluamme, että Suomi on maa, jossa jokainen lapsi ja nuori saa taustastaan riippumatta hyvät lähtökohdat ja parhaat mahdollisuudet kouluttautua ja vaikuttaa oman elämänsä suuntaan. Tärkeimmät asiat koulutuksellisen tasa-arvon turvaamisessa ovat koulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

tuksen maksuttomuus ja saavutettavuus. Varallisuus, kotipaikka tai perheen tausta eivät saa koskaan muodostua esteeksi eteenpäin ponnistelulle ja opiskelulle. Jokaiselle peruskoulunsa päättävälle taataan toisen asteen koulutuspaikka. Jokaisesta koulutusmuodosta säilyy polku jatko-opintoihin. Koulujen väliset erot oppimistuloksissa ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen pienet, mutta ilmassa on merkkejä, että erot ovat kasvussa. Koulujen eriytymisen ehkäisemiseksi hallitus tukee 20 miljoonalla eurolla opettajien ja koulunkäyntiavustajien palkkaamista haastavien alueiden kouluille.

Arvoisa puhemies! Maamme taloustilanteen heikkouden vuoksi säästöjä joudutaan tekemään myöskin opintotuesta. Tämä on osoitus siitä, kuinka huonosti taloudellamme menee. Hallitus pitää kiinni kehyskauden opintotuen säästöstä. Emme voi enää lykätä vaikeita ratkaisuja eteenpäin, kuten aikaisemmat hallitukset ovat tehneet. Hallitus kuitenkin kohtuullisti selvitysmies Roope Uusitalon esityksiä opintotuen ehtojen kiristämisestä siten, että leikkauksien pitkän aikavälin vaikutukset ovat noin 122 miljoonaa euroa 150 miljoonan euron sijasta.

Opintorahan määrä korkea-asteella yhtenäistetään toisen asteen kanssa 250 euroon kuukaudessa. Tämä on selkeä leikkaus opintorahaan, ja se tulee tunnustaa. Samalla kuitenkin opintolainan valtiontakauksen määrä nostetaan 650 euroon kuukaudessa, jolloin opintotuen kokonaissumma kasvaa 160 eurolla. Tuen enimmäismäärä Suomessa opiskelevilla on 1 100 euroa kuukaudessa. Vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta luovutaan 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Etsimme lisäksi keinoja, miten opintolainahyvitystä voidaan parantaa ja muuttaa kannustavammaksi. Opiskelijoiden tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin. Takaisinperinnän korko puolitetaan, ja hallitus valmistelee esityksen opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin.

Arvoisa puhemies! Haluan erikseen todeta, että suomalaisen koulutuksen vahvuus on sen tasa-arvoisuus. Jokaisella lapsella on mahdollisuus opiskella riippumatta perheen varallisuudesta. Koulutuksen tasa-arvoisista mahdollisuuksista tämä hallitus ei ole valmis tinkimään pisaraakaan. Opintotuen uudistamisen mallissa eniten huomiota on herättänyt se, että opintolainan osuus kasvaa, ja siksi pyysin selvitysmiehenä toiminutta koulutuksen taloustieteen professori Roope Uusitaloa tutkimaan erityisen huolellisesti, miten lainan osuuden kasvattaminen vaikuttaisi tasa-arvoisiin opiskelumahdollisuuksiin. Selvityksessä ei löytynyt näyttöä siitä, että opintotukimallin muuttaminen uhkaisi koulutuksen tasa-arvoa. Kansainvälisissä vertailuissa opintolainaan perustuva opintotukijärjestelmä ei ole heikentänyt tasa-arvoa. Esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa opintolaina on opintojen tukemisen keskeisin osa. Todisteita ei myöskään löytynyt siitä, että opintolainan käyttöä vähentäisi vanhempien matalampi koulutustaso tai perheen pienemmät tulot. Professori Uusitalo ei löytänyt myöskään suomalaisesta kehityksestä tällaisia merkkejä.

Hallitus teki eilen kehysriihessä päätöksen toteuttaa vuosina 2017–2018 yhteensä noin 105 miljoonan euron sijoituksen korkeakouluopetuksen digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen, ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen sekä nuorten tutkijoiden tieteen tekemisen edistämiseen. Tulen pitämään huolta siitä, että tällä lisäpanostuksella parannetaan opiskelijoiden opinnoissa etenemistä, nostetaan osaamistasoamme ja edistetään lahjakkaimpien nuorten tutkijoidemme uralla alkuun pääsyä.

Arvoisa puhemies! Korkeakoulumme ovat suomalaisen osaamisen ja sivistyksen kannalta keskeiset instituutiot. Yliopistojen tehtäväksi on lakiin kirjattu "kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa". Se on ylevä ja arvokas tehtävä. Toinen elementti korkeakoulujärjestelmässämme ovat ammattikorkeakoulut, joiden tehtävänä on amma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

tillisten asiantuntijoiden koulutus. Sivistys, koulutus ja tiede ovat arvoja sinänsä. Korkeakoulujen keskeisin vaikutus yhteiskunnassamme on se, että sieltä valmistuu sivistyneitä kansalaisia, jotka toimivat eri tehtävissä ja antavat näin osaamisensa yhteiskunnan käyttöön eri muodoissa.

Tällä hallituskaudella korkeakoulujen ja tieteen määrärahojen taso opetus- ja kulttuuriministeriön kehyksessä laskee 3,2 miljardista eurosta 3,1 miljardiin euroon. Se on noin 3 prosentin vähennys. Ymmärrän vähentyvien määrärahojen aiheuttaman huolen korkeakoulu- ja tiedeyhteisössämme. Määrärahojen leikkaus ei kuitenkaan ole merkki arvostuksen vähentymisestä. Ainoa syy näihin säästöihin on se, että rahat eivät riitä. (Vasemmalta: Ennen vaaleja oli merkki!)

Kun resurssit ovat niukemmat, meidän on tehtävä asiat paremmin. Tämä pätee myös korkeakouluissa. Eli on uudistettava toimintatapoja, keskityttävä olennaiseen. Hallitus edellyttää korkeakouluilta osaamisen kokoamista ja päällekkäisten koulutusvastuiden tarkastelua. Korkeakoulujen on profiloitettava, tiivistettävä yhteistyötä ja selkeytettävä työnjakoa. Monin paikoin kehitys voimien yhdistämiseksi kulkee jo eteenpäin. Tampereella kaksi yliopistoa on yhdistymässä ja ammattikorkeakoulu on tulossa samaan kokonaisuuteen yhdeksi konserniksi. Lappeenrannassa suunnitelmat ovat hyvässä vauhdissa. Lappiin nimitin juuri selvityshenkilön. Aalto-yliopisto keskittää toimintonsa yhdelle kampukselle.

Toinen korkeakoulujen vaikuttavuuden muoto on uusien ideoiden, tuotteiden ja innovaatioiden synnyttäminen. On tärkeää muistaa, että yhden kaupallistettavan innovaation taustalla on usein kymmenien vuosien puurtaminen perustutkimuksen parissa. Erityisesti haluan mainita tiedepolitiikan osalta nuorten tutkijoiden tukemisen, johon on varattu eilen päätetyn lisäpanostuksen lisäksi jo aiemmin Suomen Akatemian kautta 30 miljoonaa euroa kärkihankerahoitusta. Ensimmäinen hakuaika nuorille tutkijoille on parhaillaan käynnissä.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen rahoja ei ole leikattu siksi, että hallitus ei arvostaisi sitä korvaamattoman arvokasta työtä, jota tehdään kaikissa suomalaisissa oppilaitoksissa kaikilla tasoilla. Koulutuksesta on jouduttu säästämään, koska rahaa on vähemmän. Leikkaukset koulutusjärjestelmäämme voisivat olla uhka, jos tavoitteena olisi säilyttää vanhaa. Sen sijaan jos uskallamme tehdä asioita toisella tavalla — paremmalla ja vaikuttavammalla tavalla — voimme olla tulevana vuosina vahvempia kuin ennen.

Jos koulutuksen sektorilla käyttäisimme tylsää juustohöylää, saattaisimme hyvinkin tehdä vahinkoa suomalaiselle osaamiselle. Mutta näin me emme tule toimimaan. Kaikki hallituksen koulutustoimet on suunniteltu siten, että niissä mennään aina rakenteiden ja uudistusten kautta, sisällöt ja pedagogiikka edellä, kaikin voimin sivistyksen ja osaamisen ytimestä kiinni pitäen. Tämä hallitus on valinnut koulutuspolitiikassaan uudistusten tien. Näin voimme turvata kaikkein tärkeimmän eli koulutuksen laadun ja suomalaisten korkean osaamistason myöskin tulevaisuudessa.

Vaikka olemme vaikeassa yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa tilanteessa, vaikka resurssimme ovat niukemmat ja vaikka oppositio vaatii todennäköisesti tänäänkin päätöksistä lipsumista, tämä hallitus ja minä opetusministerinä teemme joka päivä parhaamme, että suomalainen koulutusjärjestelmä kehittyy ja uudistuu.

14.20 Anna-Maja Henriksson r: Arvoisa puhemies, ärade talman! "Sivistyksessä on pienen kansan turva", lausui J. V. Snellman aikoinaan. Tässä lauseessa on paljon viisautta, johon on helppo yhtyä. Siksi se onkin usein lainattu sitaatti koulutusta koskevissa juhlapu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

heissa. Valitettavasti hallituspuolueiden juhlapuheet ovat täysin irrallaan siitä todellisuudesta, missä Sipilän hallitus nyt toimii. (Jukka Gustafsson: Juuri näin!) Hallitus lupaa yhtä mutta tekee toista. Hallituspuolueet lupasivat olla leikkaamatta koulutuksesta — mutta mitä hallitus tekee? Hallitus leikkaa koulutuksesta armottomasti ja kurittaa opiskelijoita kovalla kädellä. Sanat ja teot ovat täysin ristiriidassa keskenään.

Eiliset kehysriihipäätökset eivät tätä karmeata kokonaistilannetta muuta, vaikka koulutus nyt säästyykin uusilta lisäleikkauksilta. On hyvä, että hallitus tekee lisäpanostuksen digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen ja nuorten tutkijoiden aseman vahvistamiseksi. Samalla on syytä sanoa ääneen, että ilman tätä välikysymystä ja sitä koskevaa keskustelua hallitus tuskin olisi saanut aikaan näitä lievennyksiä massiivisiin leikkauksiinsa. Näyttää siltä, että hallitus nyt tarjoaa pientä laastaria suureen verenvuotoon.

Hallitus perustelee leikkauksiaan talouden realiteeteilla ja valtion velkaantumisen pysäyttämällä. Valtiovarainministeri Stubb totesi maaliskuussa kyselytunnilla, että Suomi on saanut komissiolta kirjeen, jossa edellytetään toimenpiteitä. Tuskin kukaan täällä salissa on eri mieltä siitä, ettemmekö olisi erittäin vaikeassa tilanteessa ja etteikö toimenpiteitä tarvittaisi. Mutta ministeri Stubb, edellyttääkö komissio kirjeessään, että juuri korkeakoulutuksesta pitää leikata? Pitääkö valtion velkaantumista välttämättä hillitä opiskelijoita velkaannuttamalla? Ei edellytä, arvoisa hallitus. Se on teidän oma valintanne.

Valinnoista puheen ollen on vapun lähestyessä syytä mennä ajassa noin vuosi taaksepäin. Opetusministeri Grahn-Laasonen totesi tuolloin ympäristöministerinä vappupuheessaan: "Tehdään arvovalinta: ei leikata enää koulutuksesta. Paras investointi tulevaisuuteen on panostus lapsiin, nuoriin ja osaamiseen." (Touko Aalto: Hyvin sanottu!) Kuinkas sitten kävikään? Täysin päinvastoin.

Värderade talman! I rimlighetens namn vill jag säga att det ju är hela regeringen som bär ansvaret för detta, inte enbart undervisningsministern. Jag är av samma åsikt som undervisningsministern att det handlar om vilka värderingar vi väljer. I politiken är det alltid möjligt att välja annorlunda, också i svåra tider. Det finns alternativ om vi bara vill leta efter dem. Det har också vi och de övriga oppositionspartierna visat i våra skuggbudgetar. Till exempel sänkningen av bilbeskattningen behöver inte göras.

Arvovalintoja on siis mahdollista tehdä, mutta siihen tarvitaan poliittista tahtoa. Hallituksen arvot ovat tulleet suomalaisille selviksi. Valitettavasti prosessikaavioiden Suomessa ei sivistykselle ja osaamiselle näytä olevan sitä sijaa, mikä sillä pitäisi olla.

Den sorgliga nyheten under den senaste tiden talar sitt bistra språk. Helsingfors universitet står inför massiva personalminskningar. Det samma gäller Aalto-universitetet, Åbo Akademi och många andra högskolor. Listan är verkligen lång. Dessutom flyttar begåvade forskare utomlands efter bättre förhållanden. Vi har inte råd med en sådan utveckling.

Arvoisa puhemies! Helsingin Sanomien laatimassa kyselyssä ylivoimainen enemmistö professoreista pitää hallituksen korkeakoulupolitiikkaa epäonnistuneena. EK:n puheenjohtaja Matti Alahuhta on todennut, että koulutukseen tehtävät leikkaukset olisivat vaikeista ajoista huolimatta saaneet jäädä pienemmiksi. Kokoomuksen kokenut Jan Vapaavuori on osuvasti todennut, että "pitäisi olla selvää, ettei tätä kansallista valttikorttia pidä rapauttaa miltyä osin". Myös yksi Suomen kansainvälisesti arvostetuimmista taloustieteilijöistä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

MIT:n professori Bengt Holmström pitää hallituksen kaavailemia koulutussäästöjä käsittelemättömän suurina.

Pääministeri Sipilä, vaikka olettekin todennut, että "löytyy kaiken maailman dosenttia, jotka kertovat, että tätä ja tätä ei saa tehdä," niin olisiko kuitenkin aika pysähtyä ja miettiä uudelleen.

Hallituksen korkeakoululeikkaukset heikentävät Suomen kilpailukykyä ja kestävä kasvun edellytyksiä. Leikkaukset pitää kuitenkin nähdä tätäkin laajempaan toimintaan, ne ovat vakava uhka koko sivistisyhteiskuntamme perusteita kohtaan. Hallitus ei tunnu ymmärtävän yliopistoissa tehtävän perustutkimuksen arvoa. Tai lainatakseni jälleen professori Holmströmiä: "Leikkaukset ovat älyllinen loukkaus tiedeyhteisöä kohtaan. Ilmeisesti hallitus kyseenalaistaa yliopistojen kyvyn tehdä järkeviä päätöksiä tieteentekemisessä."

Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä esiintyi ennen eduskuntavaaleja jo nyt valitettavasti legendaarisesti muodostuneessa koulutuslupauskuvassa lappu kädessä. Lapussa luki: Opintotuesta ei leikata. Opiskelijat ovat ymmärrettävästi järkyttyneitä tästä vaali- ja koulutuslupausten törkeästä pettämisestä. Ja samalla on syytä kysyä, mikä muu väestöryhmä joutuu luopumaan yli 25 prosentista omasta toimeentulostaan.

Statsminister Sipilä, anser ni att nedmonteringen av de studerandes utkomst är rimlig? Och anser ni fortfarande att det rädda och enda sättet att stävja statens skuldsättning är att skuldsätta de studerande?

För oss i svenska folkpartiet och i svenska riksdagsgruppen har studiestödet alltid varit viktigt. Vi var med när det nuvarande studiestödet med tyngdpunkt på studiepenningen skapades. När ledamot Stefan Wallin var minister med ansvar för studiestödet höjdes studiepenningen för första gången på 15 år och samtidigt höjdes också studerandenas egna inkomstgränser. Under den förra valperioden var vi med i regeringen och genomförde indexbindningen av studiepenningen. En av Sipiläs regerings första åtgärd var sedan att slopa indexbindningen.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus leikkaa opintorahan tasoa ja selvityshenkilö Uusitalo esittää huomattavasti lainapainotteisempaa opintotukimallia. Tämä on täysin väärä suunta. Korkeakouluopintoihin tulisi kaikkien nuorten voida hakeutua kiinnostusten ja kykyjen perusteella, ei taustan tai varallisuuden perusteella.

Tästä tiedän jotain itsekin. (Ben Zyskowicz: Samoin minä!) Tulen yksinhuoltajaperheestä, meitä on seitsemän sisarusta. Isäni kuoli, kun olin vasta 6 kuukautta vanha. Ollessani 21-vuotias kolmannen vuoden oikeustieteen ylioppilas myös äitini menehtyi. Tiedän, mitä on olla vähävarainen opiskelija. (Ben Zyskowicz: Samoin!) Ja tiedän myös, että ilman opintotukea eivät omat opintonikaan olisi onnistuneet. (Ben Zyskowicz: Lainakin on opintotukea!)

Arvoisa puhemies! Nyt esillä oleva lainamalli tuskin nopeuttaisi opiskelijoiden valmistumista. Lyhyt sitaatti: "Nykyisen opintotukijärjestelmän keskeiset ongelmat aiheutuvat siitä, että pääosa tuesta on lainaa. Lainajärjestelmä nykymuodossaan soveltuu huonosti toimeentulon turvaamiseen. Velkaantumisen pelossa opiskelijat pyrkivät välttämään lainanottoa olemalla opintojen ohella mahdollisimman paljon ansiotyössä." Tämä lainaus on hallituksen esityksestä vuodelta 1991, jolloin nykyinen opintotukijärjestelmä luotiin. Juuri nuo samat syyt puhuvat nytkin Uusitalon lainamallia vastaan. Opiskelu hidastuu, lainanot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

toa pelätään epävarmojen tulevaisuudennäkymien takia. Kuitenkin hallitus hakee paluuta menneisyyteen, kun pitäisi katsoa tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen valitsema tie on väärä tie. Korkea osaaminen, koulutus ja sivistys ovat olleet Suomen menestyksen perusta koko itsenäisyytemme ajan. Koulutus on myös Suomen tulevan menestyksen ehdoton avaintekijä. Meidän on lyhytnäköisten leikkausten sijaan panostettava osaamiseen ja sivistykseen. Se todellakin on, Snellmanin sanoin, "pienen kansan turva".

Arvoisa hallitus, aiotteko perua koulutukseen, tutkimukseen ja opintotukeen kohdistuvat leikkaukset? Vielä on aikaa tehdä todellisia arvovalintoja. Pallo on nyt teillä.

Edellä olevan perusteella teen seuraavan epäluottamuslause-esityksen: "Eduskunta katsoo, että hallituksen koulutukseen, tutkimukseen ja opintotukeen kohdistuvat leikkaukset ovat vakava uhka Suomen kilpailukyvyille, kestäväälle kasvulle ja koulutukselliselle tasa-arvolle. Hallituksen toimet vaarantavat sivistisyhteiskuntamme perusteet. Tästä syystä eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

14.32 Marisanna Jarva kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta pitää kiinni koulutuksen tasa-arvosta. Jokaisella on, lähtökohdista riippumatta, oltava mahdollisuus kouluttautua niin pitkälle kuin ahkeruus ja lahjakkuus riittävät. (Paavo Arhinmäki: Lainalla!) Eriasteista koulutusta on saatavilla myös tulevaisuudessa koko maassa. Koulutuksen saavutettavuus postinumeroon tai lompakon paksuuteen katsomatta on tasa-arvoisen Suomen kulmakivi. Siitä on pidettävä tiukasti kiinni.

Ymmärrämme ihmisten huolet säästöjen vaikutuksista ja koulutuskentän irtisanomisista. Hallitus ei tee leikkauksia ilkeyttään. Keskusta ei ennen eduskuntavaaleja esittänyt säästöjä koulutukseen. Suomen nopeasti heikkenevä taloustilanne on kuitenkin johtanut siihen, että säästöjä joudutaan tekemään myös koulutuksesta. Oleellista kuitenkin on, miten säästöt toteutetaan. Hallitus ei voi toimia, kuten oppositio vaatii, eli että otetaan yksi säästökohde kerrallaan pois listalta, ja velkaantuminen pahenee.

Suomalaista sivistystä ja osaamista ei ajeta alas. Ne ovat menestyksemme perusta myös tulevaisuudessa. Keskusteluun on palautettava mittasuhteet. Koulutukseen ja tutkimukseen panostetaan julkista rahaa noin 16 miljardia euroa vuodessa, edelleen. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan yliopistojen rahoituksessa palataan vain muutaman vuoden takaiselle tasolle. Puhe koulutusvihamielisestä hallituksesta ampuu siis pahasti yli.

Hyvät edustajat, oppositio on korostanut koulutussäästöjä. Huomiotta jää, että hallitus panostaa koulutusta uudistaviin kärkihankkeisiin 300 miljoonaa euroa tällä vaalikaudella. Uusia oppimisympäristöjä, digitalisaatiota ja uusia opettamisen keinoja otetaan käyttöön aktiivisesti. Samalla huolehdimme opettajien ammattitaidon ja osaamisen kehittämisestä. Teemme uudistukset yhteistyössä koulutuskentän kanssa, ei vain ylhäältä sanellen. Koulutuksen kenttää on kuultava ja tarpeettomia normeja purettava. Suomalaiset opettajat ovat maailman huippua. Heidän pitää voida keskittyä opettamiseen.

Koulutuksen uudistaminen edellyttää, että jokainen euro käytetään järkevästi. Tutkintoja on tiivistettävä, ja on edistettävä opiskelijoiden siirtymistä nopeammin työelämään. Työelämän ja koulutuksen yhteyttä on lisättävä, jotta ammattiin valmistuvien nuorten mahdollisuudet työllistyä paranevat. Oppiaine- ja oppilaitosrajoja on kyettävä madaltamaan, ja opiskelijoiden aiemmin hankkima osaaminen on tunnistettava paremmin.

Arvoisa puhemies! Välikysymys käsittelee myös opintotuen uudistamista. Suomalainen nuori voi opiskella vaikka tohtoriksi asti ja edetä elämässään perhetaustasta tai asuin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

paikasta riippumatta. Tämän mahdollistavat maksuton koulutus, alueellisesti kattava korkeakouluverkko sekä opintotuki. Vaikka nyt tehdään opiskelijoiden ja oppilaitosten arjessa tuntuja muutoksia, säilyy tasa-arvoisen koulutusjärjestelmämme perusta edelleen vahvana. Jokaisella suomalaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja korkeakoulututkintoon. (Jukka Gustafsson: Sehän on oikein meidän perustuslaissa!) Keskusta toteaa, että suomalaisten koulutuksen maksuttomuus on turvattava myös jatkossa. (Eduskunnasta: Perustuslaissa!)

Hyvät edustajat, keskusta vaati opiskelijoiden siirtämistä yleisen asumistuen piiriin, ja nyt tämä toteutuu. Muutos kohdentaa tuen sitä eniten tarvitseville ja parantaa kaikista pienituloisimpien sekä erityisesti itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden toimeentuloa. Yleinen asumistuki huomioi paremmin erilaiset asumiskustannukset ja muuttuvat elämäntilanteet sekä vähentää byrokratiaa. Suomen opintotuki tulee olemaan jatkossa monella opiskelijalla parempi kuin missään muussa Pohjoismaassa ja nostaa monien opiskelijoiden tukitasoa jopa sadoilla euroilla. Yleiseen asumistukeen siirtyminen on historiallinen parannus opiskelijoiden sosiaaliturvaan.

Keskusta näkee opintotuen nimenomaan tukena, ei opiskelijan palkkana. Lainaosuus huomioiden opintotuen maksimitaso on kuitenkin tällä hetkellä riittämätön. Nyt tämä muuttuu. Opintotuen maksimitasoa nostetaan hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti 1 100 euroon. Opintotukeen tehdään myös pitkään toivottuja muita parannuksia. Takaisin perittävän opintotuen 15 prosentin rangaistumaksu puolitetaan, ja jatkossa vanhempien tulot eivät vaikuta täysi-ikäisten nuorten opintotukeen.

Arvoisa puhemies! Sisulla, sivistyksellä ja sydämellä voimme pitää hyvinvointiyhteiskunnan koossa tuleville sukupolville. Vaikeinakin aikoina on löydettävä keinot suomalaisen sivistyksen ja osaamisen vaalimiseen. Toivottavasti myös tässä keskustelussa voimme keskittyä ratkaisujen etsimiseen.

14.37 Kimmo Kivelä ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion surkean taloustilanteen seurauksena hallitus joutuu tekemään sopeutuksia, jotka koskettavat miltei kaikkia kansalaisryhmiä. Monet leikkauksista ovat vaikeita ja vastenmielisiä kohdistuen ihmisiin, jotka muutoinkin ovat taloudellisesti tiukoilla. Erityisen paljon julkisuudessa on keskusteltu koulutusleikkauksista. Näitä pidetään kohtuuttomina siksi, että SDP:n johdolla ja vihreiden, vasemmistoliiton sekä RKP:n tuella leikattiin viime hallituskaudella opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta noin 10 prosenttia resursseista. Merkittäviä lisäleikkauksia ei enää odotettu uuden hallituksen aloittaessa. Koulutusleikkaukset eivät kyllä ole hallitusohjelmaa parhaimmillaan.

Poliittiseen retoriikkaan kuuluvaa propagandaa sen sijaan ovat opposition väittämät hallituksen koulutusvastaisuudesta ja sivistisyhteiskunnan alasajosta. Kehyskaudella koulutusmenoja karsitaan noin 5 prosentin luokkaa, kuten muiltakin sektoreilta. Leikkausten jälkeenkin Suomen panostus koulutukseen on hyvää OECD:n keskitasoa. Koulutusjärjestelmämme on hieno, ja sitä ihaillaan maailmanlaajuisesti. Keskeisinä elementteinä ovat tasa-arvoisuus ja maksuttomuus. Tänäkin vuonna valtio sijoittaa koulutukseen lähes 6 miljardia euroa. Tämä satsaus ei ole vähäinen. Maksuttoman koulutuksen lisäksi valtio tukee yksittäisten opiskelijoiden jokapäiväistä elämistä lähes miljardilla eurolla vuosittain. Kansainvälisestäkin järjestelmämme on antelias.

Näistä tähtitieteellisistä summista huolimatta opiskelijat elävät toimeentulon äärirajoilla. Tästä johtuen yhä useampi opiskelija joutuu työskentelemään opiskelun ohessa. Työko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

kemuksen hankkimisessa sinällään ei ole mitään pahaa, päinvastoin, mutta valmistumisen viivästyminen työnteon vuoksi ei vastaa asetettuja tavoitteita opintoaikojen lyhentämiseksi. Hallitus onkin viisaasti linjannut, että opintotuen kokonaismäärä nousee 1 100 euroon ja että toisen sekä korkea-asteen opiskelijat siirretään yleisen asumistuen piiriin.

Arvoisa rouva puhemies! Kuulun siihen ikäpolveen, jonka opiskelujen rahoitus tapahtui itsestäänselvästi lainan turvin. Mutta maailma on muuttunut, sen tiedän jo perhepiiristäni. Opintolainan nostamista vältetään, joskin se on viime vuosina jonkin verran lisääntynyt. On tärkeää, että opiskelijoille turvataan kohtuullinen toimeentulo myös vastaisuudessa vanhempien tuloista riippumatta. Ensisijaisesti yliopisto-opiskelijoita varten 70-luvulla luotua opintotukijärjestelmää on eri hallitusten toimesta muutettu tiuhaan. Mielestäni on harkittava, pitäisikö opintotukijärjestelmää uudistaa laaja-alaisessa parlamentaarisessa valmistelussa. (Antti Rinne: Hyvä!) Kokonaisvaltainen opintotukijärjestelmän tarkastelu olisi tarpeen kestävän ratkaisun aikaansaamiseksi. Lisäksi on tärkeää huolehtia siitä, että sote-uudistuksen yhteydessä ei romutettaisi toimivia rakenteita, kuten ylioppilaiden terveydenhuoltojärjestelmää, vaan päinvastoin saatettaisiin myös ammattikorkeakoulujen opiskelijat sen piiriin mahdollisimman pian.

Rouva puhemies! Sivistyspoliittinen keskustelu on tärkeää kansakunnan tulevaisuuden kannalta. Snellmanista lähtien on korostettu pienen kansakunnan voiman nojaavan koulutukseen ja osaamiseen. Hallituksen keskeisenä tavoitteena aivan oikein on, että velkaantuminen pysäytetään. Samanaikaisesti on kuitenkin muistettava, että sivistys on itseisarvo eikä sen tule olla taloudelle alisteinen. (Vasemmalta: Hyvä!) Hallitus aikookin panostaa muiden muassa lahjakkaiden nuorten tutkijoiden aseman vahvistamiseen.

Sivistyksellä rakennetaan menestystä ja vakautta. Vapaassa ilmapiirissä tapahtuva tieteen harjoittaminen, innostava opetus ja tulevaisuuteen uskova mieliala ovat ratkaisevia kansakuntamme tulevaisuuden kannalta. Koulutuksen järjestäjien keskuudessa elää voimakkaana eteenpäin katsova henki vaikeasta taloustilanteesta huolimatta. Koulutuksen järjestäjät ovat valmiita uudenlaiseen yhteistyöhön, toimintojen tehostamiseen ja moniin muihin uudennaisiin työskentelytapoihin. Onkin äärimmäisen tärkeää, että koulutuksen järjestäjien avauksiin suhtaudutaan hallituksen piirissä rakentavasti ja hallitus osoittaa entistä enemmän arvostusta maamme upeaa koulutusjärjestelmää kohtaan. (Vasemmalta: Hyvä puheenvuoro!)

14.43 Sari Multala kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan vahvuus ja hienous kiteytyy maksuttomaan laadukkaaseen koulutukseen. Jokainen voi omalla ahkeruudellaan taustoistaan riippumatta kouluttautua tohtoriksi asti. Viimeisen sadan vuoden aikana sekä koulutustaso että koulutuksellinen tasa-arvo ovat kasvaneet huimasti. Koulutuksen maksuttomuus on yhteiskunnaltamme tärkeä investointi sivistyksen, taloudellisen hyvinvoinnin ja tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä ymmärtää huolen välikysymyksen taustalla. On aivan totta, että tämän ja edellisen vaalikauden aikana koulutukseen on kohdistunut ja kohdistuu merkittäviä säästöjä. Sitä ei käy kiistäminen, emmekä me näitä säästöjä mielellämme toteuta. Hallituksella ei kuitenkaan ole paljon liikkumatilaa. Vastuullisen ja kestävän taloudenpidon keskeinen periaate on se, että emme jatkuvasti elä yli varojemme. Säästöjä tehdään, jotta voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen myös tulevaisuudessa. Jokainen puolue on tässäkin salissa vuorollaan ollut toteuttamassa säästöjä myös koulutukseen, ei arvovalintana vaan vaikean taloustilanteen vuoksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Ministeri Grahn-Laasonen on kantanut suoraselkäisesti vastuun hallituksen yhteisten päätösten toimeenpanosta. Erona edellisen hallituksen tekemiin koulutusleikkauksiin pyrimme tekemään rakenteellisia uudistuksia. Vain tekemällä asioita paremmin ja uudella tavalla turvaamme jatkossakin mahdollisuuksien tasa-arvon ja suomalaisen koulutuksen korkean laadun.

Arvoisa puhemies! Väheksymättä yhtään koulutusleikkausten suuruutta on tehtävien säästöjen mittakaava suhteessa koulutuksen ja tutkimuksen kokonaispanokseen syytä pitää mielessä. Vuonna 2019 käytetään julkista rahoitusta koulutukseen yhteensä noin 16 miljardia euroa. Hallituskaudella esitettävät säästöt ovat enimmillään 982 miljoonaa euroa. Esimerkiksi korkeakoulutuksen ja tieteen rahoitus laskee 3,2 miljardista 3,1 miljardiin euroon.

Arvostamme kokoomuksessa suunnattomasti ja vilpittömästi sitä laadukasta työtä, jota maamme varhaiskasvattajat, opettajat, professorit ja muu koulutus- ja tutkimushenkilöstö tekevät. Hallituksen tekemät säästöt eivät ole epäluottamuslause heitä kohtaan vaan vain ja ainoastaan tiukan valtiontalouden sanelema epämieluisa toimenpide.

Arvoisa puhemies! Opintotukiuudistuksessa on keskeistä muistaa, että se ei heikennä koulutuksellista tasa-arvoa tutkimusten valossa. Professori Roope Uusitalo arvioi selvityshenkilönä kattavasti tutkimustietoihin perustuen opintotuen säästöjen toteuttamisen vaihtoehtoja ja vaikutuksia erityisesti koulutuksen tasa-arvon näkökulmasta. Uusitalo ei löytänyt opintolainojen käytön jakaantumisesta, Pohjoismaiden välisistä vertailuista tai 90-luvun opintotukijärjestelmän uudistuksesta tieteellisesti merkittävää näyttöä, joka tukisi opposition väitettä koulutuksellisen tasa-arvon heikkenemisestä. Sen sijaan Uusitalo havaitsi, että esimerkiksi Ruotsissa koulutus on vähemmän periytyvää kuin Suomessa, vaikka Ruotsin opintotuki on selkeästi Suomen mallia lainapainotteisempi. (Ben Zyskowitz: Miten se on mahdollista?) On valheellista ja harhaanjohtavaa väittää opintotukileikkausten tuhoavan koulutuksellisen tasa-arvon.

Hallitus linjasi eilen kehysriihen yhteydessä opintotukiuudistuksesta: Opintotukiaika säilyy jatkossa joustavana, eikä opintotuen saamisen edellytyksenä olevaa opintopistemäärää nosteta. Itsenäisesti asuvat 18—19-vuotiaat toisen asteen opiskelijat tuodaan yhdenvertaiseen asemaan samanikäisten korkeakouluopiskelijoiden kanssa. Opiskelijat siirretään yleisen asumistuen piiriin sekä tukeen tehdään useampia muita parannuksia.

Yksittäisen opiskelijan huoli ja epävarmuus omasta toimeentulostaan on erittäin hyvin ymmärrettävää. Tilastojen valossa koulutus on erinomainen vakuutus tulevaisuutta varten, mutta se ei välttämättä tuo varmuuden tunnetta opiskelijalle. Opintotuen lainapainotteisuuden kasvamisen myötä on tärkeää taata, että opintotukiuudistuksessa kyettäisiin huomioimaan riittävien lainan takaisinmaksun joustojen säilyminen sekä lainahyvityksen säilyttäminen nopean valmistumisen kannustimena.

Arvoisa puhemies! Koulutusjärjestelmämme kehitys- ja uudistustarve on ollut tiedossa jo pitkään ennen nykyisen hallitusohjelman laadintaa. Miksi laskeneet Pisa-tulokset, kansainvälisesti vertaillen pitkät valmistumisajat ja sirpaloitunut korkeakoululaitos eivät ole saaneet meitä nopeammin ja aiemmin uudistusten tielle? Tämä hallitus on tarttunut koulutuksen uudistustarpeisiin tosissaan. Oppimisympäristöjä uudistetaan, koulupäiviin tuodaan tunti liikuntaa ja opettajien perus- ja jatkokoulutusta kehitetään. Lisäksi toteutetaan mittava joukko muita uudistuksia, jotka vievät suomalaisen osaamisen tasoa ylöspäin. Kokoomukselle on tärkeää, että koko koulutusjärjestelmämme kehittämiseen panostetaan jokaisella tasolla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Sivistys ja mahdollisuuksien tasa-arvo ovat meille kokoomuslaisille tärkeitä arvoja. Koulutussäästöt ovat meille erittäin vaikeita, mutta säästöjä tehdään, jotta myös tulevat sukupolvet saavat nauttia pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta ja ilmaisesta laadukkaasta koulutuksesta.

14.49 Eeva-Johanna Eloranta sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapasin jokin aika sitten turkulaisia korkeakouluopiskelijoita, ja he kertoivat tulevaisuuskonsa olevan koetuksella hallituksen massiivisten koulutussäästöjen takia. Ilmassa on pelkoa ja suoranaista epätoivoa. Tulevaisuuteen ei enää uskalleta uskoa.

Opiskelijat tuntevat syystäkin tullessaan petetyiksi. Opintotukileikkauksen myötä vaarantuu myös opiskelijoiden ennestään niukka toimeentulo. Opiskelijat ovat tyrmistyneitä. Opintorahaa ollaan leikkaamassa 86 eurolla, yli neljänneksen. Tämä summa vastaa opiskelijan koko kuukauden opiskelijalounaiden hintaa ja vähän enemmänkin.

Professori Jaakko Hämeen-Anttila, joka muuten on jo aivovuotanut ulkomaille, ihmetteli: "Miksi raha kannustaa yritysjohtajaa, mutta laiskistaa opiskelijan?" SDP ei hyväksy, että niiltä, joilla on niukin toimeentulo, otetaan eniten. Onko hallitus unohtanut, että opiskelijat ovat jo nyt kaikkein matalinta sosiaaliturvaa saava ryhmä, joka elää monesti köyhyysrajan alapuolella? Yksi hyvä asia sentään löytyy: se, kun luovutaan vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahaan itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta.

Toivottavasti hallituksen opintotukiuudistuksessa ei ole kyse siitä, että tulevaisuudessa opiskelija olisi useammin lähtöisin niin sanotusta hyvästä perheestä. Nuoret, joiden ei ole mahdollista saada vanhemmiltaan taloudellista tukea opintoihin, joutuvat nyt todella tarkkaan miettimään, mitä on varaa opiskella. Haikaileeko hallitus paluuta luokkayhteiskuntaan, jossa perheen varallisuus ja tausta määrittävät lasten ja nuorten mahdollisuudet?

Arvoisa puhemies! Puheista huolimatta koulutuspolitiikassa näyttää olevan tapahtumassa siirtymä hyvinvointivaltion universalismista yksityiseen velkatalouteen. Maksutonta korkeakoulutusta ei enää nähdä hyvinvointivaltion tarjoamana oikeutena, vaan korkeakoulutus halutaan rinnastaa mihin tahansa yksilölliseen sijoitukseen. Tällainen ajatus ei sovi koulutuspolitiikan lähtökohdaksi pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa. (Ben Zyskowicz: Missä tällaista ajatusta on esitetty?) Maksuton koulutus on yksilölle mahdollisuus kehittää itseään, mutta se tuottaa myös sivistyneitä ja kriittiseen ajatteluun kykeneviä kansalaisia ja tätä kautta lisäarvoa koko yhteiskunnalle. Pienenä maana Suomen kilpailukyky ja menestys ovat riippuvaisia osaavasta ja koulutetusta väestöstä.

Arvoisa puhemies! Sivistystyönantajien selvityksen mukaan koulutusmenojen osuus julkisista kokonaismenoista on jo nyt laskenut alemmaksi kuin 1990-luvun syvässä lamas- sa ja laskee koko ajan edelleen. Vaikka julkisista menoista reilu kymmenesosa menee koulutukseen ja tutkimukseen, niiden osuus koko hallituksen menosäästöistä on viidesosa. Hallitus ei siis käytä pelkästään juustohöylää leikatessaan koulutuksesta ja tutkimuksesta vaan halkaisee kirveellä ison osan suomalaisesta osaamispääomasta.

Hallituksen koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin suunnitellut massiiviset 3 miljardin säästöt tämän vaalikauden aikana vaarantavat koko suomalaisen koulutusjärjestelmän tulevaisuuden varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Samalla vaarantuu se edelläkävijäosaaminen, johon Suomen koko tuleva kasvu perustuu. Te heikennätte Suomen talouskasvun edellytyksiä merkittäväällä tavalla. Tämän huolen ovat jakaneet opiske-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

lijoiden, professorien ja koulutusasiantuntijoiden lisäksi myös OECD ja talouselämän vaikuttajat.

Näitä huolia ja varoituksia ei hallitus kuitenkaan noteeraa. Julkisuudessa onkin toistuvasti arvioitu tämän hallituksen olevan kaikkein koulutusvihamielisin hallitus koko Suomen historiassa. (Välihuutoja) Arvoisa hallitus, miksi te leikkaatte Suomelta tulevaisuuden? Niin kuin hallitus sanoo, niin totta kai talous pitää saada tasapainoon, mutta totta kai on myös vaihtoehtoja, kysymys on aina arvovalinnoista. (Ben Zyskowicz: No, kertokaa omanne!) Perusporvarihallituksen arvovalinta on, että tutkimuksesta ja koulutuksesta ja samalla tulevaisuudesta voidaan leikata ja tinkiä enemmän kuin mistään muusta. (Ben Zyskowicz: Kertokaa oma vaihtoehtonne! — Vasemmalta: Peruutetaan autoveron alennus!)

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien vaihtoehdossa torjutaan koulutusleikkaukset ja lisätään valtion tuloja muun muassa estämällä kansainvälistä veronkiertoa, nostamalla pääomatulojen verotusta ja perumalla osa autoverotuksen alennuksesta. (Ben Zyskowicz: Ne onkin hyviä säästöjä!) SDP ei hyväksy sitä, että Sipilän hallitus heikentää tietoisesti Suomen osaamistasoa. Meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa osaamistason laskuun.

Kehysriihen tuloksena hallitus jatkaa hölmöläisten peiton jatkamista. Koulutuksen 3 miljardin säästöt pysyvät kaikki ennallaan, lohdutuksena luvataan kertaluonteinen 100 miljoonan euron laastarilappu. Tämän lisäksi hehkutitte eilen, että koulutuksesta ei enää leikata. Tällä kertaa koulutuslupauksenne kesti hallituksen tiedotteen julkaisuun asti. Sieltä saimme lukea uudesta koulutusleikkauksesta, omaehtoisen koulutuksen kulukorvauksen 47 miljoonan euron pysyvästä säästöstä.

"Tällaisia paketteja on helppo tehdä. Ensin leikataan, sitten palautetaan ja palautusta mainostetaan kasvupakettina." Tämä oli oppositiojohtaja Juha Sipilän kommentti. Voisiko tätä teidän hallituksenne politiikkaa osuvammin kuvata, pääministeri Sipilä?

Kannatan epäluottamuslausetta hallitukselle.

14.55 Emma Kari vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän maan tarina on tarina koulutuksesta ja tasa-arvosta. Kun 90-luvun lama iski Suomeen, minä aloitin koulun. Lapsen silmissä lama oli jotain todella pelottavaa, se mursi koulukaverin isän, se hajotti koteja, se jätti haavan melkein jokaiseen suomalaiseen perheeseen. Se pahin teko oli kuitenkin se kaiken kattava toivottomuus, jota se loi tähän maahan. Nyt minun oma pieni poikani on aloittamassa koulua, ja se sama harmaa aalto on taas pyyhkäissyt Suomen yli. (Ben Zyskowicz: Ette kai te kotona tällaista sille puhu?)

Keskustan Tuomo Puumala kuvasi kuitenkin viime vuonna, aika lailla tasan vuosi sitten, todella kauniisti sen, miten Suomi kamposi itsensä ylös laman synkkydestä: "Me onnistuimme, kun panostimme tutkimukseen ja koulutukseen. Se oli tietoinen arvovalinta. Uskoimme itseemme ja sivistyksen kantavaan voimaan." Näin sanoi nykyinen pääministeripuolue koulutusvälikysymyksessään juuri ennen vaaleja. (Ben Zyskowicz: Joo, mutta ne oli oppositiossa!) "Uskoimme itseemme ja sivistyksen kantavaan voimaan" — viisaita sanoja.

Keskellä harmaita lamavuosia rakennettiin nykyinen opintotuki. Silloin säädettiin jokaiselle lapselle tasa-arvoinen oikeus varhaiskasvatukseen. Silloin pidettiin kiinni koulutuksesta. Tämä tehtiin, jotta laman satuttamien perheiden lapsilla olisi sama mahdollisuus kuin kaikilla muillakin, jotta tällä maalla olisi jotain, mihin uskoa, ja jotain, minkä päälle rakentaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Nyt sivistysporvarit ovat hylänneet sivistyksen. Koulutusleikkauksissa on kyse paljon suuremmasta asiasta kuin yhdestä petetystä vaalilupauksesta tai yhdestä tietystä säästöstä. Siinä on kyse sen suuren tulevaisuuslupauksen rikkomisesta — lupauksen, joka Suomessa on aina annettu meidän lapsille ja meidän lapsenlapsille — että me teemme työtä, jotta teillä olisi paremmin, ja että tässä maassa kenestä tahansa voi tulla ihan mitä tahansa.

Arvoisa puhemies! Tämä lupaus rikotaan nyt murentamalla koulutuspolkua lapsen ensiaskeleista lähtien. Liian suuressa lapsiryhmässä pieni lapsi pääsee harvemmin syliin. Liian isossa luokassa opettaja ei näe kiusaamista ja pahaa oloa. Nuoret saavat yhä vähemmän opetusta. Koulu on yhä useammin kaukana kotoa.

Arvoisa puhemies! Opintotuki on Suomen lupaus tasa-arvoisista mahdollisuuksista, lupaus siitä, että isän lompakon paksuus ei tässä maassa määritä lapsen tulevaisuutta. Nyt hallitus romuttaa opintotuen ja samalla (Ben Zyskowicz: Eikä romuta!) tämän tulevaisuuslupauksen. Velkaa kammoksuva hallitus siirtää omaa velkaansa opiskelijoiden harteille. Minkä muun köyhyysrajan alapuolella elävän ihmisryhmän kohdalla edes kehdattaisiin keskustella näin valtavasta leikkauksesta minimitoimeentuloon?

Arvoisa puhemies! Suhtautumisessa korkeakouluihin tämän hallituksen koulutusvihamielisyys on jo täysin avointa. Opetusministeri kutsuu meidän korkeakoulujamme keskinertaisiksi ja tehottomiksi. Leikkausten takia työnsä yliopistolla menettävät ihmiset saavat anteeksipyyntönsä sijaan kuulla pääministerin syytöksiä muutosvastarinnasta ja sen, että niukkuus lisää luovuutta. Nyt hallitus kehtaa täällä hehkuttaa, ettei tullut enää leikattua lisää, että keksittiin tällainen kertaluokan laastari — kun nyt teidän olisi pitänyt alkaa viimeistään perumaan näitä koulutusleikkauksia. (Ben Zyskowicz: Jotka te teitte!) Sormeen laitettu muumilaastari ei paranna sitä, että käsi on murrettu, eikä sen tarkoituksenaan ole sitä parantaa. Sen tarkoitus on peittää ja piilottaa.

Arvoisa puhemies! Pakkoa ei ole. Ongelma on hallitus, joka ei usko, että Suomen paras resurssi on ihmisten pään sisällä, hallitus, jolle kehittäminen on kurjistamista, jolle uudistaminen on romuttamista, hallitus, joka leikkaa mieluummin meidän lasten kouluista, meidän lasten päiväkodeista kuin ympäristön pilaamisesta. Tämän maan tulevaisuus on liian tärkeä. Meidän lapsille annettu lupaus on liian arvokas siihen, että me jättäisimme sen tämän hallituksen lyhytnäköisen leikkausvimman armoille, että me antaisimme periksi.

Arvoisa puhemies! Vihreät eivät ole antaneet periksi. Vihreiden arvovalinta on toinen. Me uskomme, että vaikeina aikoina on puolustettava sitä, mikä on kaikista arvokkainta. Me uskomme edelleen tähän maahan ja uskomme sivistyksen kantavaan voimaan. Tämän takia vihreä eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Henrikssonin tekemää epäluottamuslauseesitystä. (Hälinää)

15.00 Paavo Arhinmäki vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ennen vaaleja nykyinen pääministeri Sipilä ja valtionvarainministeri Stubb poseerasivat sosiaalisessa mediassa ja antoivat koulutuslupauksen, jonka mukaan koulutuksesta tai opintotuesta ei tulla leikkaamaan. Olin itse puolueen puheenjohtajana mukana keskusteluissa, joissa jokainen eduskuntapuolue sanoi: viime kaudella leikattiin jo liikaa, enää ei leikata.

Nyt hallitus on leikkaamassa vanhojen, tuomittujen leikkauksien päälle vielä lisää. Jos pääministeri Sipilä ja valtiovarainministeri Stubb eivät olisi poistuneet täältä keskustelusta, niin kertoisin heille, että hallitusneuvotteluissa heidän antamastaan koulutuslupauksesta tuli koulutuspetos. Tätä he eivät halua kuulla, eivät uskalla kuulla, vaan poistuvat kes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

ken keskustelun salista. Siinä meillä varsinaisia sivistysporvareita. (Naurua — Hälinää) Hallitusohjelman toiveet Suomesta koulutuksen ja osaamisen kärkimaana ovat pelkkää sanahelinää, kun samanaikaisesti koulutuksesta leikataan satoja ja satoja miljoonia euroa vuositasolla. Samoin eilisessä kehysriihessä myönnetty lisäys on pelkkää laastaria verilöylyn paikkaamiseen.

Sipilän hallitus onkin lyhyessä ajassa onnistunut tekemään tuhoisaa jälkeä erityisesti korkeakouluissa: opetuksessa, tutkimuksessa ja hallinnossa. On käynnissä aivovuoto, jossa lahjakkaat tutkijat siirtyvät ulkomaille. Tämän lisäksi korkeakoululeikkaukset vaikuttavat luonnollisesti myös opiskelijoihin. Opetuksen laatu kärsii. Lähiopetusta on vähemmän. Opintojen ohjaus on heikompaa. Hallitus ampuu Suomi-neitoa polveen. Tutkimukseen ja koulutukseen tehtävät leikkaukset vievät Suomelta mahdollisuuden tulevaisuuden kasvuun.

Arvoisa rouva puhemies! Sen lisäksi, että opiskelumahdollisuuksia heikennetään, hallitus on viemässä opiskelijoilta myös perustoimeentulon. Entuudestaan riittämättömästi opintorahasta aiotaan leikata pois noin neljännes. Tässä ei siis käytetä juustohöylää vaan terävää ja raskasta kirvestä. Lisäksi opintotuki on jo irrotettu indeksistä. Opiskelijat ovat tällä hetkellä pienituloisin väestöryhmä. Monet opiskelijat joutuvat värjötteleämään leipäjonoissa, kun rahat eivät riitä ruokaan. Nyt, ministeri Grahn-Laasonen, te haluatte ilmeisesti pidentää leipäjonoja entisestään. (Ben Zyskowicz: Joo, se on nimenomaan tarkoitus!) Tilastokeskuksen tuoreen tilaston mukaan taantuma on leikannut nuorten aikuisten tuloja kaikkein eniten. Taantumasta ovat maksaneet erityisesti nuoret jo nyt ja hallituksen päätöksillä entistä enemmän.

Arvoisa rouva puhemies! Seuraavaksi Sipilän hallitus on käymässä ammatillisen koulutuksen kimppuun. Leikkauksella tavoitellaan 190 miljoonan euron säästöjä vuodesta 2017 alkaen. Opetusministeriön muistion mukaan säästöjä saadaan leikkaamalla yksikköhintoja ja opiskelijamäärää. Yksikköhintojen leikkaaminen tarkoittaa vähemmän rahaa opiskelijaa kohden. Tästä seuraa ainakin kaksi asiaa: ryhmäkoot suurenevat ja lähiopetus vähenee. Ylisuuret ryhmäkoot heikentävät oppimista erityisesti kädentaitoja vaativissa opinnoissa. Lisäksi suuret ryhmäkoot ovat turvallisuusriski. Lähiopetuksen leikkaaminen vähentää heikoimmin pärjäävien nuorten mahdollisuuksia läpäistä koulutus. Toisen asteen leikkaukset heikentävät myös vääjäämättömästi koulutuksen alueellista tasa-arvoa. Opiskelijamäärän leikkaaminen taas merkitsee aloituspaikkojen vähentämistä. Heikommin peruskoulussa pärjänneet nuoret eivät silloin pääse edes sisään koulutukseen. Näiden toimien seurauksena meillä on kohta käsissämme uusi joukko koulutuspolulta syrjään tönäistyjä ja työnnettyjä nuoria.

Näillä leikkauksilla hallitus käytännössä lopettaa koulutustakuun, kun kaikille nuorille ei pystytä takaamaan jatkokoulutuspaikkaa, vaikka ministeri Grahn-Laasonen toisin puheessaan vannoi. Sama kaava tuntuu toistuvan kaikissa hallituksen toimissa: leikataan heikoimmilta.

Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Henrikssonin tekemää epäluottamuslausetta.

15.06 Mikaela Nylander r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Man kan undra vad regeringen tror att ska få Finland på fötter igen. Vikten av en god utbildning på alla stadier är den bästa garanten för utveckling och välstånd. Nu riskerar regeringen äventyra hela denna utveckling — som fått Finland att bli det landet är i dag.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Mitä hallitus tavoittelee koulutuspolitiikallaan? Kuka tietää? Vastaan, että kukaan ei tiedä. Kun puhuu korkeakoulujen edustajien kanssa, niin myös heidän vastauksensa on, etteivät he tiedä. Hallitus puhuu korkeakouluverkostomme päällekkäisyyksistä, mutta kukaan ei halua selkeästi määritellä, mitä ne ovat. Kukaan ei myöskään sano selvästi, missä on mahdollisuuksia säätää ja uudistaa. Tämä on todellinen ongelma.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa hallituksen perääntyvän korkeakoulusektorille sanelemistaan ylimitoitetuista säästöistä. Toki huojentava uutinen oli, että koulutus ei ollut lisäsäästöjen kohteena hallituksen kehysriihessä, vaikkakin on jäänyt epäselväksi, tuleeko todella yhtään uutta rahaa koulutukseen kehyspäätösten myötä. Olemme osoittaneet vaihtoehtobudjetissamme, että uudelleenkohdennuksia voidaan tehdä koulutuksen eduksi.

Säästötoimenpiteiden toteuttamista koskevien selkeiden visioiden esittämisen sijaan hallitus pesee kätensä viitaten siihen, että korkeakouluilla on autonomiansa: ne voivat itse päättää, miten selviytyvät jyrkästi leikatuilla resursseillaan. Tässä syyllistytään mielestäni vakavaan ajatusvirheeseen. Korkeakoulujen autonomia ei vapauta hallitusta siitä, että sillä on oltava oma, huolellisesti valmisteltu korkeakoulupolitiikka. Päinvastoin hallituksella pitäisi nimenomaan näinä vaikeina aikoina olla selkeät visiot koulutuksemme, tutkimuksemme ja innovaatiopolitiikkaamme tavoitteista.

Värderade talman! Grundforskningen är oerhört viktig och vi har inte råd att försumma den. Även här är regeringen på hal is då den först skär i forskningsanslagen, för att sedan satsa en del av de inbesparade resurserna på spetsprojekt. Vår grupp är mycket kritisk till att regeringen styr forskningen via spetsprojektet, på bekostnad av att grundforskningen försummas.

Det har undrats varför svenska riksdagsgruppen tar initiativ till denna interpellation då gruppen under förra valperioden var med om att genomföra stora inbesparingar i utbildningen. Det är sant att det gjordes ingrepp, särskilt i andra stadiets utbildning. Till skillnad från nu gjorde den förra regeringen ett program om hur stukturerna skulle ändras, det fanns klara kriterier för upprätthållarna, och också för hur finansieringen skulle förnyas.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet eli keskusta, perussuomalaiset ja kokoomus eivät ole ottaneet yhteistä koulutuslupausta vakavissaan. Tämän vuoksi hallitusryhmät joutuvat nyt tämän koko opposition yhdistävän välikysymyksen eteen. Myös äänestäjillä on oikeus saada vastaus siihen, miksi hallitus on pettänyt koulutuslupauksen.

Värderade talman! Mitt i detta snåla bildningsklimat får våra unga studerande — morgondagens samhällsbyggare — även en annan kалldusch. Studiestödet ska drastiskt minska och ett mer lånebaserat system ska införas. Svenska riksdagsgruppen godkänner inte detta vägval.

Vi ser den föreslagna förändringen i studiestödet som en risk för att utbildningsklyftorna åter börjar växa. Det väsentliga är att vi skapar jämlika förutsättningar till studier för våra unga. Det gör vi bäst genom satsningar på utbildning som är den säkraste garanten för bättre sysselsättning och även för ekonomisk utveckling.

Puhemies Maria Lohela: Jäljellä on vielä yksi ryhmäpuheenvuoro, jonka jälkeen puheenvuorot sitten pääministeri Sipilälle ja ministeri Grahn-Laasoselle. Mutta nyt kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Tanus. Olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

15.11 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomella ei mene hyvin. Viime vuoden myönteisestä kehityksestä huolimatta viennin ja tuonin suhdetta kuvaava vaihtotase kääntyi alkuvuonna taas pakkasen puolelle. Uuteen nousuun ja vientimarkkinoiden elpymiseen tarvitaan uusia innovaatioita, joita ei synny ilman tutkimuksen resursseja.

Edellisestä isosta lamasta selvittiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostusten kautta. Nyt hallitus toimii valitettavasti päinvastoin. Se on käynnistänyt satojen miljoonien eurojen leikkausohjelman koulutuksesta ja tutkimuksesta. Kansainvälisesti merkittäviä tutkimushankkeita ja tutkijoita on jo siirtynyt pois Suomesta — maihin, joissa tutkimustoimintaa edelleen arvostetaan ja tuetaan.

Elinkeinoelämän toimijat ovat olleet ihmeen hiljaa, vaikka viime kädessä leikkaukset koulutuksesta ja tutkimuksesta ovat aina leikkauksia elinkeinoelämältä ja yritysten tarvitsemasta työntekijöiden osaamisesta. Suomalaisille nuorille nämä leikkaukset merkitsevät kasvavaa näköalattomuutta ja turhautumista oman yrittämisen ja ponnistelun muuttuessa yhä vaikeammaksi. Näillä eväillä toivon ja tulevaisuuden näköalat hukkuvat.

Kristillisdemokraatit ovat jo viime syksynä kritisoineet koulutukseen sekä tutkimus- ja kehitystoimintaan kohdistettuja rajuja säästöjä, ja olemme esittäneet niiden perumista omassa vaihtoehtobudjetissamme.

Kristillisdemokraatit vaativat lyhytnäköisten leikkausten sijaan aitoja — aitoja — rakenneuudistuksia. Koulutuksessa esitämme opiskeluaikojen lyhentämistä muun muassa opintopolkuja tehostamalla ja koulutuksen tasoa parantamalla. Haluamme myös painottaa, ettei uskonnollinen vakaumus nyky-yhteiskunnassamme enää saa olla este opiskelupaikan saannille, ammattiin valmistumiselle tai tutkimusprojekteihin pääsemiselle.

Uudistuksia pitää tehdä. Hallituksen reformeiksi kutsutut leikkaukset eivät kuitenkaan ole peräänkuuluttamiamme uudistuksia. Myös taloudelliset mahdollisuudet opiskeluun on taattava. Rajuja tasoleikkauksia opintotukeen emme yksinkertaisesti voi hyväksyä.

Arvoisa rouva puhemies! Olemme tänään julkaisseet oman kannustavan opintotukimallimme. Se mahdollistaa opiskelun jopa pelkällä opintotuella ja asumislisällä, koska opintorahaa maksetaan kertyvien opintopisteiden mukaan. Mallimme palkitsee ahkeraa, kannustaa luomaan kontakteja työelämään, kannustaa yrittäjyyteen ja huomioi perheelliset.

Emme kannata mitään opintorahaleikkauksia. Mikäli niitä kuitenkin tehdään, vastustuksesta huolimatta, ehdotamme, että lainapainotteisuutta lisätään vasta opintojen loppuvaiheessa opintorahakuukausien määrää vähentämällä. Näin heikommassa sosiaalisessa asemassa olevien nuorten opiskelumahdollisuuksia ei heikennetä mutta säästöt saavutetaan.

Vaihtoehdossamme opiskelija voi päättää, opiskeleeko nopeutetussa tahdissa, tekeekö opintojen loppuvaiheessa opiskelun ohella töitä vai ottaako opintolainaa. Opintojen loppuvaiheessa on hyvä kannustaa opiskelijaa luomaan kontakteja työelämään ja tekemään opintojen ohella töitä, koska se edistää työllistymistä valmistumisen jälkeen.

Esitämme useita helpotuksia opiskelijoiden työntekomahdollisuuksiin. Esimerkiksi tulorajat eivät koskisi lainkaan yritystuloa, mikä kannustaisi suunnittelemaan ja perustamaan yrityksiä. Perheellisten opiskelijoiden köyhyyttä helpotettaisiin muun muassa maksamalla asumislisää myös huollettavista lapsista, eivätkä tulorajat koskisi heitä. Näin edesautettaisiin myös aikaisempaa perheen perustamista.

Kannustava opintotuki edellyttää, että samanaikaisesti myös oppilaitosten opintopolkuja tehostetaan ja mahdollistetaan ripeä opiskelu. Vaihtoehtoja siis on. On mentävä rakenteelliset uudistukset edellä. Kannustava opintotuki hallituksen rajujen leikkausten sijaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

vahvistaa uskoa omiin mahdollisuuksiin, lisää luottamusta tulevaisuuteen ja osoittaa, että opiskelu kannattaa.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit kannattavat edustaja Henrikssonin esittämää epäluottamuslausetta.

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä, 5 minuuttia puhujakorokkeelta.

15.17 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa rouva puhemies! Moni on kysynyt, olenko huolissani näistä koulutukseen ja opintotukeen kohdistuvista leikkauksista. Olen, totta kai olen. Kuten ministeri Grahn-Laasonen totesi, opintotukeen ja koulutukseen kohdistuvat säästöt ovat kipeitä, emmekä me päättäjät niitä hallituksessa mielellämme tee. (Ville Niinistö: Älkää siis tehkö!)

Tämän hallituksen oli kuitenkin viimeinkin tunnustettava se tosiasia, että julkisen talouden kyky rahoittaa nykymuotoisia palveluja on heikentynyt. Nuorten sukupolvien velka-
taakan kasvu on pysäytettävä. Siksi joudumme tekemään näitä päätöksiä. Se on Suomen velkaantumisen hallintaan saamisen hinta.

Kehysriihi, jossa opintotuki ja koulutus olivat esillä, pidettiin eilen. Opintotukeen tehdään säästöjen lisäksi myös myönteisiä uudistuksia: pienituloisimpien opiskelijoiden tilanne paranee opiskelijoiden siirtyessä yleisen asumistuen piiriin. (Vasemmalta: Ei parane!) Tällä rakenteella, uudistuksella on sekä opiskelijoiden että Kelan tuki. Lisäksi opintotuen takaisinperintään ja vanhempien tulojen vaikutukseen liittyviä ehtoja helpotetaan. Lisäksi, eilisessä kehysriihessä koulutukseen ja opintotukeen ei tehty lisää leikkauksia. Sen sijaan panostuksia koulutuksen uudistamiseen kasvatettiin. Nämä eivät tietenkään kumoa jo tehtyjä leikkauksia, sitä emme toki edes väitä.

Arvoisa puhemies! Minäkin tapasin opiskelijoita ja vasta opintonsa päättäneitä. He olivat huolissaan ennen muuta työttömyydestä. Toivon näköala tulee työstä. Meidän nuoret aikuiset opiskelevat tarmokkaasti motivoituneina ja tulevaisuudentoivoa täynnä. Nuoret valmistuvat ja ovat valmiina työelämän haasteisiin. He odottavat työhön pääsyä innolla ja ovat valmiita antamaan oman panoksensa työelämään. Sitten ei löydykään työtä, unelmat rapistuvat. Tämä on tilanne, joka meidän pitää saada korjattua. (Ville Niinistön välihuuto) Työn avulla ihmiset ovat osa yhteisöä, kuuluvat johonkin, uskovat itseensä ja tulevaisuuteen.

Hallituksella ei ole nyt tärkeämpää tekemistä kuin luoda edellytyksiä nuorten työllistymiselle. Myös uutta työtä luomalla saamme rahoituspohjan sille tolalle, että koulutukseen on mahdollista tulevaisuudessa myös satsata eikä leikata. Tärkein tehtävämme on siis saada työllisyyskehitykseen selvä käänne aikaiseksi. Tarvitsemme toivon näköaloja nuorille, heidän työllistymiselleen.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Sanomalehti Kalevassa käytiin debattia hallituksen koulutuspolitiikasta maaliskuun—huhtikuussa. Emeritusprofessori Aarne Oikarinen kirjoitti lehteen kahteenkin kertaan. En missään nimessä vähättele tehtyjä säästöpäätöksiä. Ymmärrän niistä syntyneen huolen. Silti Oikarinen nosti kirjoituksessaan tärkeitäkin näkökulmia esille. Hän kertoi siitä, että monet asiat opiskelijoillemme ja nuorillemme on järjestetty oikein hyvin, vaikka olemmekin joutuneet näiden ikävien päätösten eteen. Professori Oikarinen nosti esille sen, että tuemme opiskelua opintorahalla, asumistuella, opintolainalla ja lainahyvityksellä. Opiskelijat saavat YTHS:ltä edullista terveydenhuoltoa ja edullista lounasta Kelan ateriatuen turvin. Joukkoliikenteestä saa merkittävää alennusta, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

liikuntamahdollisuudet on opiskelijoille järjestetty hyvin. Ja mikä oleellista, koulutus on suomalaisille maksutonta — se on myös minulle kunnia-asia. Hänen mukaansa esimerkiksi lääkärin tai eläinlääkärin tutkinnon kustannukset ovat Suomessa noin 180 000 euroa. Tästä maksuttomasta koulutuksesta suomalaisille me emme tingi. Suomalaisen yhteiskunnan vahvuus on ollut jo pitkään, että kuka tahansa meistä on voinut opiskella niin pitkälle kuin tiedot, taidot ja motivaatio riittävät. Tämä ei ole riippunut opiskelijan tai hänen vanhempiansa varallisuudesta, yhteiskunnallisesta asemasta tai asuinpaikasta. (Ville Niinistö: Luettelette menneitä saavutuksia ja nyt leikkaatte!)

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia tästä puhujakorokkeelta.

15.22 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Opposition puheenvuoroissa nostettiin esiin 90-luvun lamavuodet, jotka henkilökohtaisestikin hyvin muistan perheessä olleen työttömyyden ja omien lamavuosien kouluvuosien takia. Se, mihin opposition puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota, olivat sen ajan koulutukseen liittyneet päätökset, ja niistä haluaisinkin muutamalla sanalla kertoa.

Vuosina 92—95, jotka muistamme erittäin vaikeina vuosina, opetus- ja kulttuuritoimen määrärahataso alentui noin 11 prosentilla. Eli myös tuolloin erittäin vaikeina Suomen talouden vuosina jouduttiin toteuttamaan isoja säästöjä nimenomaan koulutuksen perusrahoitukseen. Mutta se, mikä niissä vuosissa oli oleellista ja tärkeää, oli se, että silloin otettiin myös samanaikaisesti vahva etunoja koulutuksen kehittämiseen. Erityisesti peruskouluissa purettiin sääntelyä, lisättiin opettajien pedagogista vapautta, keskityttiin nimenomaan pedagogiikkaan ja niihin sisältöihin, siihen, millä tavalla meidän lapsiamme ja nuoriamme opetetaan. Ja silloin, näiden lamavuosien aikaan tehtyjen viisaiden, kauaskantoisten päätösten seurauksena säästöjenkin keskellä tehtiin niitä ratkaisuja, joiden ansiosta suomalainen peruskoulu on tänä päivänä maailman paras peruskoulu. Se on sellainen peruskoulu, jota ihaillaan maailmalla ja jota pidetään esimerkkinä, kun kehitetään koulutusjärjestelmiä monissa koulutusjärjestelmässään tällä hetkellä aktiivisesti kehittämissä, kehittyvissä maissa. Tämän olen huomannut myöskin esimerkiksi, kun olen maailmalla kiertänyt erilaisissa koulutusalan kokouksissa, ja viime viikolla Brasiliassa suomalaisen koulutuksen vientiä edistämässä.

Minä uskon, että me voimme toteuttaa saman tarinan. Vaikka joudumme tekemään kipeitä säästöjä, niin otetaan etunoja koulutuksen kehittämisessä ja tehdään niitä rohkeita, hyvin samansuuntaisia ratkaisuja kuin silloin: puretaan sääntelyä, lisätään opettajien pedagogista vapautta, vahvistetaan opettajien osaamista opettajankoulutuksen kehittämisen kautta, panostetaan opettajiin, niin kuin nyt tehdään 50 miljoonalla eurolla tulevien tämän hallituskauden vuosien aikana, toteutetaan yhteensä 121 miljoonan euron panostus peruskoulun toimintakulttuurin kehittämiseen. Otetaan tähän työhön mukaan Suomen maailman parhaat, arvostetut, korkeasti koulutetut opettajat.

Lyhyesti: Olen aina oman sukupolveni edustajana pitänyt tärkeänä vastuun kantamista julkisesta taloudesta. Tämä hallitus ei ole valmis siihen, että kaksinkertaistunut velkataaka sysätään niille sukupolville, jotka ovat tähän velkaan syyttömiä. Siitä syystä joudumme nyt tekemään kipeitä talousratkaisuja mutta samanaikaisesti uudistamaan tätä maata erilaisten rakenteellisten uudistusten kautta niin koulutusjärjestelmässä kuin yhteiskunnassamme laajemmin. (Mikaela Nylander: Mitkä ne ovat?) — Yhteiskuntasopimus; yrittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

jyyttä tukevat toimet, joista hallitus tiedottaa ensi viikolla; työn vastaanottamisen kannusteita; sääntelyn purkamista ja tänään julkistettu sote-ratkaisu, joka on taas yksi askel eteenpäin siinä, että tehdään parempi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä, jossa toteutuvat asiakkaiden valinnanvapaus ja tasa-arvo.

Koulutuksen ja tutkimuksen osalta eilisessä kehysriihessä tehtiin se päätös, että koulutus ja tutkimus suojeltiin uusilta säästöiltä. Teimme myöskin kertaluonteisen panostuksen, 105 miljoonaa euroa, joka ei tietenkään paikkaa koulutukseen kohdistuneita säästöjä, mutta se antaa meille mahdollisuutta ottaa etunojaa kehittämisessä myöskin korkeakoulutuksen osalta, mitä pidän erittäin tärkeänä. Samoin eilinen kehysriihi antoi meille työrauhan suomalaisen koulutusjärjestelmän moniin rakenteellisiin uudistuksiin, joita meillä on käynnissä.

Se, mihin kiinnitin tänään huomiota aivan erityisesti, oli se, että opposition puheenvuoroista jäivät kehittämisehdotukset puuttumaan. Tuntuu siltä, että (Välihuutoja vasemmalta) oppositio pääsääntöisesti täällä vain kritisoi hallituksen säästöjä, pyytää meitä perumaan jo tehtyjä päätöksiä, ja se on se linja, jolla tämä Suomi ei ainakaan nouse. (Välihuutoja vasemmalta)

Puhemies Maria Lohela: Sitten siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluat osallistua siihen, ilmoittautumaan. Puheenvuorot ovat siis 1 minuutin mittaisia.

15.27 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu tärkeitä puheenvuoroja. Muistuttaisin kuitenkin tästä suhteellisuudesta edes sen verran, että kun joka hallinnonalalta joudutaan näitä säästöjä tekemään ja jos tällä hetkellä tehdään noin 6 prosentin leikkaus tänne koulutuspuolelle, niin tätä voi tietysti verrata viime hallituskaudella tehtyihin leikkauksiin. Jos ajatellaan esimerkiksi korkeakoulusektoria, kun nyt puhutaan paljon yliopistoista, niin sillä puolella vuonna 2015 tämä taso, nämä koulutuksen määrärahat opiskelijaa kohti ovat olleet reilu 13 000, ja nyt ne laskevat noin 12 500:aan per opiskelija. Elikkä laskua noin 7 prosenttia. Viime hallituskaudella ammattikorkeakouluopiskelijoilta leikattiin noin 8 500:sta reiluun 6 000 euroon per opiskelija. Laskua 27 prosenttia. Nyt leikataan vain prosentin verran ammattikorkeista.

15.28 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ennätyspitkässä välikysymystekstissä ei puhuta mitään ammatillisesta koulutuksesta. (Paavo Arhinmäki: Onneksi vasemmisto puhui siitä ryhmäpuheessaan!) Jotakin tämä kertoo oppositiosta.

Ammatillisen koulutuksen reformi on valmistelussa, jota ammatillisen koulutuksen kentällä hartaasti odotetaan ja toivotaan. On äärimmäisen tärkeää, että opetus- ja kulttuuriministeriö rakentaa luottamuksen ilmapiiriin. Aikaa haaskaavat rönsyt on saatava pois. (Mikaela Nylander: Mitkä ne ovat?) Luotetaan koulutuksen järjestäjiin ja annetaan kentälle harkintavaltaa. Toivottavasti näin toimitaan. (Eduskunnasta: Ketkä on rönsyjä?)

Ja sitten puhuin puheessani parlamentaarisesta valmistelusta opintotukijärjestelmän uudistamiseksi. Reilun 20 vuoden aikana opintotukijärjestelmää on paikattu tai korjattu 61 kertaa. Nyt pitäisi panna kaikki uusiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

15.29 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että koulutuskentältäkin on esitetty toive kauaskantoisesta koulutuksen visiosta. Uskon, että tämä viesti on hallituksessakin kuultu.

Pääministeri Sipilä totesi hyvin, että eniten opiskelijoita huolettavat työttömyys. Lisäksi työllisyyskehityksen kääntäminen on Suomen tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa ja hallituksen tärkein tavoite. Kasvanut työttömyys on varmasti tärkein syy siihen, minkä vuoksi opiskelijat karttavat tällä hetkellä lainanottoa, vaikka meillä on erinomaisen hieno lainahyvitysjärjestelmä. Sen vuoksi tämä on hallituksen tärkein tehtävä, kääntää Suomen työllisyyskehitys, jotta opiskelijatkin voivat suhtautua tulevaisuuteensa paremmin.

Oppositiolta kysyisin kuitenkin: uskotteko te, että kaikki koulutusjärjestelmämme haasteet voitaisiin korjata vain lisärahoituksella ilman reformeja? (Välihuutoja vasemmalta)

15.30 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetusministeri puhui kauniisti koulutusjärjestelmän uudistamisesta, ja noihin sanoihin on helppo yhtyä. Ministerin sanat ja teot ovat kuitenkin aika pahasti ristiriidassa keskenään. Tosiaan, tuon eilisen kehysriihen 100 miljoonan euron muumilaastari tai kärkihankerahat eivät pelasta sitä tosiasiaa, että te leikkaatte yhteensä 3 miljardia. Ihan alakoululainenkin ymmärtää, että jos toisella kädellä otetaan kolmekymppiä ja toisella annetaan euro takaisin, niin vähemmän jää jäljelle, ja vähemmällä on aika vaikea saada aikaiseksi enemmän.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen ja uudistaminen on todella vaikeata ilman opettajia, tutkijoita ja professoreita. Miten esimerkiksi meidän kärkiyliopistomme Helsingissä uudistuu, kun opettajia ja henkilökuntaa irtisanotaan lähes 1 000? Monissa tapauksissa jopa tutkimusrahaa jää yliopistolta saamatta, kun tutkimuksen vetäjä on jouduttu irtisanomaan. Tai miten kehitetään uutta oppimista, kun opetusryhmässä on entistä enempi lapsia? Miksi te ette peruneet edes osaa koulutussäästöistä, niin kuin te teitte viisaasti esimerkiksi (Ben Zyskowiczin välihuuto) eläkeläisten asumistuen kohdalla?

Ja ministereille vielä tiedoksi, että me osallistumme todella mielellämme oppositiossa tulevaisuuden vision (Puhemies koputtaa) hahmottelemiseen yhdessä parlamentaarisessa työryhmässä.

15.31 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin erikoista kuunnella täällä tätä ilakointia siitä, että hallitus ei leikannut koulutuksesta enää lisää niitten valtavien leikkausten päälle, joita on jo tehty. Sinänsä ihan hienoa tietenkin, että oppositio ja koulutuskentän pitkäjänteinen työ tuottaa edes tämän tuloksen, mutta on kuitenkin todella hyvä huomata, että vaikka tässä puhutaan näistä laastareista, niin hallitus ei perunut yhtäkään aikaisempaa koulutusleikkauspäätöstä. Ne ovat kaikki edelleen voimassa, ja kaikki se tuho tapahtuu edelleen meidän koulutuskentällämme, meidän päiväkodeissamme, meidän kouluissamme, meidän yliopistoissamme.

Meitä huolestuttaa ehkä kuitenkin kaiken päälle myös tämä 100 miljoonaa. Mistä nämä rahat otetaan? Ovatko nämä uutta rahaa, vai leikkaatteko te nämä rahat jostain muualta?

15.32 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kivelä tässä nosti esille sen, että miksei kukaan ole huolestunut ammatillisesta koulutuksesta. Me olemme erittäin huolestuneita vasemmistossa ja siksi nostimmekin sen niin voimakkaasti ryhmäpuheessa esille. Tässä edustaja Kivelän hallituskriittisessä ryhmäpuheenvuorossa olisi toivonut, että perussuomalaisetkin olisivat nostaneet tämän, ja toivon, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

tämä Kivelän puheenvuoro merkitsee sitä, että te laitatte nyt tiukasti vastaan näitä ammatillisen opetuksen leikkauksia, joita hallitus kaavailee.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus leikkaa neljäsosan opiskelijoiden, kaikkein pienituloisimman väestöryhmän, perustoimeentulosta. Hallitus haluaa, että opiskelijat elävät lainalla ja aloittavat työuransa suuret opintovelat niskassaan. "Miksi opiskelijat eivät sitten voisi ottaa lainaa, kun niin on ennen tehty?" täällä on monesti kysytty. No, tänä päivänä työelämä on sellaista, että korkeakaan koulutus ei takaa työpaikkaa, kunnollisesta palkasta puhumattakaan. Siksi opiskelijat karttavat lainaa.

15.33 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen koulutuspolitiikkaa voidaan syystä kutsua kaikkien aikojen koulutuspoliittiseksi puhallukseksi. (Eduskunnasta: Oho!) Miksi?

Muun muassa siksi, että ennen vaaleja puolueiden puheenjohtajat lupasivat, että koulutuksesta ei enää leikata — miten kävi?

Siksi, että hallitus leikkaa rajusti korkeakouluista ja tutkimuksesta ja markkinoi sitten kärkihankkeita — jotka kompensoivat murto-osan leikkauksista — jonkinlaisena kehittämisenä.

Siksi, että hallitus puhuu myös rakenteellisten muutosten tarpeesta korkeakoulukentällä mutta ei tee mitään leikkaustoimenpiteiden ohella. Mistä lähtien pelkästään leikkaukset, ilman sisällöllistä muutosta, ovat kehitystä?

Siksi, että hallitus toteuttaa ammatillisen koulutuksen leikkaukset vuotta ennen kuin ohjaava lainsäädäntö astuu voimaan.

Onko tämä kehitystä?

15.34 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisestäkin laamasta selvisimme tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostustemme ja niiden menestymisen kautta. Korkeatasoinen koulutus, riittävä resursointi tutkimukseen sen mahdollistamiseksi ja, sanoisiko tässä, että kolmen I:n sääntö — innostava ilmapiiri innovaatioihin — oli tuolloin ja on tänäkin päivänä keskeinen, tärkeä, vaikuttava tekijä tuloksen syntymisessä. Nopeasti muuttuvassa maailmassamme se on erityisen tärkeää.

Miten hallitus aikoo toimia Suomessa jo alkaneen, ulkomaille suuntautuvan aivovuodon pysäyttämiseksi ja kansainvälisesti merkittävien tutkimushankkeiden pitämiseksi Suomessa? Ja minkä ajatellaan jatkossa olevan Suomen vetovoimatekijöitä uusien kansainvälisten tutkimushankkeiden saamiseksi Suomeen?

15.35 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Man frågar sig var väljarnas konsumentskydd finns. Före valet lovade ni, både statsminister Sipilä och dåvarande statsminister Stubb, och också de övriga i regeringen, att man inte skulle skära från utbildningen. Men vad har man gjort? Man har skurit, och man har skurit mycket. Vi vet att det här landets framgång beror på att vi har en välutbildad befolkning. Det är det som också ska livnära oss i framtiden, och därför är det tragiskt att regeringen fortsätter att skära i utbildningen på det sätt som man nu gör. Det handlar om miljoner, åter miljoner. Det handlar om många människor som blir uppsagda från våra universitet, och det här kan rent av äventyra också Finlands framtid, framför allt forskningen är på spel.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että tämän hallituksen keskeiset ministerit ovat kaikki luvanneet ennen vaaleja, että koulutuksesta ei leikata, mutta nyt kuitenkin leikataan ja kovalla kädellä. Ja nyt varmasti en ole ainoa tässä maassa, joka miettii, minkä väärtti on tämänlainen lupaus, joka on annettu ennen vaaleja. (Puhemies koputtaa) Minkälainen on äänestäjän kuluttajansuoja? (Puhemies koputtaa) Miten te selitätte äänestäjillenne tämän tilanteen, ja miten...? [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

15.36 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on pettänyt Suomen kansan kahdessa asiassa: työllisyydessä ja toinen on tämä koulutus- ja tutkimuskysymys. (Paavo Arhinmäki: Ja monessa muussa!)

Olen ollut talossa yli 25 vuotta kansanedustajana, vaikuttanut aika keskeisesti suomalaisen koulutus- ja tutkimuspolitiikan kehittämiseen. En muista koskaan käydyn näin syvälistä, laajaa ja monipuolista keskustelua koulutuksesta ja sivistyksestä kuin nyt. No, mistä se johtuu? Siitä, että hallitus on tehnyt ennätysuuret leikkaukset koulutuksesta ja tutkimuksesta. Täällä ministeri Grahn-Laasonen elvistelee peruskoululla, kuinka se on hyvä. Koululla, jota kokoomus vastusti viimeiseen veripisaraan asti, kun sitä synnytetttiin. (Ben Zyskowitz: Te ette enää kannata sosialismia vai kannatatteko te?) Muistelite 90-lukua. Laitoimme silloin käyntiin ammattikorkeakoulu-uudistuksen, josta on tullut suurenmoimen menestys myöskin OECD-tutkimusten mukaan. (Puhemies koputtaa) Sitäkin kokoomus vastusti. Minä toivon nyt annosta nöyryyttä ja rehellisyyttä hallitukselta.

15.38 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vaikka nyttemmin edustaja Gustafssonin kanssa monessa arvossa olemme jo löytäneetkin toisiamme, niin siitä olisin kuitenkin eri mieltä, että me olisimme käyneet koulutuksesta vielä kovin laajaa tai monipuolista keskustelua. Mielestäni olemme käyneet aika yksipuolista keskustelua, jossa keskiössä on ollut pelkästään tämä resurssikysymys.

Minun toiveeni olisi, että pääsisimme tässä keskustelussa yhden piirun verran eteenpäin siihen sisällölliseen keskusteluun. Nimittäin tosiasia vain on se, että edellinen hallitus joutui leikkaamaan rajusti, tämäkin hallitus joutuu leikkaamaan, molemmat hallitukset joutuvat uudistamaan, ja ehkä hedelmällisin keskustelu on se, että mitä siltä uudistukselta haemme. Nyt kun ikään kuin perälaute on asetettu näitten leikkausten suhteen tässä merkittävässä kehysriippäätöksessä, jossa myös tehtiin lisäpäätöksiä siitä, miten koulutukseen voidaan kohdentaa rahoitusta, niin toivoisin, että jäljellä olevalla kaudella voisimme käydä juuri tuota edustaja Gustafssonin peräänkuuluttamaa monipuolista sisällöllisen kehittämisen keskustelua meidän koulutuksesta. Sillä Suomi nousee.

15.39 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on tänään puhuttu paljon tasa-arvoisen koulutuksen merkityksestä ja nimenomaan suomalaisessa kontekstissa, siitä, miten hyvin siinä on onnistuttu. Olen asiasta aivan samaa mieltä, mutta minä en ehkä uskaltaisi ihan niin rohkeasti todeta, että suomalaisessa yhteiskunnassa kuka vaan voi opiskella mihin tahansa.

On hyvä muistaa, että kyllä meillä on vielä paljon nuoria, joille matka esimerkiksi korkeakoulutukseen tai akateemiselle polulle tai uralle näyttäytyy ihan valtavan kaukaisena ja pitkänä sekä henkisesti että ehkä resursseiltaan, erityisesti jos tulee perheestä tai suvusta, missä millään tavalla se akateeminen maailma ei ole ikään kuin pukeutunut sanoiksi ja to-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

dellisuudeksi. Ja tämä on minun mielestäni semmoinen asia, mikä täytyy myöskin tässä keskustelussa ottaa huomioon.

Ja sitten kun me puhumme opintotuen lainapainotteisuudesta, niin ei se ainakaan tule madaltamaan sitä kynnystä tai tasoittamaan sitä tietä, vaan kyllä me silloin potentiaalisesti luomme sinne vähintään yhden uuden esteen emmekä ole silloin sillä puolella, missä me edelleen teemme lakkaamatta työtä sen eteen, että se koulutus on kaikkine kirjoineen avoinna kaikentaustaisille nuorille kaikkialla tässä yhteiskunnassa omaehtoisesti.

15.40 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri ei puheenvuorossaan ollut löytänyt mitään todisteita siitä, että köyhemmissä perheissä lainanotto olisi vaikeampaa kuin varakkaammissa perheissä. Muutaman todisteen onnistuin tuossa kaivamaan.

Brittitutkimuksen mukaan köyhien perheiden lapsille laina näyttäytyy uhkaavana pilvenä tulevaisuuden yllä, ei suinkaan sellaisena investointina, jona sitä kaupataan. Suomessa kouluttamattomien äitien lapsista 18 prosenttia suostuu ottamaan opintolainaa, nykyisellään koulutettujen lapsista 27 prosenttia. Myös opiskelijabarometri viittaa samaan suuntaan: köyhien perheiden lapset eivät uskalla ottaa opintolainaa. Miksi eivät? No, se johtuu sellaisesta ilmiöstä kuin koulutusinflaatio. On huomattavasti todennäköisempää, että samalla tutkinnolla hyvästä perheestä, rikkaasta perheestä tuleva lapsi saa hyvän työpaikan kuin köyhästä perheestä tuleva lapsi. Tästä johtuu, että on vähintäänkin todennäköistä, että tämä uudistus heikentää sosiaalista liikkuvuutta.

15.41 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä pitäisi paikkansa, minkä edellinen edustaja täällä todisti, niin miten on niin, että Ruotsissa, missä on valintana lainapainotteinen malli, sosiaalinen liikkuvuus on vielä suurempaa kuin Suomessa. Eli tämä lainapainotteinen malli ei todellakaan tule tarkoittamaan sitä, että vain ne voivat opiskella, joiden vanhemmilla on siihen varaa, vaan se tulee tarkoittamaan sitä, että jokainen voi edelleen omien kykyjen ja motivaation kautta opiskella niin pitkälle kuin haluaa. On hyvä myös muistaa, että aika harvassa maassa on kaikille maksuton koulutus, kuten Suomessa on.

Mitä sitten tulee näihin koulutusleikkauksiin, niin jos 4 miljardia leikataan valtion menoista, niin minä luulen, että täällä salissa ei ole ketään, joka ei ymmärtäisi, että silloin se tarkoittaa sitä, että silloin käydään kaikissa isoissa menoluokissa. Mutta se on merkittävä arvovalinta, että nyt hallitus päätti, että koulutuksesta ei enää leikata vaan siihen jatkossa panostetaan. (Naurua — Välihuutoja vasemmalta)

15.42 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä salissa on yksi puolue, joka ajoi suuria, yli 4 miljardin leikkauksia ja sanoi, että kaikkialta muualta paitsi koulutuksesta. Ja tiedätekö, mikä puolue se on? Se on kokoomus. Nykyinen opetusministeri on ainoa poliitikko tässä salissa, joka lupasi ennen vaaleja, vaaleissa ja vielä vaalien jälkeen, että koulutuksesta ei leikata. No, me hyvin tiedämme, miten kävi: hallitus on pettänyt koulutuslupauksensa.

No, vaikka näitä suuria päätöksiä ei peruta, tarjotaan avohaavaan — luv näkyy — Muumi-laastaria ja kaikki tietävät, että se ei toimi, niin nyt te kuitenkin annoitte lupauksenne, että koulutuksesta ei enää leikata. Tämänkertainen koulutuslupaus kesti 15 minuuttia: (Vasemmalta: Oho!) siitä, kun Alexander Stubb sanoi, että koulutuksesta ei enää leikata, sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

hen, kun tuli valtioneuvoston tiedonanto, jossa sanottiin, että omaehtoisesta koulutuksesta leikataan pysyvästi 50 miljoonaa euroa. (Krista Kiuru: Näin tapahtui!) Arvoisa hallitus, miten tässä nyt näin kävi? (Eduskunnasta: Hyvä kysymys!)

15.43 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mahdollisuuksien tasa-arvosta ei tämä hallitus tingi pätkääkään, eikä tässä olla sitä tekemässäkään. Oppositio maalailee aivan, voi sanoa, harhaanjohtavia mielikuvia. (Vasemmalta: Täh?) Nimitäin selvää on, että säästöjä tehdään, mutta samaan aikaan rakennetaan myös uutta. Edustaja Nylander puhui murto-osista lisäatsauksia. Ovatko ne murto-osia, jos puhutaan sadoista miljoonista euroista? 300 miljoonaa euroa kärkihankkeissa, joista kohdennetaan opettajien koulutukseen ja oppimisympäristöjen digitalisointiin, 105 miljoonaa euroa lisää tulevaisuuspanostuksia. Se on yli 400 miljoonaa euroa. Tämä on juuri sitä sisältöä, jolla rakennetaan meidän lasten ja nuorten parhainta, parasta tulevaisuutta.

15.44 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreät olivat koulutuslupauksen kanssa tosissaan, ja olemme siksi pettyneitä, että osa vain juksasi. Se ei ole vastuullista kansalaisille eikä äänestäjille, että vaaleissa puhutaan, mitä sattuu, ja sen jälkeen sanotaan, että oho, parissa viikossa taloustilanne muuttui, arviomme muuttui, ja hallitus tuli sitten hallitusneuvotteluista ulos todella kovien koulutusleikkausten kanssa. Saisitte hävetä, jos ette jo häpeä.

Tässä voin, arvoisa puhemies, sanoa, että vihreiden puolesta teen sen sitoumuksen, että sinä päivänä, kun me olemme siellä, me palautamme koulutukseen nämä rahat, mitkä te olette sieltä leikanneet, (Ben Zyskowitz: Hei, tuliko tuo lupaus nauhalle?) ja siihen on mahdollisuus jo epäluottamuslauseäänestyksessä. Edustaja Kivelä kuulosti siltä, että hänkin on tyytymätön, joten tämä hallitus voidaan kaataa jo tässä välikysymyksessä. (Ben Zyskowitzin välihuuto)

Arvoisa puhemies! Haluan sanoa myös sen, että muutosjohtaminen, rakenteiden kehittäminen on mahdollista juuri silloin, kun ihmiset pysyvät mukana. Mutta kun osaavia tutkijoita irtisanotaan, on vaikea kehittää työympäristöä, kun ei edes voi hakea uutta tutkimusrahaa, ja siksi olisi tärkeää kehittää rakenteita säilyttäen rahat ja ohjaten ne yhä tehokkaammin. (Puhemies koputtaa) Mutta te jätitte tämän mahdollisuuden käyttämättä.

15.46 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit jatkavat rakentavien vaihtoehtojen esittämistä hallituksen leikkauspolitiikalle. KD on tänään esitellyt oman kannustavan opintotukimallinsa, joka palkitsee ahkeraa opiskelijaa, kannustaa hankkimaan työtä, kannustaa yrittäjyyteen ja myöskin huomioi perheelliset opiskelijat. (Ben Zyskowitz: Kelpaisi kokoomuksellekin!) Kristillisdemokraattien mallissa on tulo rajoja nostettu 20 prosentilla. Perheellisellä opiskelijalla ei myöskään olisi tulo rajoja, ja olisi myöskin mahdollista tehdä yritystuloa, jota ei laskettaisi opintotuen tulorajoihin.

Olisinkin kysynyt ministeriltä, onko mahdollista miettiä, että hallitus vielä löysentäisi näitä tulo rajoja opintotuesta, koska tällä hetkellä tuo järjestelmä on valtavan byrokraattinen, kun opiskelijoilta joudutaan perimään takaisin esimerkiksi kesätyöaikana hankittuja tuloja. Sitä kautta se ei kannusta eikä rohkaise opiskelijoita hankkiutumaan työelämään ja hankkimaan työkokemusta. (Eduskunnasta: Ahkeruutta rangaistaan!)

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

15.47 **Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sanoma nähdäkseni tuli ministereiden puheenvuoroissa hyvin kirkkaasti esiin. (Paavo Arhinmäki: Kyllä!) Vaikka ajatukset, korjaan, ajat ovat kovat, (Naurua — Jukka Gustafsson: Meni oikein, ajatukset ovat kovat!) niin tasa-arvoisista mahdollisuuksista ei tingitä ja opintotukimalli saa edelleen lisärahoitusta, vaikka opintoraha sinänsä laskee.

No, tähän nähden opposition kieli on totutun värikästä. Leikkauksia on kuvattu armoittomiksi, massiivisiksi ja vääriksi, lyhytnäköiseksi tieksi, epätoivoon johtavaksi ja koulutusvihamieliseksi arvovalinnaksi, joka vaarantaa koulunkäynnin tulevaisuuden ja hylkää suomalaisen sivistyksen. (Jukka Gustafsson: Asiantuntijat ovat samaa mieltä!) No, tämä kritiikki siis oppositiolta, joka viime kaudella teki täysin samankokoisen, jopa suuremman leikkauksen. Tämä on kyllä erittäin, erittäin mielenkiintoista, että vasta nyt oppositiossa on herätty näihin vaihtoehtoihin, joita te nyt sanotte edustavanne. Kysymys kuuluu, miksi ette edustaneet ja toteuttaneet niitä vaihtoehtoja viime kaudella, kun olitte päättämässä näistä asioista.

15.48 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos minä nyt oikein kuulin, niin siis kerta kaikkiaan perussuomalaisen ryhmäpuheenjohtaja sanoi äsken, että tämä opintorahasta tehtävä leikkaus on pieni leikkaus. Minä en olisi voinut koskaan kuvitella, että tämä hallituskokoonpano, joka tuolla istuu, pitää kohtuullisena leikata 80 euroa per kuukausi opiskelijan toimeentulosta — 80 euroa per kuukausi. Siis minulta on jäänyt jotain todella paljon näkemättä viime kaudella, jos tämäntyypisiä leikkauksia on ollut pöydässä.

Minusta nyt pitäisi hallituksen katsoa peiliin. Me alamme olemaan kyllä sellaisilla vesillä. Te lupasitte pyhästi ennen vaaleja, että koulutuksesta ei enää leikata. Meillä kaikilla on sydän rikki näistä koulutusleikkauksista, ja kun koulutuksesta ei leikata, niin se lupaus ei kestänyt edes hallitusohjelman tekoa. Nyt te lupasitte ennen kehysrihtiä, että ei koulutuksesta enää leikata, mutta kun kehysrihti loppui, niin yllätyksenä tuli, että leikataankin omaehtoisen koulutuksen resursseista. Miten tässä näin pääsi käymään, ettei kuitenkaan (Puhemies koputtaa) pysytty tässä koulutuslupauksessa?

15.49 **Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelliselle puhujalle: Sanoitte, ettette voi kuvitellakaan, että pitäisin näitä leikkauksia kohtuullisina. Kuitenkin juuri kuvittelitte minun niin sanoneen, koska en sanonut mitään sen suuntaista. Me pidämme näitä leikkauksia, totta kai, kiusallisina, niin kuin kaikki, ja ne ovat vaikeita meille kaikille. Mutta jos lainaan teidän omaa opposition kieltänne, niin kun edellinen hallitus teki massiivisen, armottoman, epätoivoon ajavan leikkauksen, kun edellinen hallitus valitsi lyhytnäköisen ja väärän tien, teki koulutusvihamielisen arvovalinnan ja hylkäsi sivistyksen, niin silloin kuitenkin taloustilanne oli parempi kuin tällä hallituksella vastaavassa tilanteessa. Eikö voida rehellisesti nyt todeta, että tosiasia on, että jokainen puolue pakon edessä on tässä huoneessa osallistunut tämän kaltaisiin leikkauksiin? Ja voisiko olla niin, ettei yksikään puolue täällä tee niitä muuten kuin pakosta mutta pakon edessä jokainen tekee niitä, kun ei muuta voi?

15.50 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyritään keskustelemaan asiallisesti, (Välihuutoja) ihan oikeasti. Palautan mieliini viime hallituskauden lopusta keskustapuolueen tekemän välikysymyksen, jossa oli laskettu edellisen hallituk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

sen koulutus- ja tutkimussäästöt, kumulatiivisesti päättyi 1,7 miljardiin. Sain vielä eilen OAJ:n laskelman tämän hallituksen kumulatiivisista säästöistä, noin yli 3 miljardia euroa. En halua nyt muistella enempää taaksepäin, mutta semmoinen väite, että edellinen hallitus olisi tehnyt enemmän, ei pidä paikkaansa. (Välihuutoja) Sekin määrä oli jo erittäin korkea, se sovittiin hallitusohjelmaneuvoittelussa, joissa tahtipuikkoa heilutti kokoomus. Demarit olisivat halunneet pienempiä silloinkin. (Ben Zyskowicz: Voi meitä!) Puhukaa nyt totta, ryhmäpuheenjohtaja perussuomalaisista.

15.51 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus on kaatanut meidän yhteiskunnassamme luokkayhteiskunnan. (Eduskunnasta: Näin on!) Mutta heti perään on sanottava, että leikkaus on leikkaus, teki sen kuka tahansa. Tätä ovat tehneet niin nykyinen oppositio kuin nykyinen hallituskin. Tämä on hyvä myöntää, kun nämä ovat paljaita tosiasioita. (Eduskunnasta: Aivan!) Käänte Suomen tilanteessa on mahdollinen. Se on oikeastaan käsillä näinä aikoina, kun saadaan julkistaloutta tasapainoon, kun viedään kilpailukyky sopimus satamaan tämän kevään aikana, kun hyväksytään yrittäjän työllisyyspaketti ja kun saadaan infraa vielä siihen jonkin verran päälle. Minä toivon, että SDP, joka on ollut hyvin vastuullinen valtionhoitajapuolue Suomessa — sille kaikki kunnia tästä — osoittaisi tätä tilannetta kohtaan samanlaista myötäsukaisuutta kuin kansanedustaja Lauri Ihalainen suhteessa yhteiskuntasopimukseen. (Eduskunnasta: Kyllä!)

15.52 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meistä kukaan ei ole rakentanut tarinaansa yksin, ei meistä edustajista eikä teistä arvon ministereistä. Poliitikkojen tehtävä on luoda parempaa, tehdä maailmasta parempi ja pitää kiinni hyvästä, mitä meillä on. Tätä keskustelua kun kuuntelee ja vertaa myös teidän aiempiin keskusteluihinne, niin te varmaan uskotte toimivanne ihan oikein. Meillä on kuitenkin hyvin erilainen käsitys siitä, mikä on parempi ja mikä on hyvää, mitä voidaan saavuttaa näillä suurilla ja kylmillä leikkauksilla. Kysyn nyt: Uskotteko todella ja pyyteettömästi, että kurjuus, leikkaukset ja juuri ja juuri jaksamisen rajoilla työskentely tuottavat jotain hyvää? Uskotteko todella edes itse siihen?

15.53 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitiikka on aina suoraa lähetystä ihan kirjaimellisestikin, mutta joskus kannattaa sukeltaa myös politiikan elävään arkistoon, koska sieltä löytyy mielenkiintoisia asioita. Näin on myöskin tehty täällä tänään. Muutama esimerkki:

21.3.2013 kehysriihen yhteydessä keskustan edustaja Puumala otti kantaa opintotukeen toteamalla, että kaikille lainapainotteisempi pappi betalar -malli ei vain toimi. Nytkö se toimii, edustaja Puumala? (Eduskunnasta: Se oli silloin!) 15.4.2015 viime vaalien alla Puumala totesi myös, että tulevalle vaalikaudella koulutuspolitiikkaa on tehtävä nykyistä pitkäjänteisemmin, myös koulutusleikkauksille on pantava piste. Nytkö se piste pannaan, edustaja Puumala?

Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa todettiin, että hallituksen aikomat leikkaukset ovat omiaan heikentämään opetuksen ja tutkimuksen laatua, tämä oli siis vuonna 2013. Nämä leikkaukset sitten nostavat laatua, vai miten meni? Todettiin myös, että luvatuista koulutusleikkauksista, (Puhemies koputtaa) indeksikorotuksista pidetään kiinni. Nytkö pidetään kiinni? Jotain rotia, arvoisa hallitus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

15.54 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ainakin tuohon opiskelijaosioon ehtii vastata heti. Opiskelijoitten tilanne todellakin on tiukka, ja tässä keskustelussa kokonaan vailla huomiota on (Krista Kiurun välihuuto) se valtavan kokoinen — edustaja Kiuru, maltatteko kuunnella? — uudistus, mikä tässä opintotukijärjestelmässä nyt on, että opiskelijat siirretään opiskelijoitten asumistuesta yleiseen asumistukeen. (Paavo Arhinmäen välihuuto) Täällä muun muassa edustaja Kontula — edustaja Arhinmäki, maltakaa tekin — käytti erittäin hyvän puheenvuoron siitä, miten tuen pitäisi tulla juuri niille, jotka sitä eniten tarvitsevat, niille kaikista pienituloisimmille opiskelijoille. Minulla on teille hyviä uutisia: Kun tämä yleinen asumistuki menee eteenpäin, noin 30 000 opiskelijalla, jotka sitä eniten tarvitsevat, tuki nousee 1 200 eurolla vuodessa, siis 1 200 eurolla vuodessa. Tämä on erittäin merkittävä. (Välihuuto) — Totta kai on myös laskua, mutta se tuki kohdistuu juuri niihin, jotka sitä eniten tarvitsevat, eli (Puhemies koputtaa) niihin vähäväraisiin opiskelijoihin, mihin edustaja Wallin täällä oikein viittasi.

15.56 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kääriäinen käytti tärkeän puheenvuoron, ja täytyy todeta, että sosialidemokraatit ovat pyrkineet suhtautumaan vastuullisesti politiikan tekoon myöskin oppositiosta. Me teimme todella paljon töitä vaihtoehtobudjetin eteen, jossa haettiin vaihtoehto näille ikäville, erittäin vahingollisille leikkauksille pitkälle tulevaisuuteen, jotka liittyvät myöskin tähän koulutukseen erityisesti. Me löysimme vaihtoehdon, jossa hallitusta vähemmän otetaan velkaa, veroaste ei nouse ja nämä koulutusleikkaukset pystytään torjumaan.

Silloin meidän vaihtoehtobudjetistamme käytettiin hallituksen toimesta puheenvuoroja siitä, että se on täyttä höttöä, että siinä ei ole faktaa taustalla. Minä toivon, että hallitus nyt perehtyy tähän aitoon vaihtoehtoon ja tätä kautta hakee sitä rakentavaa työskentelyä opposition kanssa. Sieltä löytyy vaihtoehtoja, joilla pystytään estämään nämä koulutusleikkaukset ja pääsemään tilanteeseen, jossa tulevaisuudessa lapsilta ei leikata eikä tutkimus- ja tuotekehityskoulutuksesta leikata, osaamisesta, suomalaisen yhteiskunnan perusarvoista. Toivon, että hallitus paneutuu tähän, pääministeri Sipilä.

15.57 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopistojen ja koulutuksen kentällä on oltu hyvin pettyneitä istuvan hallituksen ja opetusministerin koulutuspolitiikkaan, ja en sitä ollenkaan ihmettele. Äskenen opetusministerin pitämä puheenvuoro tuskin muutti tätä tilannetta. Aivan puheenne lopuksi te katsoitte tarpeelliseksi vähätellä tekemiänne leikkauksia. Sanoitte muun muassa, että leikkaukset koulutusjärjestelmäämme voisivat olla uhka, jos tavoitteena olisi säilyttää vanhaa. Miten luulette, että tämä viesti otetaan vastaan suomalaisissa yliopistoissa, jotka pärjäävät erittäin hyvin kansainvälisessä vertailussa, tai siinä maailman parhaassa peruskoulussa? Sanoitte myös, että te voisitte tehdä suurta tuhoa koulutuksen kentällä, jos käyttäisitte juustohöylää, mutta te ette niin tee, koska te menette aina uudistukset ja pedagogiikka edellä. Tiedoksenne, että yliopistoilla on ihmetelty suuresti sitä, että teillä ei tunnu olevan minkäänlaista tietoa (Puhemies koputtaa) koulutuspolitiikkaa siinä, miten te kohtelette yliopistoja.

15.58 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäinen on myönnettävä, että emme pystyneet pitämään vaaleissa antamaamme koulutuslupausta. (Vasemmalta: No niin!) Tämä on tosiasia, ja siitä ei tarvitse kiistellä. (Vasemmalta: Yrittäkö?) Toiseksi, kun kuuntelee täällä opposition puheenvuoroja, joissa toinen toistaan vä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

rikkäämmiin ilmaisiin haukutaan hallituksen koulutusleikkaukset, niin kuka olisi uskonut, että se edellinen hallitus, missä olivat demarit ja vihreät, missä olivat edustajat Gustafsson, Krista Kiuru ja Ville Niinistö, leikkasi suunnilleen saman verran koulutuksesta kuin tämä nykyinen hallitus. Siis kuka olisi uskonut, että edustajat Gustafsson ja Ville Niinistö ja Krista Kiuru, edellinen hallitus leikkasi suunnilleen saman verran koulutuksesta kuin tämä nykyinen hallitus? (Välihuutoja) Silloin ne olivat välttämättömiä, ja nyt ne ovat kauheuksia. Uskokoon, ken haluaa, aina ne ovat taloudellisen tilanteen vaatimia.

Lopuksi totean, että koulutuksesta on leikattu vähintään riittävästi, se on tosiasia. Ja kiitos, ministeri Grahn-Laasonen, että kuin leijonaemo tappelitte uusia koulutussäästöjä vastaan ja onnistuitte siinä. (Välihuutoja)

15.59 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle on jäänyt hiukan hämmästykseksi, että eikö tässä salissa ole huomattu, että ne koulutuslupaukset, jotka annettiin kehysriihessä, petettiin jo samana päivänä. Siinä suhteessa, edustaja Ben Zyskowitz, kannattaa lukea tuo kehyspäättös hyvin tarkkaan. Te olette jo leikanneet niitakin lupauksia, joita on annettu kehysriihessä. Siltä osin tuntuu todella suurelta sääliltä se, että kansalaisia voidaan huijata tavalla, johon tämä hallitus on lähtenyt. Jos tässä maassa oltiin yksimielisiä siitä, että tämä maa ei enää koulutuksestaan säästä, niin jostakin syystä nämä lupaukset pantiin leikkuriin ja täällä sitten selitellään, että me kaikki olisimme samassa veneessä. Täällä on oppositio, ja erityisesti sosialidemokraatit, jo ilmoittanut, että me emme olisi valinneet tällaista linjaa, (Ben Zyskowiczin välihuuto) ja silloin tällä on merkitystä, politiikalla ja vaihtoehtoilta on merkitystä. On vielä kerran sanottava, että se porukka, joka lupasi, että koulutuksesta ei leikata, teki suuremmat leikkaukset (Puhemies koputtaa) kuin edeltävällä hallituskaudella tehtiin ja jatkaa lupauksien pettämistä omaehtoisin... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.00 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuonna 2011 oli vielä se arvio, että ikäluokkien pienenemisen takia ennen kaikkea koulutuspaikkoja uudelleenjärjestämällä ja -kohdentamalla pystyttiin saamaan säästöjä, (Ben Zyskowitz: Seli, seli!) mutta meidän arviomme oli jo 2013—14, että koulutusleikkaukset ovat menneet jo liian pitkälle. Tämä oli myös silloisten opetusministerien tuntemus, ja ne, jotka eri puolueista olivat tässä keskustelussa sisällä, lupasivat, että seuraavalla hallituskaudella ei enää voi leikata vaan nyt pitää pystyä kehittämään niin, että rakenteiden uudistamisesta tulevat säästöt jäävät koulutusjärjestelmän sisälle. Tämä oli laajasti jaettu, vihreät tätä vaaleissa ennen kaikkea veivät eteenpäin, ja muut myös sen lupasivat. Nyt eletään tässä ajassa ja pitää katsoa eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan niistä sisällöistä. Minä olen huolissani siitä, että OECD-vertailussa Suomen koulutustaso on laskemassa ja tämä hallitus on ensimmäinen Suomen historiassa, joka nyt sanoo, että tietoisesti madalletaan koulutuksen tasoa. Haluatte vähemmän maistereita, ja kuitenkin, kun verrataan OECD-vertailussa, niin digitalisaation, tietoyhteiskunnan, uuden teknologian myötä me tarvitsemme korkeampaa osaamista, ja me olemme jäämässä jälkeen näillä leikkauksilla.

16.01 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän lukuja: edellinen hallituskausi teki 3,5 miljardia leikkauksia koulutukseen, nykyinen 3 miljardia. Nämä ovat OKM:n talousyksikön lukuja, faktaa. Koulutuksesta ja tutkimuksesta ei lisää leikattu,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

105 miljoonaa tuli lisää rahaa, ja siitä kiitos hallitukselle. (Eduskunnasta: Onko se uutta rahaa?) Tämän välikysymyksen myötä on helppo kalastella bonuspisteitä opiskelijoilta vaatimalla opintorahan nostamista tai pitämistä ainakin samalla tasolla. Kuitenkin pitäisi olla rehellinen ja realistinen ja tarkastella Suomen taloustilannetta. Vauvasta vaariin jokainen joutuu kantamaan vastuunsa tässä talouskurimuksessa — myös opiskelijat, valitettavasti. Sitä vastoin, kun puhutaan siitä, mitä tulevaisuudessa voisi tehdä, niin nämä kysymykset ovat tulleet esille opiskelijoilta ja monelta kansalaiselta: Pitäisikö Suomessa olla eläkekatto? Onko valtionyhtiöissä johtohenkilöiden palkkataso sopiva? (Puhemies koputtaa) Bonusrahaa tulee, vaikka porukkaa pistetään pellolle. Suursäätiöiden... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.02 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kristillisdemokraatit ymmärrämme, että Suomen talous on edelleen heikossa hapessa, ja siksi KD esitti, päinvastoin kuin hallituksen edustajat täällä väittävät, jälleen kerran pelkän vastustamisen sijaan rakentavan vaihtoehdon hallituksen leikkauspolitiikalle. Vielä kerran kysyn: mitä mieltä hallitus on meidän kannustavasta opintotukimallistamme, joka palkitsee ahkeraa, joka kannustaa luomaan kontaktia työelämään, joka kannustaa yrittäjyyteen, joka huomioi perheelliset?

Värderade talman! Kristdemokraterna har i dag presenterat en studiestödsmodell som belönar flit, uppmuntrar till att skapa kontakter inom arbetslivet, uppmuntrar till att bli företagare och tar hänsyn till studerande med familjer.

Haluamme osoittaa oppositiosta päin, että pelkkien arvostelujen sijaan on olemassa myöskin vaihtoehtoja. Haluaisin kuulla hallituksen arviota tästä mallista.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Stubb sitten, 3 minuuttia puhujakorokkeelta.

16.04 Valtiovarainministeri Alexander Stubb: Arvoisa rouva puhemies! Olen mielenkiinnolla kuunnellut tätä keskustelua koulutuspuolelta tänään. Itse tulen perheestä, jossa isäni joutui oman isänsä menehtymisen takia lopettamaan koulun kesken ja elättämään perheen, ja hänen tulokulmansa omille pojilleen oli aina se, että mitä tahansa teette, pojat, niin yritän auttaa teitä, opiskelkaa niin kauan kuin mahdollista.

Esitän puheenvuoroni osittain valtiovarainministerinä, osittain kahden kouluikäisen lapsen isänä.

Valtiovarainministerinä totean yleisellä tasolla, että meillä on ollut aika rajuja välikysymyksiä. Koulutusleikkaukset: kaikki pitävät niitä ikävänä. Työllisyysrahat: kaikki pitävät niiden leikkaamista ikävänä. Eläkkeet: kaikki pitävät niiden leikkaamista ikävänä. Liikennemäärärahat: kaikki pitävät niiden leikkaamista ikävänä. Meidän suuri ongelmamme on tietysti se, että vuoron perään me haukumme toinen toistamme yksittäisistä leikkauksista mutta aika harvoin me esitämme vaihtoehtoja. Tosiasia on se, että me olemme viime vuosien aikana lisänneet julkista velkaa vuositasolla noin 9 miljardia euroa ja tällä matkalla me emme voi enää jatkaa, koska juuri ne henkilöt, joiden koulutuksesta me juuri nyt keskustelemme, ovat niitä, jotka valitettavasti kaikista eniten tästä velkataakasta joutuvat kärsimään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Sitten ehkä enemmän kahden kouluikäisen lapsen isänä jäin miettimään sitä, että oikeastaan yhdessäkään puheenvuorossa, ehkä edustaja Toivola poikkeuksena, ei ole haettu rakentavia koulutuspolkujakaan. Totta kai rahaministerinä pitäisi olla suuri huoli pelkästään rahasta, mutta me olemme menossa kohti neljättä teollista vallankumousta, jonka kärkiä ovat digitalisaatio, robotisaatio, tavaroiden internet, tekoäly, bioteknologia ja nanoteknologia. Me olemme menossa kohti sellaista koulutusjärjestelmää, jossa välttämättä ei ole enää järkevää käydä koulua 7 ikävuodesta vaikkapa 28:aan. Me olemme menossa kohti sellaista järjestelmää, jossa joudumme koko ajan kouluttamaan itseämme uudestaan. Omat lapseni eivät muista aikakautta ennen älypuhelinia. On hyvin todennäköistä, että heidän lapsensa menevät kouluun sellaisella ajoneuvolla, jolla ei ole kuljettajaa. On hyvin todennäköistä, että tekoäly tai tietokone tulee diagnosoimaan heidän sairautensa huomattavasti paremmin kuin lääkäri. Tällaiseen maailmaan meidän pitäisi meidän lapsemme valmistaa.

Ja jään miettimään: Meillä tässä salissa on korkea koulutustaso. Minun mielestäni me voisimme käydä vähän ehkä toinen toistamme kunnioittavampaa keskustelua koulutuksesta ja miettiä niitä polkuja, joilla ne nuoret, jotka tätä keskustelua myös kuuntelevat, voisivat miettiä omaa tulevaisuuttaan. Nyt me keskitymme vain ja ainoastaan rahaan, josta kaikki olemme joutuneet valitettavasti leikkaamaan. Nyt kannattaa keskittyä niihin erilaisiin koulutuksen tulevaisuuden polkumalleihin, siitä me pääsemme paljon paremmin eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Sitten jatketaan debattia.

16.07 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella surullista ja järkyttävää kuulla, että hallituspuolueiden edustajat puolustavat hallituksen miljardien koulutusleikkauksia sillä, että kun aikaisempikin hallitus leikkasi, niin kyllä mekin voimme yhä vain enemmän leikata. Ottakaa, hyvä hallitus, vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti käyttöön, niin voitte luopua näistäkin koulutusleikkauksistanne.

Olemme voineet olla ylpeitä siitä, että aiemmat sukupolvet loivat tämän meidän koulutusjärjestelmämme, jota tänä päivänäkin ympäri maailmaa arvostetaan. Valitettavasti hallituspuolue-edustajat kyllä puhuvat kauniisti koulutuksesta, mutta teidän tekonne kertovat kyllä jotain aivan muuta.

Arvoisa ministeri, eikö teitä ja hallitusta yhtään pelota se, miten ajamamme miljardien koulutusleikkaukset tulevat vaikuttamaan tulevaisuudessa? Eikö teitä lainkaan huolestuta Suomen pysyvä osaamistason heikkeneminen, koulutuksen eriarvoistuminen tai yhä useamman lapsen ja nuoren syrjäytyminen yhteiskunnasta?

16.08 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Ministeri Grahn-Laasonen sanoi tuossa alkupuheenvuorossaan, että rakenteellista kehittämistä ei tapahtunut viime vaalikaudella. No, onko sitä tapahtunut nyt? Ollaanko korkeakoulurakennetta nyt kehittämässä rakenteellisesti? Ei. Se on poliittisesti vaikeaa, se vaatii valintoja, se vaatii perusteluja. On paljon helpompaa vetää juustohöylällä kaiken yli. Silloin voi aina sanoa jollekin, että "kun noiltakin otetaan". Ja jotta tupailloissa olisi jotain naurunkin aihetta, niin vedetään sitten vielä ylimääräiset 30 miljoonaa Helsingin yliopistosta — ainoastaan huippuyksiköistä. Onko tässä strategista näkemystä mukana?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

16.09 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan opintotukeen, sillä koulutusleikkausten lisäksi me puhumme myös opiskelijoiden sosiaaliturvasta ja toimeentulon edellytyksistä.

Opintotuki on ainoita sosiaaliturvan muotoja, joita ei nosteta automaattisesti ostovoiman heikentyessä edes hallituksen indeksijäädytysten päättyessä. Ja havainnot — nykyisestä hallituksesta tai edellisistäkään sen puoleen — eivät tue sitä, että eduskunnalla tai hallituksella olisi malttia tarkastella ylipäättään opintotukea erillisillä päätöksillä niin, että saataisiin aikaan opiskelijan kannalta kestävä lopputulos. Sitä lääkitään ja laastaroidaan matkan varrella, mutta käytännössä tämä erilliskysymyksenä käsiteltävä opintoraha tulee johdamaan aina siihen, että opiskelija on kaikkein heikoimmassa asemassa.

Siksi, kun opintoraha on nyt vielä entisestään jäänyt radikaalisti kaikesta menokehityksestä, niin kysyisinkin: Milloin me saamme opintorahan aidosti samalle viivalle muiden kanssa? Milloin opiskelijat ovat yhdenvertaisia?

16.10 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä tuhannet opiskelijat ja nuoret miettivät samaa asiaa: Mistä saisin töitä? Miksi minun ponnisteluillani ja osaamisellani ei näytä olevan sijaa työelämässä? Miksi oman koulutukseni ja tutkintoni sisällölle ei välttämättä löydy sitten merkitystä ja relevanssia yrityselämästä? Miksi Suomi on ajautunut tällaiseen tilanteeseen? Miten Suomi on päästetty tällaiseen kuntoon?

Arvoisa puhemies! Suomen kuntoon laittaminen ei ole helppoa, ja se ei tunnu mukavalta. Punavihervasemmistolle vain tiedoksi, että velkaantuminen ja kansantalouden ylivelkaisuus ei ole kestävää kehitystä, se ei ole taloudellisesti kestävää kehitystä. Jos Suomi ajautuu Kreikan tielle, sitten se aivovuoto vasta lähtee liikkeelle.

Haluan huomauttaa, että sain tuossa juuri Lukiolaisten Liiton kannanoton siitä, miten he kiittävät sitä, että vihdoinkin ja viimein toisen asteen opiskelijat ovat yhdenvertaisia muiden ihmisten kanssa. Tämä vanhempien tulo-ajojen muutos saatiin poistettua, ja muutakin oikeudenmukaisuutta koulutuskentälle tulee. (Välihuutoja)

16.11 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuosi sitten tähän aikaan istuin hyvin samankaltaisessa luentosalissa Tampereen yliopistolla satojen muiden opiskelijoiden kanssa. On turha kuvitella, että opintotuella eläminen olisi ruusuilla tanssimista. (Ben Zyskowitz: No, ei sen pidäkään olla!) Fakta on, että kyseessä on hyvin pieni sosiaalietuus. Nuorisotyöttömyys on tällä hetkellä huipussaan, töitä ei ole. Useiden vanhemmillä ei heidän hyvästä tahdostaankaan huolimatta ole varaa tukea rahallisesti, ja lisäksi yliopistopaikkakunnilla vuokrat ovat kohtuuttoman korkeat. Esimerkiksi edes omalla kohdallani opintotuki ei riittänyt edes opiskelijasäätiön vuokraan ja perusasioista, kuten vuokrasta, oli tingittävä. Siksi on huolestuttavaa, että hallitus leikkaa jopa neljänneksen ennestäänkin riittämättömästä opintorahasta. Siksi kysynkin asianomaiselta ministeriltä: Leikkaatte omien sanojenne mukaan pakon edessä, (Puhemies koputtaa) mutta leikkaus tarkoittaa suoraa opiskelijoiden perustoimeentulosta leikkaamista. Mistä nämä... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.12 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Nurminen piti suhteellisen samankaltaisen puheen, mitä olin ajatellut itse pitää. Minä voisin kertoa oman tarinani tässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Vielä vuosi sitten olin itsekin opiskelija — on hyvä, että edustaja Kurviselle tulee opiskelijanäkökulma tässä — ja tiedän, miltä 80 euron opintotukileikkaukset tuntuvat. Tein itse asiassa pienen laskelman, kun kuuntelin näitä puheita: 80 euroa tarkoittaa noin 31 opiskelijalounasta, eli hallitus tällä hetkellä vie opiskelijoilta opiskelijalounaat koko kuukaudesta. Tämä on aika järkyttävä summa. Tämä ehkä tuo teille vähän sen leikkauksen mittakaavan, mikä ei välttämättä tunnu teidän budjeteissanne. 80 euroa on aika iso rahamäärä. (Puhemies koputtaa)

Tässä on paljon tyhjää puhetta, tässä salissa. Puhetta koulutuksen tärkeydestä riittää, mutta teot puhuvat puolestaan, valitettavasti.

16.14 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onko oppositio unohtanut täällä, että yliopistot ovat itsenäisiä laitoksia? Riippuu siis pitkälti yliopistosta itsestään, miten se toimii. Erinomainen, positiivinen esimerkki on Turun yliopisto. Turun yliopisto ei irtisano ketään, vaikka säästölinja laittaa senkin budjettiin ison loven. Vertailujen vuoksi Helsingin yliopisto on hämmästyttänyt ilmoittamalla mittavista irtisanomisista. Miksi Helsingin yliopisto ei käytä varallisuutta yt-iskun pehmentämiseen? Helsingin yliopistolla oli viimeisimmän vuoden, 2014, tilinpäätöksen mukaan noin 88 miljoonaa euroa ylijäämää. Turun yliopistossa on ilmeisesti ajateltu, että hyvä porukka kannattaa pitää töissä, vaikka yliopisto ei silloin olisikaan ylijäämäinen. Turun yliopiston rehtori Kalervo Väänänen on sanonut hienosti: "Yliopistolla ei ole oikeasti muuta pääomaa kuin henkinen pääoma. On tärkeää pitää se iskukunnossa."

16.15 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Finansminister Stubb efterlyste här för en stund sedan en gemensam diskussion om alternativ och hur man skulle kunna erbjuda olika typer av utbildningsvägar för våra unga. Minister Stubb: vi vill jättegärna vara med och utveckla det här, och vi vill vara med i diskussionen.

Puhemies! Siksi, koska me haluamme aidosti olla mukana keskustelemassa sisällöstä, niin me olemme edustaja Elorannan kanssa esittäneet kirjallisen kysymyksen, että voisiko hallitus ajatella, että tähän maahan luotaisiin koulutuspoliittinen selonteko, missä parlamentaarisesti pohditaan, mitkä ovat tulevaisuuden skenaariot ja mahdollisuudet. Elikkä, arvoisa hallitus, me oppositiossa haluamme myös olla mukana keskustelemassa sisällöstä emmekä pelkästään leikkauksista. (Puhemies koputtaa) Olemme valmiit tähän.

16.16 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työn tekemisen pitäisi aina olla keskiössä ja valtiovallan erityisessä suojeluksessa. Tämän takia haluan kiittää hallitusta, että opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittävä opintoraha ja asumistuki muodostavat nyt sentään 7,5 prosentin koron entisen 15:n asemasta — se on sentään kohtuullista.

Tähän sisältökysymykseen sen verran, että mitä mieltä te, arvoisa opetusministeri, olette siitä mallista, mikä monissa maissa on käytäntönä, esimerkiksi Sveitsissä, että työelämä ja opiskelu ikään kuin nivotaan entistä voimakkaammin yhteen. Tällä hetkellä korkeakouluopiskelijat Suomessa käyvät 57-prosenttisesti töissä. Huomioiden myös tämän vaikean työllisyystilanteen, pitäisikö jotakin tehdä, että tämä prosentti saataisiin nostettua ja nuoret saisivat sitä erittäin arvokasta työelämän kokemusta paremmin kuin tänä päivänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

16.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen säästöt kohdistuvat lähes kaikkeen opetukseen ja koulutukseen. Esimerkiksi ryhmäkokojen kasvattaminen päiväkodeissa ja kouluissa on huolestuttavaa. 39 lapsen päiväkotiryhmä ei edes tilapäisesti voi olla kenenkään lapsen etu. Yliopistoista irtisanotaan tuhatmäärin henkilökuntaa, ja opettajat ammatillisissa oppilaitoksissa ovat kertoneet minulle huolensa siitä, että jos edelleen opetusta vähennetään, niin osa opiskelijoista jää täysin oman onnensa varaan.

Toisin sanoen resursseja vähennetään ja samalla opettajia kehoitetaan olemaan luovia sekä uudistamaan ja kehittämään. Monissa kouluissa, oppilaitoksissa ja yliopistoissa epävarmuus tulevasta kasvaa ja samoin työtaakka. Lisäksi ministeri lähettää moittimisviestejä toimijoille. Nämä asiat uuvuttavat työntekijöitä, ja kukaan ei pysty olemaan luova, innovatiivinen ja kehittämismyönteinen tällaisissa olosuhteissa.

16.18 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutusleikkaukset realisoituvat eri ihmisryhmillä ja eri alueilla hyvin eri tavoin. Sillä, jolla on rahaa tai jonka perheellä, vanhemmilla on rahaa, nämä leikkaukset eivät tunnu missään. Päinvastoin on niin, että rikkaan perheen kasvatti saa opintolainansakin edullisimmin ehdoin pankilta, mitä köyhän perheen lapsi.

Ja sitten tämä alueellinen näkökulma. Te sanoitte, ministeri, että olette nimittänyt entisen alue- ja kuntaministeri Hannes Mannisen selvitysmieheksi Lappiin, ja Manninen on kiistämättä monella tapaa ammattimies. Mutta eikö se kerro juuri siitä, että tämä koulutuskaaos, koulutusleikkaukset ovat juuri syy siihen eripuraan, mitä tuolla alueella nousee alueitten ja koulutusorganisaatioitten välillä, kun ei ole mitään varmuutta tulevaisuudesta. Ja nyt on uhkana, että toimivia koulutusjärjestelmiä romutetaan, ja luottamus alueilla toisiinsa ja myöskin valtiovaltaan on kadonnut.

16.19 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudellaan leikattiin viidennes ammattikorkeakoulujen rahoituksesta, ja nyt tulee toisella tavalla lunta tupaan osalle ammattikorkeakouluja.

Siirtymäsäännöksen vuoksi ministeriö on muuttanut jälkikäteen ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta niin sanottujen siirtoerien kautta. No, mitä tämä tarkoittaa? Rahoitusmallin mukaan parhaita tuloksia saavuttaneilta 12 ammattikorkeakoululta on leikattu vuoden 2016 rahoituksesta yhteensä liki 17 miljoonaa euroa ja rahoitus on siirretty huonommin menestyneille ammattikorkeakouluille, joista osa toimii pääkaupunkiseudulla. Eliikkä ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli ei ole ollut tuloksiin kannustava vaan päinvastoin, niistä rankaiseva, vaikka toisin piti olla, kuten 2014 sovittiin.

Yliopistojen tulusrahoitusmallissa ei missään vaiheessa ole ollut tällaista siirtoerämenettelyä vaan yliopistojen rahoitus on määräytynyt suoraan saavutettujen tulosten perusteella.

Kysyn: miksi ihmeessä? Tämä on erittäin epäoikeudenmukaista.

16.20 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin valtiovarainministeri sanoi, elämme suuressa muutoksessa. Puhutaan luovasta tuhosta, jossa yli 30 prosenttia ammattiteistä saattaa kuolla seuraavien 20 vuoden aikana, mutta uusia ammatteja syntyy sitten tilalle. Elämänikäinen koulutus on todellakin noussut yhä tärkeämpään asemaan. Ihmettelenkin, miksi te sitten leikkaatte juuri omaehtoisen koulutuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

sen kulukorvauksista tuon 47 miljoonaa euroa eli juuri sieltä elämänikäisestä oppimisesta, mikä olisi erityisen tärkeää.

Niin kuin ministeri Stubb sanoi, koulutusjärjestelmäämme on syytä muuttaa muuttuvaa maailmaa vastaavaksi. Pitäisikö esimerkiksi meidän tutkintojärjestelmäämme muuttaa sellaiseksi, että se mahdollistaisi paremmin yksilölliset oppimispolut, jo hankitun osaamisen tunnistamisen? Tai tarvitsisimmeko aivan uudenlaisia hybriditutkintoja, joissa voidaan yhdistää eri alojen osaamista?

Niin kuin edustaja Nylander totesi, oppositio tulee mieluusti mukaan uudistamaan koulutusjärjestelmäämme ja laatimaan koulutuspoliittista selontekoa parlamentaarisessa valmistelussa yhdessä kaikkien hallituspuolueiden ja eduskuntapuolueiden kanssa.

16.21 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuslupauksesta tuli koulutuspetos, ja se on toki kiusallista. Kaikki puolueet totesivat ennen vaaleja, että enää koulutuksesta ei kestä leikata. Ja tämä lupaus on nyt petetty, ja tätä ei voi puhua pois.

Opintotuen neljänneksen leikkaus on törkeä teko. Opiskelijat halutaan nyt pakottaa velkaantumaan. Opintolaina ei ole suosittua opiskelijoiden keskuudessa, ja se ei ole ihme, sillä korkeakaan koulutus ei välttämättä takaa hyväpalkkaista ja vakaata työpaikkaa ja siten lainanmaksukykyä nykyisille opiskelijoille. Lainapainotteisuus myös eriarvoistaa opintoaloja, sillä on aivan eri asia maksaa takaisin kymmenientuhansien eurojen lainoja, jos valmistut kovapalkkaiseksi lääkäriksi kuin jos valmistut pienipalkkaiseksi lastentarhanopettajaksi tai epävarmasti työllistyväksi arkeologiksi. Lainapainotteisuus myös eriarvoistaa sosiaalisesti. Niiden, joilla on rikkaat ja avokätiset vanhemmat, ei lainaa edes tarvitse ottaa, mutta köyhien perheiden lapsilla ei ole vaihtoehtoa.

16.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt sillä matikalla, matematiikalla, jota hallitus täällä käyttää näistä koulutussäästöistä, valitettavasti jäisi luokalle koulussa. Mutta voi olla, että näiden koulutussäästöjen jälkeen siihen ei ole enää varaa.

Olisin, arvoisa puhemies, halunnut esittää tässä kysymyksen pääministerille, joka juuri poistui. Mutta kysyn nyt teiltä, arvoisa opetusministeri: Kun valtiovarainministeri puhui juuri siitä, että uran eri vaiheissa pitää kouluttautua uudelleen, niin nythän te juuri tämän omaehtoisen koulutuksen kulukorvausta leikkaamalla heikennätte ihmisten mahdollisuuksia kouluttautua uudelleen työttömyyden sattuessa, siis kouluttautua niin, että se parantaisi mahdollisuuksia saada työtä, siirtyä työttömyydestä työhön. Emmekö me siitä ole yhtä mieltä, että vain työllä tämä Suomi nousee?

Arvoisa puhemies! Opetusministeri, kertokaa nyt vielä selkosuomella: Te olette täällä sanonut, että tämä 100 miljoonaa on lisäpanostuksia. Onko se kaikki varmasti uutta rahaa kehykseen nähden?

16.23 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen piiriin toteutuu ensi syksyn budjettiriihessä, se on muiden laastariratkaisujen ohessa hyvä päätös, paitsi ehkä perheellisten opiskelijoiden osalta, mutta se ei poista sitä tosiasiaa, että koulutukseen ja opintotukeen tehtävät leikkaukset ovat täysin kohtuuttomia. Tämän keskustelun pohjalta tuntuu, että hallitus paukuttaa henkseleitään, kun se antaa kympejä, ottaa satasia ja tarjoaa velkaa. Kun kerta teiltä ei voi, arvoisa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

opetusministeri, kysyä näitten lupauksen perään, joita kansalle olette antanut, niin kysyn, kuten edustaja Lindtman juuri äsken: Mistä tämä 105 miljoonaa tulee, onko se uutta rahaa, onko se jostain pois, kuten myös muut laastarirahat? Ovatko ne jostain muualta pois?

Puhemies Maria Lohela: Sitten edustajat Virolainen ja Kiljunen, ja sitten ministeri Lindströmille puheenvuoro.

16.24 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kohta kahden ja puolen tunnin ajan kuunnellut opposition edustajien puheenvuoroja erittäin huolellisesti. Yksikään teistä ei ole kiinnittänyt sanallakaan huomiota siihen ryhmään eli niihin ihmisiin, joilla ei ole tutkintoa. Kun me tiedämme tilastojen perusteella, että ilman tutkintoa ei työllisty tai työurat ovat erittäin lyhyitä, pirstaleisia, miehillä keskimäärin 26 vuotta ja naisilla 23 vuotta, niin eikö olisi ollut syytä kiittää hallitusta siitä, että lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, oppisopimukseen pääsyä madalletaan ja avataan uusi koulutussopimus, jolla pystyy saamaan tutkinnon siellä työpaikalla. (Jukka Gustafsson: Täällä on omaehtoisesta koulutuksesta kysytty kolme kertaa!) Minusta tämä on hatunnoston arvoinen asia.

16.25 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä nuoret ovat tämän kevään aikana hakeneet itselleen koulutuspaikkaa ja miettineet, mitä he haluaisivat tulevaisuudessa tehdä. Tilanne on ollut monelta osin hyvin ristiriitainen, koska hallitus on heikentämässä opintotukea, vähentämässä koulutuspaikkoja sekä vaikeuttanut myös monien opiskelijoiden jatko-opintoja. Te olette muun muassa leikkaamassa toisen asteen ammatillisia koulutuspaikkoja 17 000 (Vasemmalta: Kolmannes!) aloituspaikkaa, ja erityistä tukea tarvitsevien nuorten koulutuspaikat ovat täysin unohtuneet. Vaikka te olette nostaneet etsivän nuorisotyön sekä työpajatoiminnan yhdeksi kärkihankkeeksi, niin siitä huolimatta myös tästä leikataan lähes 8 miljoonaa euroa ainakin alustavien esitysten mukaan. Meillä on monia nuoria, jotka haluaisivat parantaa omaa koulutustaan. Nyt kysyisin, arvoisa ministeri: kun näitä (Puhemies koputtaa) erilaisia säästöjä on tehty, oletteko tehnyt vaikuttavuusarvioinnin siitä, miten nämä leikkaukset vaikuttavat... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.27 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Mielenkiintoista keskustelua. Aika lailla paljon syyttämistä, kuka teki milloin ja mitäkin, ja hyvin vähän sitä, että koetettaisiin ymmärtää, mikä tämä tilanne on. Täällä tuntuu olevan vähän tämmöistä syyttelyä puolin ja toisin, mutta koetetaan nyt vastata sitten näihin kysymyksiin.

Ensinnäkin edustaja Multala nosti mielestäni ensimmäisenä tämän tärkeimmän asian, että työllisyys on tärkeintä. Se on nimenomaan näin. Sen takia hallitus ja työ- ja elinkeinoministeriö ovat tehneet ja tulevat tekemään paljon uusia toimenpiteitä liittyen siihen, että ihmiset saisivat helpommin töitä. Me koetamme hoitaa työttömyyttä, ja samaan aikaan pitää saada elinkeinopolitiikka sellaiseksi, että tulee työpaikkoja. Täällä on mainittu jo oppisopimus nuorille oikeaksi vaihtoehdoksi, koulutussopimus — nämä ovat tärkeitä asioita — kannusteloukkujen purkaminen ja valtion maksaman työttömyyskorvauksen, siis peruspäivärahan käyttöalan laajentaminen palkkatukeen, starttirahaan, liikkuvuusavustukseen. Mielestäni aika merkittävä uudistus, josta en ole kuullut juuri kiittelyä, vaikka SDP:kin on sitä vaatinut. Te olette esittäneet omaa niin sanottua Rinteen mallianne. Sellaista ei tule, se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

ei ole Rinteen malli, vaan se on TEMin malli, ja te huomaatte sen olennaisen eron sitten, kun se asia esitellään aikanaan.

Omaehtoinen koulutus, ja siitä tehty täällä väitetty 47 miljoonan leikkaus: Se raha kohdennetaan uudella tavalla. Siitä merkittävin osa menee palkkatukeen. Eikö se ole aika lailla hyvä asia? Minun mielestäni on. Se kohdennetaan toiseen paikkaan, eli se ei ole mikään leikkaus, vaan se raha käytetään toiseen paikkaan. (Välihuutoja) — Kyllä. (Krista Kiuru: Siis mitä?)

Täällä edustaja Rinne puhui siitä, että SDP on esittänyt omia vaihtoehtoja ja että me olimme täällä hallituksessa sanoneet täyttä höttöä. Emme me niin ole sanoneet. Minä olen ainakin sanonut moneen kertaan, että kun te esitätte omia vaihtoehtojanne, minä kuuntelen joka ikisen, oli se nyt sitten kenen tahansa esittämä. Ne otetaan vakavasti ja tutkitaan, onko niissä mitään pointtia.

Kiitan tässä yhteydessä kristillisidemokraatteja rakentavasta oppositiopolitiikasta, jossa aina tuodaan vaihtoehto sen sijaan, että sanotaan, että tämä ei käy. Me olemme kyllä aika ikävässä tilanteessa, ja kyllä soisin, kuten edustaja Kääriäinen loistavassa puheenvuorossaan sanoi, SDP:ltä enemmän sen myöntämistä, missä tilanteessa me olemme. Totta kai nämä ovat arvovalintoja, eikä näitä leikkauksia kukaan tee mielikseen, mutta ne on vaan tehtävä, kun tilanne on, mikä se Suomessa on.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi vastaa myös ministeri Grahn-Laasonen, ja kun kysymyksiä on tullut niin paljon, niin 5 minuuttia. — Olkaa hyvä.

16.30 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Alkuun totean ministeri Lindströmiä kompaten, että työttömyysturvalla voi jatkossakin opiskella. Koulutuksesta ja tutkimuksesta ei eilisessä kehysriihessä leikattu lisää, vaan päinvastoin pystymme tekemään joitain uudelleenkehennyksiä, niin että pystymme panostamaan 105 miljoonaa euroa erityisesti korkea-asteelle ja nuorille tutkijoille.

En myöskään ymmärtänyt enkä ymmärrä sitä kysymystä uudesta rahasta. Ei mistään tai vaasta putoa mitään uutta rahaa, vaan kehyspäätös on kokonaisuus. Hallitus opintotukeen liittyen kohtuullisesti hallitusohjelman mukaista 150 miljoonan euron pitkän aikavälin säästötavoitetta opintotuesta opiskelijoiden kannalta myönteiseen suuntaan eli 122 miljoonaan euroon.

Ja koska sovimme myöskin tässä yhteydessä opintotukimallista ja siinä yhteydessä totesimme, että siitä kertyy rahoitusta enemmän kuin mitä hallitusohjelmaa laadittaessa keskusteluissa arvioitiin, niin se mahdollistaa sen, että pystymme näillä rahoilla parantamaan opiskelun edellytyksiä ja myöskin varmistamaan sen, että korkeakoulutus kehittyy; että sen pedagogiikka kehittyy; että voimme tuoda digitaalisia, uusia oppimisympäristöjä; että näemme sen, mihin suuntaan koko korkeakoulutuskin kehittyy eli entistä enemmän siihen, että mahdollistetaan ajasta ja paikasta riippumatonta opiskelua, mahdollistetaan myös kesaikaista opiskelua ja niin edelleen — eli tulevaisuuden korkeakoulujärjestelmää rakentamassa.

Arvostan suuresti niitä puheenvuoroja, mitä täällä on ollut liittyen koulutuksen kehittämiseen ja sellaisen yhteisen vision rakentamiseen. Ja minä uskon, että meidän suomalaisen koulutusjärjestelmän suuria vahvuuksia on se, että koulutusjärjestelmää kehitetään vahvasti asiantuntijavetoisesti. Asiantuntijoista kun puhun, tarkoitan silloin hyvin monella tasolla toimivia asiantuntijoita: Tarkoitan meidän opettajia, jotka ovat maailman parhaita, maiste-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

ritason koulutuksen saaneita, pedagogian ammattilaisia, joilla on paljon sanottavaa ja erittäin paljon mahdollisuuksia vaikuttaa omassa työssään myös suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittämiseen. Samoin tarkoitan meidän korkeimman koulutuksen saaneita tutkijoitamme ja yliopisto- ja ammattikorkeakouluyhteisöjä ja kaikkia koulutusta kehittäviä, myös koulutuksen järjestelmän johdossa toimivia. Ja poliittisina toimijoina meidän tietysti tulee kaikin tavoin pyrkiä mahdollistamaan koulutusjärjestelmän kehittäminen ja osallistua aktiivisesti tähän kehittämisen työhön luomalla niitä puitteita ja rakentamalla yhteistä visiota.

Täällä on kysytty paljon siitä, mikä on hallituksen korkeakoulupoliittinen linja ja mistä se tulee. Meidän korkeakoulupoliittinen linjamme pohjautuu lukuisiin tässä viime vuosina toteutettuihin sekä kansainvälisiin että kotimaisiin arviointeihin ja selvityksiin. Meidän korkeakoulujärjestelmäämme on arvioinut OECD lukuisia kertoja, komissio, kansainvälinen arviointipaneeli, sekä sitten on kotimaisia arvioita, muun muassa Suomen Akatemian säännöllisesti toteuttama Tieteen tila on yksi tällainen dokumentti, jota hyvin paljon arvostan ja jota olen käynyt läpi. Näistä juontuvat sitten ne johtopäätökset, millä tavalla voimme rakentaa entistä vahvempaa tulevien sukupolvien, tulevien aikojen korkeakoulujärjestelmää, ja näissä korostuu selkeämpi työnjako, vahvuuksiin keskittyminen, vahvojen osaamiskeskittymien rakentaminen, rakenteellinen kehittäminen, joka ei ole itseisarvoista, vaan sille rakennetaan vahvempaa järjestelmää, jossa pystytään toimimaan sekä tieteen puolella että vahvasti korkeakoulutuksen puolella ja tuomaan yhteiskuntaamme sekä laajaa sivistystä että myöskin taloudellista lisäarvoa ja paljon muuta — hyviä ideoita.

Yhteistyön lisääminen on ihan keskeistä korkeakoulusektoreidemme välillä myöskin, ja kysytte, mitä tehdään, tehdäänkö mitään, niin voin kertoa, että tällä hetkellä, juuri parhailaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvasti yhdessä Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston kanssa valmistelee näiden kahden yliopiston fuusiota ja ammattikorkeakoulu on tulossa tähän samaan konserniin. Samaa kehitystä on meneillään Lappeenrannassa ja Lapissa, niin kuin kerroin, ja opetus- ja kulttuuriministeriö on tässä vahvasti mukana. Uudistamme tällä hetkellä korkeakoulujen, sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen, rahoitusmallia korjaamaan niitä vikoja, mitä siinä mahdollisesti on ja mitä myöskin korkeakoulukenttä on vahvasti esittänyt. Tuomme vaikuttavuuden enemmän sen rahoituksen kriteereihin ja vahvalla informaatio-ohjauksella, hyvällä yhteistyöllä, ei sanellen vaan yhteistyötä, luottamusta rakentaen pyrimme paitsi tukemaan näitä uudistuksia myös kertomaan siitä, että arvostamme erittäin paljon sitä työtä, mitä suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa ja koko meidän koulutusjärjestelmässämme tehdään.

16.35 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä minun papereissani tulee esille, että viime hallituskaudella tehtiin yhteensä noin 130 000:n... 130 miljoonan edestä... 130 000:n... (Ben Zyskowicz: Säg på svenska!) — Jag säger på svenska: för 130 miljoner — 130 miljoonan edestä, se on parempi näin, säästöjä korkeakouluista, kun nyt niitä tehdään 540 miljoonan edestä, suurin piirtein. Elikkä suuresta muutoksesta on kyse ja erittäin suurista lisäleikkauksista.

Senkin takia ihmettelen vähän tätä keskustelua, että mietitään sitä, mitä tehtiin edellisellä kaudella ja nyt vielä, mitä tehdään nyt. Edellisen kauden loppupuolella me olimme kaikki yksimielisiä siitä, että koulutuksesta ei enää leikata. (Eduskunnasta: Juuri näin!) Juuri tämä on nyt se peruskysymys. Ja juuri tässä asiassa on hienoa, että edustaja Zyskowicz

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

myöntää, että tämä lupaus on petetty. (Puhemies koputtaa) Mutta, arvoisa hallitus, onko niin, että hallituksen oma arvopohja on tässä muuttunut?

16.36 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua on täällä alusta saakka kuunnellut, niin tulee aika surullinen olo, kun sanon sen suoraan. Yhdyn pitkälti siihen, mitä ministeri Stubb totesi siitä, että täällä on aika korkea sivistyksen taso mutta tämä keskustelun taso pyörii vain näiden eurojen ympärillä. Ymmärrän sen, että raha on tärkeä asia, mutta kyllä ydinkysymys on se, mitä me teemme, miten me kykenemme saamaan koulutuksen vastaamaan niitä työelämän ja tulevaisuuden tarpeita, ja sen eteen olemme tehneet kaikkemme ja teemme jatkossakin.

Minusta meillä on tämän hallituksen näytöt siitä, että meillä pikkuhiljaa alkaa talous kasvaa ja elämä elpyä, ja silloin pitää katsoa ratkaisuja yhdessä, ja sen takia minä olen erittäin pettynyt siihen, että täällä vain numeroita pyöritetään, jotka sinänsä ovat tärkeitä, mutta sisältö kuitenkin ratkaisee, mikä se pääasia on. (Välihuutoja)

16.37 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Terho vertaili tämän kauden ja viime kauden leikkauksia. Tietysti silloin edustaja Terho oli Brysselissä eikä muista sitä keskustelua, mutta silloin nimenomaan painotettiin sitä, että nyt on tehty jo liikaa leikkauksia, enempää ei tehdä. Nyt niitä leikkauksia tehdään niiden vanhojen leikkauksien päälle. Mutta ymmärrän sen, että edustaja Terho, joka on kovempi thatcheriläinen kuin valtiovarainministeri Stubb konsanaan, ajattelee niin, että leikkaukset ovat hyvä asia.

Sen sijaan minua hämmästyttää edustaja Puumala, jonka kanssa teimme erittäin hyvää yhteistyötä viime kaudella: teimme yhdessä välikysymyksen koulutuksesta, puolustimme yhdessä opintotukea — opintotuesta vastaavana ministerinä en antanut senttiäkään periksi siinä, kun haluttiin opintolainapainotteiseen malliin — ja me yhdessä teimme yhteistyötä, vaikka te olitte oppositiossa, siinä, että torpattiin nämä kokoomuksen ideat. Miksi nyt keskustasta syö koulutuspolitiikassa kokoomuksen kädestä ja on valmis siirtymään opintolainapainotteisuuteen? (Krista Kiuru: Ja leikkaamaan 80 euroa kuukaudessa opiskelijoilta — 80 euroa!)

16.38 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tuossa edellä esittelinkin edustaja Wallinin kysymyksen perusteella sen oman ajatuksemme siitä — mikä on myös merkittävästi rakenteellinen uudistus — miten opiskelijat siirretään opiskelijoiden asumistuesta yleiseen asumistukeen. Toivottavasti voitte antaa sille tukea.

Sitten tämä keskustelu, mihinkä edustaja Anttila viimeksi viittasi, on minusta tavattoman tärkeä. Siitä ovat todella nyt sitten tehneet aloitteen edustaja Nylander ja edustaja Eloranta, siis siitä, että pystyisimme eduskunnassa yhdessä, eri puolueet, muodostamaan vähän näkemystä siitä, miten mennään sisällöllisesti vuodesta 2019 eteenpäin. Sen jälkeenkin on elämää. Pitäisi pystyä luomaan myös vähän näköalaa todella siitä, miten työelämä muuttuu ja mitä se koulutuksen kannalta tarkoittaa, luoda vähän myöskin toivoa sinne koulutuspuolelle. Edellisen hallituksen ja tämän hallituksen leikkausten jälkeen se elämä ei todellakaan lopu. Pääinvastoin, koulutuksella on tavattoman tärkeä tehtävä. Tästä ajattelusta meidän pitäisi, ministeri, ottaa koppia ja miettiä tätä tulevaisuutta (Puhemies koputtaa) yhdessä eri puolueitten kanssa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

16.39 **Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Anttila ja keskustan monet muutkin edustajat ovat täällä kyselleet, minkä takia nyt puhutaan numeroista. No, minun mielestäni on aivan selvää, että nyt puhutaan numeroista. Raha ja resurssit ratkaisevat, ne ratkaisevat myös sisältöä, laatua ja niitä asioita, mistä täällä on tänään puhuttu.

Haluaisin saada vastauksen myös siihen, mitä täällä on kysytty aikaisemmin: Hallitus on kehysriihessään ja monessa yhteydessä kertonut, että nyt on tulossa lisäpanostuksia. Mitä tämä oikein tarkoittaa, kun äsken täällä kuitenkin kuultiin, että mitään lisärahaa ei ole tulossa? Mistä nämä rahat siirretään? (Touko Aalto: Mistä se on pois?) Mikä tämä niin sanottu lisäpanostus on?

Sitten aivan lopuksi haluaisin vielä kysyä: Miten te oikein vastaatte niille yliopiston työntekijöille, koulutuksen työntekijöille, jotka nyt laitetaan näiden leikkausten pohjalta kortistoon? Mitä te vastaatte niille nuorille, joiden toimeentulosta leikataan neljäsosa? Mitä te vastaatte niille lapsille, joiden mahdollisuuksia te rajaatte vanhempien varallisuuden perusteella? (Puhemies koputtaa) Kyllä numeroilla on merkitystä, rahalla on merkitystä.

16.40 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen leikkaukset yliopistoihin kohdistuvat moniin kipeästi. Pelkästään Itä-Suomen yliopisto joutuu leikkaamaan lähes 10 miljoonaa euroa. Ensimmäisenä giljotiinin alla on Savonlinnan opettajankoulutuslaitos, josta yliopisto tekee päätöksen jo ensi viikolla.

Täällä hallitus on kysynyt sitä, eikö oppositio arvosta yliopistojen autonomiaa. Arvostamme kyllä, mutta kannattaa muistaa, että se on aina maan hallitus, joka kantaa vastuun pätevien ammattilaisten riittävydestä. Ja kun Kajaanin opettajankoulutuslaitos lakkautettiin joitakin vuosia sitten, lopputulema on ollut se, että aloituspaikat ovat siirtyneet muualle kuin emoyliopistoon, osittain ja ennen kaikkea Kainuu on vailla päteviä opettajia. Tähän asti kaikki edelliset hallitukset ovat antaneet erillisrahaa Itä-Suomen yliopistolle Savonlinnan opettajankoulutuslaitoksen säilyttämiseen. (Puhemies koputtaa) Tähän asti aloituspaikoilla hallitus on aina pystynyt ohjaamaan sitä, (Puhemies koputtaa) että koulutus siellä on säilynyt. Aikooko tämä hallitus tehdä samoin?

16.42 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En halua arvostella nykyhallitusta siitä, ettei se pese puhtaaksi edellisen hallituksen leikkauksia. Ne ovat totta, eivätkä ne siitä parane, että me edellytämme, että te palauttaisitte ne. Se on ollut politiikkaa siinä hetkessä, mutta koulutuslupauksen pettäminen on petos, ja se on fakta. Se on moraaliton teko opiskelijoita, yliopistoja kohtaan, ja siitä vastuusta te ette mihinkään pääse.

Ministeri Stubb, kiitos puheenvuorostanne, joka oli tunteisiin vetoava, siinä oli erittäin paljon hyviä asioita. Ainoa, että se on hallituksen tekemisten kanssa hieman epäsuhdassa, kun omaehtoisen koulutuksen osalta kuitenkin leikataan. Te toitte sitä esille, että koko ajan yhteiskunta menee eteenpäin, pitää olla muutoskyvykkyyttä. Tämä linja ei ole sopusoinnussa oman puheenvuoronne kanssa.

16.43 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin Ahon lamahallituksen sivistyspoliittisen ministeriryhmän jäsen. Silloin, niin kuin ministeri Grahn-Laasonen kertoi, leikattiin koulutuksesta mutta myös uudelleen kohdennettiin ja tehtiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

merkittäviä rakenteellisia uudistuksia ja Suomi lähti nousuun, koulutustaso nousi, insinöörejä tuli Nokialle ja niin edelleen. Tulokset puhuvat puolestaan.

Nyt on äärimmäisen tärkeää, että sekä ministeri Grahn-Laasonen että ministeri Lindström toimivat niillä linjoilla, mitkä ovat kertoneet, eli uudistatte koko koulutus-, tutkimusjärjestelmää alhaalta ylös asti. Se on ratkaisunne tulevaisuuteen. Oppositio huutaa lisää rahaa ja vastustaa uudistuksia käytännössä. Näin ei kyllä saada Suomea nousuun. Nyt on hyvä ote, ja tällä linjalla hallitusohjelman mukaisesti on syytä edetä. (Välihuutoja)

16.44 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kyllä tiedä, onko tässä salissa kukaan sitä uudistamista vastustanut, mutta sitä on kyllä vastustanut, että uudistamista tehdään sillä, että otetaan ne rahat pois. En tiedä, millä tavalla se uudistaa meidän opintorahaa, jos siitä otetaan 86 euroa pois. Voi sitä uudistamiseksi kutsua, mutta se on silloin 86 euroa vähemmän kuukaudessa.

Ja sitten näihin hyviin asioihin. Esimerkiksi se toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulojen vaikutuksen poistaminen — erittäin hyvä, kiitoksia siitä. Sama tämä asumislisän muutos, mutta siinäkin täytyy sitten muistaa, että kun katsottaisiin perheellisiä opiskelijoita, heitä, jotka asuvat sitten esimerkiksi useamman ihmisen taloudessa, niin heillä tuki tulee laskemaan. Sitä kautta tulee vielä lisää laskua siihen elikkä tähän 86 euron päälle. Se on aika iso leikkaus tietyltä ihmisryhmältä kuukaudessa, ja kun viime syksynä täällä kauhisteltiin sitä eläkeläisten asumistuen leikkausta, silloin hallituksella oli viisautta peruuttaa se ja kohtuullistaa sitä. (Puhemies koputtaa) Ettekö te voisitte tätä 86:tä euroa nyt jonkun verran kohtuullistaa?

16.45 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on ollut keskustelua tästä omaehtoisen koulutuksen osuudesta, niin sen verran haluan oikaista, että kyse ei ole siis koulutussäästöstä vaan matkakulusäästöstä. Eli kyse on sellaisesta asiasta, että jos työttömänä oleva haluaa hakea tätä täydennyskoulutusta ja hankkia muuta koulutusta, niin aikaisemmin on saanut siis kulukorvauksen matkakustannuksista, ja tähän on tulossa se säästö, ei suoranaisesti tähän koulutukseen.

Mutta sitten kun täällä on tarjottu näitä SDP:n vaihtoehtobudjetteja, niin tässä yhteydessä, kun tässä tämä tulopuoli nojaa edelleen näihin muutamiin kyseenalaisiin tuloihin, kuten tämä harmaan talouden torjunta, 20 miljoonan euron lisäpanoksella tulisi 200 miljoonaa, kysyisin, miten se voi pitää paikkansa. Siellä on tämä rahoitusvero, jonkalaista ei ole vielä olemassakaan, edes Ruotsissa, johon te viittaatte tässä. Samoin tämä autoveron alennus, 115 miljoonaa, joka on demareiden puheissa käytetty jo useampaan kertaan, mutta itse asiassa on osoittautunut, että kevennysten myötä tämä kertymä (Puhemies koputtaa) on kasvanut. Ja lisäksi te olette luvanneet, että 3 miljardin euron säästölista tulee. Missä se on?

16.46 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomaisen hyvä asia, että edustaja Mäkelä täällä tunnusti, että tämä on leikkaus. Kyllä se heikentää näiden työttömien ihmisten edellytystä hankkia lisäosaamista, jota usein erityisesti työttömyyden pitkittyessä tarvittaisiin, jotta on mahdollisuus päästä työmarkkinoille.

Vielä mitä tulee näihin vaihtoehtoihin, niin kyllä hallituksella olisi ollut mahdollisuus laajentaa veropohjaa esimerkiksi aliverotetun finanssisektorin suuntaan, mutta te teitte arvovalinnan ja ette sitä tehneet. Kyllä, edustaja Zyskiewicz, se on arvovalinta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Mutta, arvoisa puhemies, ministeri Grahn-Laasonen, te jätitte vastaamatta kysymykseeni. Hetki sitten te sanoitte eduskunnan edessä, että hallitus tekee 105 miljoonan euron lisäpanostuksen. Sanoitte, käytitte termiä "lisäpanostus". Nyt kysyn teiltä: eihän tämä raha ole mistään muualta pois vaan onhan se, kuten te äsken sanoitte eduskunnan edessä, "lisäpanostus"? Riittää vastaukseksi kyllä tai ei.

16.47 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä hyvä, että käydään ihan oikeasti läpi tämä omaehtoiseen koulutukseen liittyvä kulukorvaus. Kyse on siis siitä, että jos henkilö on työttömänä, hän voi ansiosidonnaisella työttömyysturvalla opiskella esimerkiksi kesken jääneet opinnot loppuun tai opiskella lisää. Se on erittäin hyvä asia. Nyt sitten tullaan tähän, mitä hallitus on esittänyt, että hän ei saisikaan matkakorvauksia kuluihin vaan että se, kuten ministeri Lindström sanoi, käytettäisiin muiden työttömien palkkatukeen. Onko SDP:n arvovalinta todellakin se, että on parempi, että se sama henkilö saa matkakorvauksenkin kuin että joku toinen työtön saa palkkatuen ja pääsee sitä kautta elämässään eteenpäin? Onko tämä todellakin teidän arvovalintanne?

16.48 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on asia, joka koskettaa. Viime vuonna oli 36 000 henkilöä omaehtoisessa opiskelussa. Tiedättekö mitä? Näistä oli naisia kahden vuoden aikana 60—65 prosenttia. Tämän vaikutukset tulevat olemaan erittäin dramaattisia. Minuunkin ovat olleet vuosien mittaan yhteydessä hyvin monet ihmiset, joille se 9 euroa matkakustannuksiin ja näihin kuluihin on aivan ratkaisevan merkittävä. Se, että sitä nyt ollaan siirtämässä uudelleen palkkatukeen, ei tietysti sinällään olisi väärin. Se olisi vain pitänyt hoitaa jollakin muulla tavalla, mutta nyt vain laitetaan nämä naiset, jotka haluavat suorittaa tutkinnon, ikään kuin maksamaan ne, jotka osallistuvat palkkatukeen. (Eduskunnasta: Juuri näin!) He ovat nimenomaan omaehtoiseen koulutukseen osallistuvat, tutkintoa suorittavat naiset ja miehet, minusta tämä on väärin heille. Kamoon!

Puhemies Maria Lohela: Täällä on vielä kymmenen henkilöä, jotka eivät ole käyttäneet yhtään debattipuheenvuoroa. Aletaan nyt niitä käydä läpi, ja sitten pitäneen siirtyä pikkuhiljaa jo puhujalistaan.

16.49 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näitä noin 80:tä puheenvuoroa on tässä kuunnellut, niin ei varmasti ole kenellekään jäänyt epäselväksi, että hallitus on leikkaamassa koulutuksesta. Mutta sekään ei ole jäänyt varmasti epäselväksi, että kenellekään tämä ei ole mieluisaa, päinvastoin. Mutta vielä epämiellyttävämpää olisi se, jos nostaisimme kädet pystyyn siinä isossa tavoitteessa, että laitamme Suomen kuntoon ja käännämme Suomen talouden suuntaa. Uskon, että nykypäivän nuoret ja tulevatkin nuoret tulevat varmasti kiittämään siitä, että hallitus saa käänteen aikaan. Tämä kehysriihi, kehyspäättös, osoitti sen, että hallitus on päätöksenteko- ja toimintakykyinen tältäkin osin.

Sitten tämä mittakaavakysymys, että vaikka nyt tehdään korkeakoulusektorille merkittäviä leikkauksia, niin on hyvä huomata, että silti vuonna 2019 ollaan tasolla, joka oli vuonna 2010. Eivät asiat silloinkaan olleet aivan mahdollottoman huonosti, eli kyllä tässä on positiivistakin merkkiä. Tästäkin aivan varmasti selvitään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

16.50 **Thomas Blomqvist r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! I dag är det den 6 april och vårens studenter ska senast i dag söka till högskolor. Min äldsta dotter hör till dem, därför har vi diskuterat ganska mycket utbildning hemma. Jag kan försäkra er om att det inte har varit alldeles lätt att övertyga henne om att det fortfarande lönar sig att utbilda sig, och att forskning och utbildning är Finlands framtidsväg. Jag har ändå sagt att både Finlands regering och riksdag nog står bakom det här och att hon ska söka in och börja studera.

Rouva puhemies! Korkea osaaminen, koulutus, tutkimus ja sivistys ovat olleet Suomen menestyksen perusta koko itsenäisyytemme ajan. Tämä on myös Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden valttikortti. Hallitus kirjoittaa hallitusohjelmassaan, että Suomi on maa, missä tekee mieli oppia koko ajan uutta. Suomalaisten osaamis- ja koulutustaso on noussut, mikä tukee suomalaisen yhteiskunnan uudistumista ja mahdollisuuksien tasa-arvoa. Tämän takana on helppo seistä myös opposition. Mutta hallituksen teot kuitenkin kertovat jotain toista. Haluankin kysyä: miten aiotte päästä tähän hyvään tavoitteeseen, jonka olette kirjoittaneet hallitusohjelmaan?

16.52 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä kouluissahan tehdään paljon hallinnollista työtä, ja uskon, että monen pedagogisen koulutuksen saaneen henkilön, niin rehtorien kuin opettajienkin, toive olisi tehdä sitä työtä, johonka on saanut koulutuksen. Olisinkin tiedustellut ministeriltä, kun olette erittäin ansiokkaasti mielestäni tarttunut hallinnonalallanne tähän hallitusohjelman läpileikkaavaan ajatukseen byrokratian purkamisesta: onko teillä suunnitelmia siitä, voimmeko jollakin tavalla järjeistää opetustoimen palveluksessa oleviin henkilöihin, rehtoreihin, opettajiin, kohdistuvia vaatimuksia kaikenlaisesta raportoinnista, erilaisista tilastopyynnöistä? Pitäisin tällaista niukkenevien määrärahojen aikana erittäin perusteltuna. Meillä on toki tärkeitäkin suunnitelmia, vaatimuksia. Omassa kunnassani on tapahtunut tänään ikävä onnettomuus, vaara koulussa, ja siinä mielessä on tärkeätä, että meillä tällaiset turvallisuussuunnitelmatkin on, mutta olisiko näissä järjeistämisen varaa.

16.53 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä viikolla on alkanut allekirjoitusten keräys vapaaseen kielivalintaan kaikissa Suomen oppilaitoksissa tähtäävään kansalaisaloitteeseen. Hallitusohjelmaan kirjattu kokeilu vapaasta kielivalinnasta parantaisi aidoksi valinnanvapaudeksi laajentuessaan monen opiskelijan kielten opiskelumotivaatiota ja toisi siten lisää kansainvälisten kielten taitajia työelämäämme. Myöskin kielikokeilun tuottamista eduista olisi erittäin tärkeää saada mahdollisimman laaja-alainen kuva ympäri Suomen. Itä-Suomessa venäjän kieli olisi luultavasti hyvin suosittu valinnan kohde, kun taas Sisä-Suomessa esimerkiksi kiinan ja espanjan kaltaiset maailman kielet voisivat saada nykyistä laajemman jalansijan.

Arvoisa puhemies! Erityisesti vientimarkkinoiden kiristyvässä kilpailussa vapaan kielivalinnan mukanaan tuoma monipuolisuusetu kannattaa ehdottomasti hyödyntää. Pyydänkin hallitusta ryhtymään tältä osin pikaisiin toimiin suomalaisten kielitaidon laventamiseksi.

16.54 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Stubb peräsi aivan oikein koulutuksen sisältöön muutosta, ja kannustan lämpimästi kehittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

tämään koulutusta ja koulua niin opetuksen kuin muiden puolesta. Koulutuksen on muututtava.

Otan esimerkiksi kiusaamisen, sillä siinä on hyvä esimerkki, että leikkaamattakin voi säästää. Tänä vuonnakin, joka vuosi noin 4 000 lasta tulee kiusatuksi ja osa kiusatuista vaurioituu toimintakyvyttömiksi. Yhden syrjäytyneen lapsen hinnaksi on laskettu miljoona euroa. Kannustan lämpimästi puuttumaan ja etsimään ratkaisua tähän asiaan meidän kaikkien osalta.

Suomen opiskelijaliitot totesivat, että on kestäväntöntä, että suurimmat yksilötason leikkaukset kohdistuvat jälleen suojattomampaan joukkoon, opiskelijoihin. Arvoisa ministeri ja hallitus, te puhutte kauniita, te sanotte näille opiskelijajärjestöille, että huoli on turhaa, että te panostatte ja arvostatte. Muuttuuko musta valkoiseksi teidän sanomananne?

16.55 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maamme taloutta vaivaa velka ja kova työttömyys. Edellinen hallitus jätti meille 300 000, ja se on kasvanut. Minä tiedän, että meillä ei ole vaurautta, millä jakaa ihmisille jotain hyvää. Sitä vastoin on jouduttu ja joudutaan edelleen tekemään näitä kipeitä leikkauksia. Mutta kaikesta huolimatta uskallan väittää, että meillä on koulutuksen osalta maailman huippuja ja meillä on suhteellisen hyvä varhaiskasvatus, perusopetus, missä jokainen lapsi saa esimerkiksi ilmaisen aterian. Onko sitä muualla saatavissa? Ja tänä päivänä myös jokainen nuori voi opiskella jopa tohtoriksi saakka, vaikka tällä hetkellä niitä tohtoreita on työttöminä yli tuhat henkilöä.

Nuorten huolenaiheista on mielestäni suurin se, mistä löytyy se ensimmäinen työpaikka, mistä nuori voi rakentaa elämänsä. Ja päinvastoin kuin täällä on keskusteltu, niin minä ainakin toivon, harras toiveeni on, että tämä yrittäjyys lähtee kasvamaan, ehkä nyt hiukan on jo sitä (Puhemies koputtaa) valoa näkyvissä, ja sitä myöten saadaan verotuloa... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.56 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa koulutuksesta paljon, ja se näkyy koulutuspaikoissa ja opettajamäärissä. Toisaalta hallitus on luvannut tehdä norminpurkutalkoota, jotta pystytään vastapainoisesti parantamaan näitten laitoksien tilannetta. Viime vuoden lopulla eduskunta edellytti, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuuden poistaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien valtiolta saatujen kiinteistöjen luovutusrajoitukset ja valmistelee tarvittavat muutokset, jotta säästöjä saataisiin tehtyä seinistä opetuksen sijaan. Toistaiseksi muutosselvityksiä ei ole kuulunut. Kysynkin ministeriltä: mikä on tämä tilanne ja aikooko hallitus hoitaa tämän asian kuntoon?

16.57 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun uutinen on tosiaan se, että hallitus myöntää, että sittenkin leikattiin omaehtoisen koulutuksen tuesta, joka oli edellisen hallituksen tekemä aito uudistus. Ministeri Grahn-Laasosen täytyy vastata nyt kysymykseen, onko tämä 105 miljoonaa euroa lisäpanostus, kuten hän tässä eduskunnan edessä vakuutti, vai onko kyseessä kosmeettinen siirto muualta. Ihan kyllä tai ei.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti laajemmin osaamistaloudesta, joka on ollut Suomen vahvuus: Hallitus tekee tuhoa Suomen tieteessä, tutkimuksessa ja innovaatiojärjestelmässä. Tekesin valtuuksia leikataan 130 miljoonaa euroa, noin kolmannes. Yhteiskunnan panos tutkimukseen ja tuotekehitykseen on jo nyt OECD-maiden alhaisimpia. Samaan aikaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

hallitus satsaa omiin valittuihin hankkeisiinsa. Tämä hämmästyttää, että juuri oikeistohallitus palauttaa Suomeen 1970-lukulaisen suunnitelmaohjauksen. Räikein esimerkki: yliopistoilta ja tutkimuslaitokselta takavarikoidaan valtioneuvoston omaan poliittiseen tutkimukseen peräti 80 miljoonan euron potti. Politisoitua tutkimusta... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

Puhemies Maria Lohela: Sitten on aika täynnä. Vielä yksi vastauspuheenvuoro, se on edustaja Uotilalle. Sitten on ministerillä mahdollisuus kommentoida, jos haluaa. — Edustaja Uotila.

16.58 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri, vastauspuheenvuorossanne välikysymykseen menitte vähän Suomen Pankin pääjohtajan sellän taakse ja totesitte hänen tuoneen kehysriiheen viestin, että mitä enemmän siirrämme velkaantumisen taittamista ja talouden sopeuttamista, sitä enemmän kärsivät tulevat sukupolvet, ja näin ollen näistä kipeistä leikkauksista hyötyvät erityisesti nuoret.

Olen eri mieltä opetukseen, osaamiseen, tutkimukseen tehdyistä leikkauksista. Nämä satsaukset näille aloille ovat investointeja tulevaisuuteen. Ja kuten tiedämme, jo pelkästään laadukas varhaiskasvatus tuo seitsemänkertaisesti panoksen tulevaisuudessa takaisin. Se, että leikataan opetuksesta, osaamisesta, tutkimuksesta, ei voi olla koskaan tulevien sukupolvien eikä tämän hetken nuorten etu, vaan päinvastoin. En voi ymmärtää tätä logiikkaa, vaikka yleinen talouden tasapainottaminen ja sopeuttaminen onkin tietysti kaikkien etu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia, jos sopii.

17.00 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Vielä kerran kiitoksia hyvästä keskustelusta, jossa päästiin loppuvaiheessa jopa eteenpäin. Ihan muutama huomio näihin yksityiskohtiin, joista kysyttiin paljon.

Kehyspäätos on kokonaisuus. Te puhutte uudesta rahasta, mutta ei sitä uutta rahaa mistään putoile, vaan kehyspääöksessä muodostetaan kokonaisuus. Ja kerroin jo tässä, millä tavalla tämä kokonaisuus on muodostunut, eli se 105 miljoonaa euroa tulee tänne uutena panostuksena kohteeseen, jossa sitä ei ole aiemmin ollut, eli korkeakoulujen pedagogiikan kehittämiseen ja digitaalisiin oppimisympäristöihin. Se on hyvä asia, (Antti Lindtman: Mistä se tulee?) ja se mahdollistui sitä kautta, että kohtuullistimme toisaalta opintotuen pitkän aikavälin säästöjä opiskelijoiden kannalta myönteiseen suuntaan eli 150 miljoonasta 122 miljoonaan euroon ja rakensimme opintotukimallin, jossa kertyy säästöjä eri aikataulussa kuin meillä oli hallitusohjelmaneuvoittelussa tiedossa, mikä on hyvin ymmärrettävää, koska silloin meillä ei vielä ollut tätä uutta opintotukimallia. Ja tällä todella mahdollistetaan se, että pystymme sitten tämän ylimääräisen kertyneen rahan ohjaamaan takaisin opiskelijoiden kannalta positiivisella tavalla siten, että se edistää ja mahdollistaa korkeakoulutuksen laadun kehittymistä ja opiskelijoiden kannalta hyviä tulevia näkymiä samoin kuin näkymiä nuorille lahjakkaille tutkijoille. Eli tämä on ihan selvä kysymys. Ei tässä ole minkäänlaista epäselvyyttä eikä mitään salattavaa.

Ammatillisesta koulutuksesta haluaisin sanoa, koska se on mielestäni erittäin tärkeää Suomen uusiutumisen ja tulevaisuuden ammattitaidon kannalta, että siitä syystä meillä täl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

lä hetkellä opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla suurin tämän hallituskauden lainsäädäntöhanke, ammatillisen koulutuksen reformi, jolla on monia tavoitteita: rakentaa tulevaisuuden ammatillista koulutusta, joka olisi hyvin saavutettavissa, joka vastaisi tulevaisuuden osaamistarpeisiin, joka lisää järjestelmän tehokkuutta ja jolla pystytään vastaamaan 190 miljoonan euron säästöön, purkaa byrokratiaa, antaa kentälle vapautta toteuttaa asioita luovalla, uudella tavalla, selkeyttää lainsäädäntöä ja niin edelleen. Hallitus pitää kynsin ja hampain viimeiseen saakka kiinni koulutustakuusta eli siitä, että jokaiselle peruskoulun päättäneelle turvataan paikka toisen asteen koulutuksessa. Tästä ei tarvitse olla huolissaan, me tulemme pitämään siitä kiinni. Samoin me tällä hetkellä valmistelemme useita uudistuksia, jotka liittyvät turvapaikanhakijoiden koulutuspolkuihin, koska se on erittäin tärkeä asia.

Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään. Jatkossa on käytössä sekä oppisopimuskoulutus että myöskin joustavampi koulutussopimus, jolla voidaan tehdä työpaikoilla oppien tutkinnon osia tai jopa kokonainen tutkinto. Ja tämä sääntelyn purkaminen, mikä nousi positiivisesti monissa puheenvuoroissa esiin, on mielestäni tärkeitä juuri siksi, että sillä voimme, kun se tehdään vastuullisella tavalla, vapauttaa käyttöön nimenomaan sitä kentän omaa toimeliaisuutta ja ammattitaitoa. Eli tällä viittaan jälleen niihin korkeasti koulutettuihin opettajiin, joista mielelläni paljon puhun, koska he ovat meidän koulutusjärjestelmämme kulmakivi. Nimenomaan heidän panoksellaan rakennetaan se tulevaisuuden vahva suomalainen koulutusjärjestelmä, jossa päästään tavoitteeseen Suomesta koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaana myöskin tulevana vuosikymmeninä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Annetaan ministeri Stubbille 2 minuuttia paikan päältä.

17.03 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koulutuksesta, leikkauksista ja kehyksestä vain seuraava huomio: Se eilisen kehyspääatöksen kokonaisuus koulutuksen ja tutkimuksen osalta muodostuu kolmesta asiasta, joista ensimmäinen on se, että koulutuksesta ja tutkimuksesta ei leikattu lisää. Toinen oli se, että indeksijäädyksistä koituneet... (Antti Lindtman: Onko ne uusia?) — Ei, vaan indeksijäädyksistä koituneista leikkauksista, joissa käytettiin 0,85 prosentin kerrointa, me käytännössä könttäsummana siirsimme sieltä pysyvästi kaikki koulutukseen liittyvät asiat, ei kertaluontoisena vaan pysyvänä korotuksena 37,3 miljoonaa euroa. — Kolmas osio on tämä 105 miljoonaa, johonka te äsken viittasitte ja opetusministerikin viittasi. Ne ovat uudelleen kohdennettavaa rahaa koulutukseen. Viesti on se, että me emme leikanneet koulutuksesta, me nostimme indeksisäästöistä kokonaistason 37,3 miljoonaan OKM:n momentille pysyvästi ja sen lisäksi panimme kertaluontoisen 105 miljoonaa. Minä toivon, että tämä myös oppositiolle sopii.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Äsken käytiin noin kahden tunnin mittainen debatti, ja siitä syystä tässä yhteydessä myönnän yhden puheenvuoron opposition edustajille eli myönnän puheenvuoron edustaja Lindtmanille.

17.05 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän tästä mahdollisuudesta, koska minusta on nyt tärkeää, että tämä saadaan selväksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Se on selvää, että te kompensoitte nämä uudet indeksisäästöt, ja se siitä nyt olisi puuttunutkin, että koulutukseen olisi tehty vielä uusia indeksisäästöjä. Mutta sitten tämä 105 miljoonaa euroa. Nyt ymmärsin, että ministeri Grahn-Laasonen sanoi, että mistään ei ole tullut uutta rahaa vaan on uudelleen kohdennettu (Alexander Stubb: Kyllä!) eli uudelleen on kohdennettu 105 miljoonaa kertaluontoisesti. Nyt kysyn, kun se on tapahtunut kehysten sisältä, mistä tämä 105 miljoonaa sieltä kehyksen sisältä on toisaalta pois. Tämä on se kysymys, 105 miljoonaa uusissa kohteissa, mistä se raha on otettu pois. Minusta eduskunta ansaitsisi sen tietää. Minulle sopii, että kumpi vaan ministereistä vastaa.

17.06 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä tehdä tässä nyt selväksi kolmannen kerran, eliikkä niin kuin kerroin tässä, niin tämä 105 miljoonaa, jonka pystymme tekemään uutena panostuksena nimenomaan korkeakouluopetuksen kehittämiseen ja digitaalisiin oppimisympäristöihin korkea-asteella, on sellainen panostus, jota aikaisemmin ei ole ollut, ja se antaa meille työkalun sille, että voimme kehittää muun muassa korkea-asteella opetusta, digitaalisia oppimisympäristöjä, mikä on nimenomaan niitä tulevaisuuden ratkaisuja, ja lisäksi tukea uransa alussa olevia nuoria, lahjakkaita tutkijoita. Kerroin jo myöskin tässä sen, että hallitus teki eilen opintotukiratkaisun, jossa me kohtuullistimme pitkän aikavälin säästötaavoitetta hallitusohjelman 150 miljoonasta 122 miljoonaan ja täsmensimme samassa yhteydessä myöskin mallin, jolla opintotukisäästö toteutetaan. Tämän mallin rakentamisen yhteydessä tarkentui myös se, että tämä säästö kerryttää eri aikaan, eri tahtiin kuin mitä oli käytettävissä tietoa hallitusohjelmaneuvotteluissa, mikä oli hyvin ymmärrettävää, koska silloin me emme vielä tätä mallia olleet rakentaneet vaan sen aika oli nyt. Tämä mahdollisti sen, että pystyimme uudelleen kohdentamaan tämän uuden panoksen nimenomaan korkeakoulutuksen pedagogiikan kehittämiseen.

Tässä ei ole mitään ihmeellistä, ja kerroin sen tässä kolmatta kertaa ja kiitän myöskin siitä, että olette oppositiossa hyvin tarkkaavaisina ja seuraatte sitä, minkälaisia päätöksiä hallitus tekee. Itselleni erittäin tärkeä asia eilisessä kehyspäätöksessä oli nimenomaan se, että päätimme, ettei koulutukseen kohdistu uusia leikkauksia — joitakin leikkauksia kuten tätä opintotukea nimenomaan kohtuullistettiin pitkän aikavälin tavoitteen osalta, ja siinä yhteydessä pystyimme tekemään myös joitain viisaita uudelleenkohdennuksia muun muassa näihin mainittuihin kohteisiin. (Puhemies koputtaa) Positiivinen päivä koulutukselle siis eilinen kehysriihi kaikkien säästöjen keskellä, jotka ymmärrettävästi ovat ikäviä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tästä asiasta vielä vastauspuheenvuoron opposition ryhmäpuheenvuoron käyttäjistä edustaja Elorannalle, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

17.08 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen puhui äsken ammatillisen koulutuksen reformista. Reformia tosiaan tarvitaan, mutta tapa, jolla hallitus sen hoitaa, ei saa kovin korkeita pisteitä, sillä ensiksi te säästätte ammatillisesta koulutuksesta 248 miljoonaa, 4 miljoonan lukuvuositunnin verran, ja vasta sen jälkeen, kun nämä säästöt on tehty, te ohjaatte niiden uudistumista lainsäädännöllä. Te jätätte ammatillisen koulutuksen kentän ihan yksin selviytymään näistä säästöistä ilman ohjausta. Onko tämä vastuullista toimintaa? Kannattaa muuten muistaa, että mitä vähemmän lähiopetusta nuori siellä ammatillisessa koulutuksessa saa, niin sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

huonommin ne opinnot etenevät ja sitä vähemmän on niitä ammattiin valmistuneita. Meidän kaikki tiedämme, että vähintään ammatillinen koulutus on kaikkein paras turva työmarkkinoilla työn saantiin, ja sitä me tänä päivänä kovasti täällä tarvitsisimme.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan.

17.09 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On todellakin näin, että koulun ja oppilaitosten arjessa ei riidellä rahasta vaan siellä tehdään päivittäin sitä arkista työtä, mihinkä, aivan kuten ministeri viittasi, nämä meidän korkeakoulutetut ammattilaisemme ovat koulutuksensa saaneet ja johonka heillä se ammatillinen intohimo on aikanaan syttynyt.

Jatkan vielä tästä kysymyksestä, koulutuksen byrokratiasta. Meillä tosiaan oppilaitoksissa niin rehtorit kuin opettajatkin joutuvat tekemään monenlaisia suunnitelmia: tärkeitä suunnitelmia, sen työn kannalta olennaisia suunnitelmia mutta myöskin monenlaisia tilastoraportointeja, jotka eivät varsinaisesti siihen koulun ydintehtävään liity.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä sitä, että me voimme kerätä erilaista tilastotietoa koulutuksesta, siitä, minkälaisia tuloksia oppilaitostasolla me koulutuksella saavutamme, mutta mielestäni nyttien näinä vaikeina aikoina meidän pitäisi päästä siihen, että näiden ammattilaisten työaika käytetään nimenomaan siihen opetukseen. Opettajien pitää saada opettaa ja rehtorien pitää saada johtaa, nimenomaan pedagogisesti, olla pedagogisia johtajia. Tämä on asia, josta tulee jatkuvasti koulutuksen kentältä palautetta. Koe-taan, että siihen ydintyöhön, siihen kasvatukselliseen työhön, ei jää niinkään aikaa.

Korostan vielä, että meillä on monia tärkeitäkin suunnitelmia, opetussuunnitelma tietenkin kaikista tärkeimpänä, mutta nimenomaan näitä tilastoraportointeja ja erilaisia tilastollisia selvityksiä, joihinkä kuluu melko paljon vuosittain henkilöstön aikaa, tulisi voida järkeistää ja toteuttaa nykyaikaisilla, digitalisaatiohengen mukaisilla tavoilla ja myöskin siten, että niistä saadaan sitten hyötyä siihen oman oppilaitoksen kehittämiseen ja sen pedagogisen työn kehittämiseen.

17.11 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Suomessa kaikilla on ja pitää tulevaisuudessakin olla yhtäläinen mahdollisuus opiskella maksutta. Kaikista hallituksen säästöistä koulutussäästöt ovat vaikeimmasta päästä. On selvää, että opiskelijoiden toimeentulosta ei haluttaisi leikata. Opiskelijat joutuvat jo nyt tulemaan toimeen todella vähällä. Taustalla on säästämisen pakko, koska Suomen taloustilanne on vaikea. Tämän vuoksi hallituksen säästöt koskevat jokaista hallinnonalaa ja jokaista väestöryhmää. Säästötalkoista huolimatta hallitus on sitoutunut korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tason säilyttämiseen. Osoituksena tästä voi mainita eilisen kehysriihen, jossa lisäsäästöjä ei enää koulutukseen kohdistettu. Päinvastoin, tehtiin 105 miljoonan euron lisäpanostus muun muassa nuorten tutkijoiden aseman vahvistamiseen.

Välikysymyksessä ja keskustelussa on opintotuen uudistamisen osalta viitattu paljon selvitysmies, professori Roope Uusitalon raporttiin. On hyvä muistaa, että opintotukeen liittyviä uudistuksia ei ole vielä lyöty lukkoon ja uuden opintotuen mallia kehitetään. Tästä osoituksena hallitus muun muassa valmistelee esitystä opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin, opintotuen takaisinperinnän 15 prosentin korotusta pienennetään 7,5 prosenttiin ja opintotuen tuloajat sidotaan ansiotasoindeksiin.

Lainapainotteisuuden lisääminen on herättänyt paljon aiheellistakin huolta. Lainaosuuden lisäämisen on pelätty heikentävän nuorten tasapuolisia mahdollisuuksia opiskeluun ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

näin heikentävän meille perussuomalaisille tärkeitä kansalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia. On jopa mainittu, että uusi malli leikkaa tulevaisuudelta siivet. Lainaosuuden lisääminen pyritään tekemään kuitenkin niin, että mahdollisuudet tasapuolisiin opiskelumahdollisuuksiin säilyvät. Takaisinmaksuajat ovat pitkät, korot pienet ja lainahyvitystä annetaan niille, jotka valmistuvat tavoiteajassa. Näin myös pienituloisemmista perheistä tulevilla opiskelijoilla on edelleen mahdollisuus opiskella ja valmistua tavoiteajassa.

Myös toisen asteen opiskelijat saavat nyt samansuuruisen opintorahan kuin korkeakouluopiskelijat. Tämäkin on tasa-arvon lisäämistä. Opiskelijoiden tulevaisuuteen siis panostetaan paljonkin erittäin hankalasta taloustilanteesta ja suurista leikkauspaineista huolimatta.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä on mainittu, että opiskelijalla saattaa olla jopa 20 000—30 000 euron laina valmistuessaan. Näin korkeat lainamäärät tulevat kuitenkin olemaan hyvin harvinaisia. Lainamäärät tulevat olemaan keskimäärin 6 000:sta 10 000:een euroon. On otettava huomioon, että nykyinenkin opintotukimalli on mahdollistanut yli 20 000 euron lainamäärät.

Myöskään Suomen asema koulutuksen ja osaamisen huippumaana ei uudistusten myötä kärsi. Tuoreiden kansainvälisten vertailujen perusteella Suomi kuuluu edelleen siihen pienen maajoukkoon, joka on onnistunut yhdistämään erinomaiset koulutuksen osaamistulokset, tasa-arvon ja tehokkuuden. Esimerkkejä maista, joissa käytössä on lainapainotteinen opintotukijärjestelmä, ovat muun muassa Tanska ja Ruotsi, molemmat hyvinvoivia osaamisen huippumaita.

Hallitus on joutunut säästämään myös korkeakouluilta ja tutkimuksesta. Edellisen hallituksen koulutusleikkausten vuoksi lähtötilanne on ollut jo heikko. Onneksi nyt päästään kuitenkin vähemmällä, ja eilisen kehysriihen perusteella vaikuttaa siltä, että lisäsäästöjä ei ole näköpiirissä.

Hallituksen päämääränä eivät ole olleet säästöt vaan uudistaminen: uusien osaamiskeskittymien luominen, korkeakouluverkon olemassa olevan osaamisen tehokkaampi hyödyntäminen sekä koulutuksen ja innovaatioiden välissä vallitsevan pullonkaulan leventäminen. Nämä tavoitteet ovat uudistusten keskiössä. Tästä osoituksena on eilen vahvistunut lisäpanostus nuorten tutkijoiden aseman vahvistamiseen, kuten jo edellä mainitsin. Korkeakoulut ja yliopistot itse päättävät vahvalla asiantuntemuksellaan säästöjen kohteet, uudistusten tarpeen ja muodon, hallitus ei sitä määrää. Usean korkeakoulun rehtorit ovat itsekkin todenneet, että uudistuksille on tarvetta, ja ovat ryhtyneet määrätietoisesti toteuttamaan uudistuksia. Vakaana päämääränä opintotukiuudistuksessa ja korkeakoulu-uudistuksessa on varmistaa tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet kaikille ja laadukas tieteen tekeminen tulevaisuudessakin.

Lopuksi vielä: oli erittäin hyvä uutinen, hieno asia, että näistä lainauskorvauksista on päästy eteenpäin, eli tulee lisää 2 miljoonaa. Lainauskorvaukset ovatkin laahanneet perässä jo kauan, jos vertaa muihin Pohjoismaihin. Pikkuhiljaa saavutetaan se, mihin on pyritty. Ja, minkä ministeri tässä jo edellä mainitsikin, on ihan loistava asia, että jokaiselle toisen asteen koulutuspaikka taataan. Se on todella tärkeä asia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jatkamme keskustelua hetken aikaa äsken käytyjen 81 puheenvuoron jälkeen, ja nyt menemme jonkin matkaa listalla eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

17.17 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Talouden tasapainottaminen jatkuu, mutta koulutusta ja tutkimusta suojeltiin uusilta säästöiltä. Kiitos ministerille, että korkeakoulutukseen ja tutkimukseen saatiin jopa 105 miljoonaa euroa lisärahaa. (Välihuutoja vasemmalta) Tämä oli erittäin tärkeä arvovalinta hallitukselta. Myös opintotukeen kohdistuvia säästöjä kohtuullistetaan selvitysmies Uusitalon esittämistä. Mutta opintotukeen kohdistuu edelleen (Hälinää — Puhemies koputtaa) erittäin kovat säästöt, sitä ei käy kiistäminen. Muistutan kuitenkin, että vain tasapainoinen valtiontalous mahdollistaa hyvinvointiyhteiskunnan ja sen tarjoamien mahdollisuuksien, kuten maksuttoman ja laadukkaan koulutuksen, säilymisen myös tuleville sukupolville. Ja niistä tulevista sukupolvista meidän pitää olla aidosti kiinnostuneita.

Opiskelijat saivat kehysriihestä kuitenkin myös iloisia uutisia: Vanhempien tulot eivät nimittäin jatkossa vaikuta itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen. Myös opintotuen takaisinperinnän kohtuutonta korkoa lasketaan merkittävästi. Lisäksi hallitus valmistelee esityksen opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin, kuten opiskelijajärjestöt ovat jo pitkään toivoneet.

Opposition dramaattisista puheista saa välillä sen käsityksen, että koulutus ja opiskelijoiden tukeminen olisi Suomessa loppumassa talouden tasapainottamiseksi tehtävien säästöjen myötä. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Opiskelijoita tuetaan edelleen merkittävästi monella elämänalueella: Opintotuen ja -lainan lisäksi korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki mahdollistaa monipuolisen ruokailun suhteellisen edullisesti. Toisella asteella opiskelijoiden koulumatkoja tuetaan. Valtio rahoittaa opiskelijoiden laadukkaita terveyspalveluita YTHS:ssä. Liikenteessä on käytössä opiskelija-alennus. Ja asuntorakentamisen tukeminen on osaltaan mahdollistanut opiskelija-asuntojen edullisen vuokratason. Myös reilu opintolainahyvyitys palkitsee määrääjässä valmistuvat ja pienentää takaisin maksettavaa lainamäärää merkittävästi. Muistakaa tämä: reilu opintolainahyvyitys.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen tasa-arvo, se, että jokaisella lapsella ja nuorella on yhtä hyvät mahdollisuudet kouluttautua perhetaustasta riippumatta, on kokoomukselle erittäin tärkeä asia. Se on meille eräs fundamenteista. Professori Uusitalo ei opintotukiselvitystä tehdessään löytänyt tieteellisesti merkitsevää näyttöä, joka tukisi opposition väitteitä koulutuksen tasa-arvon rappeutumisesta opintotukisäästöjen vuoksi. Tässäkin asiassa on hyvä kääntää katseet Ruotsiin, jossa koulutuksen periytyvyys on Suomea vähäisempää opintolainapainotteisesta opintotuesta huolimatta. Minusta olisi myös aiheellista joskus pohtia sitä, mikä vaikuttaa nuorten intoon kouluttautua. Mahtaisiko se olla perheiden kannustaminen ja eräänlainen mallioppiminen?

Arvoisa puhemies! Aikaisemmin koulutuksesta on säästetty lähinnä juustohöyläämällä. Nyt vaikeassa tilanteessa toimitaan kuten pitääkin ja toteutetaan rakenteellisia uudistuksia, jotka voidaan myös nähdä mahdollisuutena koulutuksen laadun parantamiseen. Uskon, että ennakkoluulottomasti koulutusta uudistamalla voimme niukentuvista resursseista huolimatta saada aikaan jopa nykyistä parempia tuloksia. Tärkeää on nimittäin, että uudistuksissa fokus on oppimistulosten parantamisessa.

Aivan varmasti koulutuksen digitalisaatiota edistämällä voidaan myös saavuttaa hienoja tuloksia. Tämän päivän lapset kun ovat jo pienestä pitäen tottuneet käyttämään iPadeja, tietokoneita ja muita laitteita leikkimiseen ja uuden oppimiseen. Monessa koulussa niiden käyttö on kuitenkin valitettavasti rajoitettua, ja siinä ei mielestäni ole mitään järkeä. Lapset oppivat parhaiten, kun he ovat innostuneita ja heillä on erilaisia oppimisen keinoja käytössään. Emmekä me voi sulkea silmiämme siltä, että digitaalisten taitojen hallitseminen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

on myös työelämässä pärjäämisen perusedellytys. Mutta silti haluaisin aina muistuttaa, että digitalisaatio ei ole mikään itseisarvo ja autuus.

Toinen keskeinen uudistustarve koskee yksilöllisiä ja joustavia opinpolkuja. Korkeakoulujen sisällä hyvää kehittämistyötä opintopoluissa on jo tapahtunut. Esimerkiksi yliopistojen sisäänottojen yhdistäminen eri pääaineiden välillä (Puhemies koputtaa) lisää jouston mahdollisuuksia ja vähentää opintojen turhia alanvaihtoja ja keskeytyksiä, jos ensimmäinen pääainevalinta ei osunutkaan oikeaan. Toinen hyvä esimerkki on korkeakoulujen välinen kasvava yhteistyö, jossa esimerkiksi tietyn alan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet opiskelijat pystyvät suoraan siirtymään yliopistojen maisteriohjelmiin. Tätä hyvää työtä tulee jatkaa, ja yksilöllisiä mahdollisuuksia pitää saada nykyistä enemmän myös toiselle asteelle. Tähän hallituksen lukiokokeilu (Puhemies koputtaa) ja ammatillisen koulutuksen reformi ovat erinomaisia paikkoja.

17.23 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa jaetaan nyt kyllä väärää tietoa. (Krista Kiuru: Näin on, näin on!) Toisin kuin edustaja Virolainen tuossa sanoi, 105 miljoonaa euroa ei ollut lisäpanostus kehysriihessä, vaan se on siirto, poisto opintotuen momentilta. (Touko Aalto: Kyllä, juuri näin!) Koska ministeri Grahn-Laasonen ei nyt onnistunut tunnustamaan suoraan, että tuo raha on pois opintotukimomentilta, niin väänän sen rautalangasta: Jos piti säästää 11 euroa, mutta huomaa, että 10 euroa riittikin, niin jäljelle jää se yksi euro, jonka olisin voinut palauttaa opintotukeen, niin että sitä ei olisi tarvinnut leikata yhtä paljon. Sen sijaan näyttävästi pr-tempulla siirsin sen yhden euron aivan toisaalle. Itse asiassa opintotukea leikattiin. Se on arvovalinta, joka on nähtävä kirkkaasti tällaisten pr-tempujen läpi.

Opintotuen leikkaamista ja lainapainotteisuutta perustellaan taloustieteen arvovallalla. Ekonomistit, joille hallitus on uskonut opintotukiuudistuksen, hokevat taloustieteessä valtavirtaista näkemystä "opintolaina on opiskelijan taloudellinen investointi hyväntuloiseen tulevaisuuteen". Professori Uusitalo sanoi, että antaa potkut jokaiselle omalle opiskelijalleen, joka ei ymmärrä lainaa investoinniksi. Tämän voi ymmärtää, kun kyseessä ovat tulevat taloustieteilijät, mutta antaako Uusitalo potkut myös suomalais-ugrilaisten kielten opiskelijalle tai kenelle tahansa humanistille, joka voi odottaa investoinnilleen samaa tuottoa kuin sijoituksesta Talvivaaran osakkeisiin.

Käyttäytymisen taloustiede on vahvasti nouseva tieteenala, jonka nojalla voi esittää kaksi painavaa vastalauseita väitteeseen, että opiskelupäätös on investointi nuoren tulevaisuuteen.

Ensimmäinen vastaväite perustuu tietenkin arjen havaintoon. Jokainen meistä, jonka lähipiiriin kuuluu teini-ikäisiä, joutuu puistelemaan päätään, kun väitetään heidän tekevän elämässään rationaalisia investointipäätöksiä. Hyvin harvalla 18-vuotiaalla on valmis käsitys omasta urastaan ja, vaikka olisi, määrätietoisuutta toteuttaa suunnitelmaa. Ja ehkä hyvä niin. Jotain pelottavaa on siinä teknokraattisessa utopiassa, jossa kansalainen ohjelmoituu nuoresta pitäen kuin robotti kansantalouden vaatimusten mukaiseen lokeroonsa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Itse asiassa tämä utopia tai dystopia tekee mahdolliseksi luovuuden ja innovaation, jotka perustuvat uteliaisuuteen ja seikkailuhenkeen, muutosvalmiuteen ja rohkeisiin epäonnistumisiin. Väitän jopa, että optimoitu opiskelun ohjaus heikentää suomalaisten kykyä menestyä digitaalisen maailmantalouden dynamiikassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Toinen vastaväite perustuu tämän optimoinnin haitallisiin seurauksiin. Lainapainotteinen opintotuki kannustaa nuorta rationaaliseen investointipäätökseen. Jos nuori toimii ajatellun kannustimen mukaisesti, hän hakeutuu aloille, joilla juuri nyt työllistymis- ja palkanäkymät ovat hyvät. Rationaalinen nuori hakeutuu ekonomistiksi, juristiksi tai insinööriksi. Rationaalinen nuori karttaa taidekorkeakouluja. Mutta kuten jo edellä arvelin, nuoren intohimoa ei tällainen järkeily kahlitse eikä sen pidäkään. Dynaaminen talous edellyttää taitoja ja kykyjä tehtävissä, joita ei vielä tänä päivänä kyetä näkemään. Jokainen koulutuspanostus on alttiina epäonnistumiselle. Takavuosina nuoria koulutettiin kymmenintuhansin media-alalle, jonka digitaalinen murros on käytännössä tuhonnut. Nyt on työttömänä 8 000 insinööriä, jotka ovat huippuosaajia kapealla erikoisalalla, jolle ei enää ole kysyntää. Päivän murheellinen uutinen oli, että Nokia aloittaa jälleen jättimäiset yt-neuvottelut.

Yksikään koulutussuunnittelija tai paraskaan ekonomi ei pysty ennakoimaan luovaa tuhoa. Kerron esimerkin omasta opinahjostani. Paras ystäväni Teatterikorkeakoulussa omistautui oopperoiden ohjaamiseen. Päällisin puolin näytti siis siltä, että yhteiskunnan kannalta äärimmäisen kallis koulutus johtaa äärimmäisen tuottamattomaan, julkisin varoin vahvasti subventoituun ja monen mielestä täysin turhaan tehtävään. Mutta kuinka ollakaan, ystäväni palkattiin Nokialle, koska hänen tarinankerronnallisia ja elämystaloudellisia taitojaan tarvittiin kipeästi silloin, kun teollisen tuotteen piti erottua asiakas- ja käyttökokemuksellaan. Jälkeenpäin voi sanoa, että Nokia olisi ehkä tarvinnut enemmänkin humanisteja ja taiteilijoita palvelukseensa. Nykyään ystäväni vaikuttaa Kaliforniassa startup-maailmassa.

Arvoisa puhemies! Kaikki tämä on puolustuspuhe humanistisille aloille ja vahvalle yleissivistykselle, joiden arvomaailmassa taloudellinen hyöty on enintään sivuseikka. Tämä on vastalause hallituksen lyhytnäköiselle koulutus- ja tiedepolitiikalle, ja on suurta ironiaa, että juuri oikeistohallitus noudattaa 70-luvun suunnitteluideologiaa. Digitalisaatio ei tarkoita sitä, että kouluihin tuodaan tabletteja. Digitalisaatio tarkoittaa, että yleissivistys ja perustutkimus ovat tärkeämpiä kuin koskaan.

Arvoisa hallitus, teidän toimillanne Suomi ei voi menestyä kansainvälisessä kilpailussa muuttuvassa digitaalisessa maailmantaloudessa. Kuten arvostettu arkkitehti, professori Aarno Ruusuvuori sanoi, mikään ei ole tuhoisampaa kuin toimelias tietämättömyys.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, seuraavien kuuden listalta pidetyn puheenvuoron joukossa on sekä opposition että hallituksen edustajien puheenvuoroja. Näiden jälkeen käymme sitten debatin, jossa voidaan palata niihin seikkoihin, joihinka täällä on mielihaluja palata. Nyt menemme kuitenkin listan mukaan.

17.28 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Juuri nyt huolenamme on ihmisten työllisyys ja toimeentulo. Pitkän aikavälin haasteenamme on tunnetusti talouden saaminen kestäväälle kasvu-uralle ja velkaantumisen saaminen hallintaan. Julkista taloutta on sopeutettava.

Koulutuksesta leikkaaminen vastaa näihin haasteisiin kuitenkin huonosti. Se voi päinvastoin sekä heikentää kasvupotentiaalia että lisätä tulevia menoja esimerkiksi työllistymisen vaikeutuessa. Leikkauksille on vaihtoehtoja. Oppositio on esittänyt vaihtoehtoisia sopeuttamiskeinoja, koulutukseen kajoamatta. Yhteistä niille on, että hallitus ilmeisesti pitää koulutusleikkauksia parempana vaihtoehtona.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

RKP esimerkiksi vähentäisi panostuksia kärkihankkeisiin. Me vihreät karsisimme ympäristölle haitallisia tukia ja olemme olleet valmiita myös leikkaamaan esimerkiksi yksityislääkärien Kela-korvauksia. SDP ja vasemmistoliitto uudistaisivat eri tavoin verotusta. Kristillisdemokraatit nostaisivat haattaveroja ja tehostaisivat harmaan talouden torjuntaa.

Oppositioyhmienkin ehdotuksissa on tietenkin myös varjopuolia. Esimerkiksi oma ryhmäni etsi ympäristöä kuormittavien tukien leikkaamisessa ratkaisua, joka ei kohtuuttomasti rasittaisi kenenkään työssäkäyntiä, yritystoimintaa tai liikkumista. Menetyksiltäkään ei silti voi välttyä.

Kysymys ei siis ole siitä, onko esimerkiksi tämä tai tuo ratkaisu mukava tehdä. Kyse on siitä, onko se parempi vastaus julkisen talouden haasteisiin kuin koulutusleikkaukset. Minusta kaikki opposition ehdotukset voittavat koulutuksesta leikkaamisen.

Arvoisa puhemies! Koulutusta kannattaa ja pitää uudistaa, mutta tuottavuus ei parane vain leikkaamalla. Parannukset edellyttävät aikaa, työtä, kärsivällisyyttä ja myös yritystä ja erehdyistä. Parhaat uudistukset syntyvät yhteistyössä koulutuskentän kanssa arjen olosuhteet ja tarpeet huomioiden. Esimerkiksi ammatillisten oppilaitosten seudullinen yhteistyö on johtanut monissa kunnissa hyviin tuloksiin. Seudullista koulutusta katsotaan enemmän kokonaisuutena. Tämä työ on vaatinut aikaa.

Lukioissakin kannattaisi lisätä seudullista yhteistyötä. Esimerkki: Yhdellä puolella kuntarajaa uhataan lakkauttaa hyvin toimiva lukio. Sitten hyvin lähelle, kuntarajan toiselle puolelle, rakennetaan uusi ja kallis lukio. Kuntarajojen tuijottaminen johtaa herkästi resurssien haaskaukseen.

Myös korkeakoulut ovat kehittäneet toimintaansa. Esimerkiksi uudesta ajattelusta käy vaikkapa jo täällä mainittu Tampere 3, jossa kaksi yliopistoa ja ammattikorkeakoulu ovat yhdistymässä. Hanke lähti liikkeelle oppilaitosten aloitteesta ja tarpeista, ei säästöjen pakkotamana paniikkiratkaisuna. Uskon, että juuri siksi se voi tuoda muiden etujen lisäksi myös taloushyötyjä. Hienoa sinänsä, että hallitus tätä myös tukee.

Uudistustyössä puhutaan usein myös hallinnon keventämisestä. Hallintotyö ei usein ole oppilaitoksen omaa keksintöä tai häviä leikkaamalla, vaan hallintoa vaativat esimerkiksi valtion asettamat raportointivelvoitteet. Hallinnon keventäminen onnistuu vain velvoitteita helpottamalla.

Arvoisa puhemies! Olen erityisen huolissani ammatillisista oppilaitoksista. Kriittinen raja niihin kohdistuneissa leikkauksissa on mielestäni jo ylitetty. Näissä oppilaitoksissa opilaat keskeyttävät opintonsa liian usein ilman tietoa uudesta opiskelu- tai työpaikasta. Riski pudota tyhjän päälle on suuri. Tämä uhkaa sekä kasvattaa syrjäytymisen menoja tulevaisuudessa että heikentää kasvua. Keskeyttämisillä on selkeä yhteys siihen, paljonko opetusta ja tukea oppilas saa. Sillä taas on yhteys rahoitukseen.

Kaikki koulutusleikkaukset ovat kipeitä. Mutta jos yksi menoleikkaus pitäisi hallituksen esityksistä nyt perua, ensimmäisenä peruisin ammatillisen koulutuksen leikkaukset.

Arvoisa puhemies! Opintotuenkin uudistuksessa hallitus on lähtenyt liikkeelle säästöjen kautta. Se esittää neljänneksen leikkausta opintorahaan, joka siis pienenesi noin 250 euroon kuussa. Leikkaus tarkoittaa euroissa kuukauden opiskelijaruokailujen verran vähemmän rahaa joka kuukausi. Valtaosa tuesta olisi jatkossa lainaa. En kannata lainan osuuden kasvattamista, mutta jos siihen kuitenkin päädytään, pitää yrittää minimoida vahinkoja.

Uudistusta selvittänyt professori Uusitalo on pohtinut raporttinsa jälkeen, että opintolaina toimisi paremmin, jos lainan ottajille tarjottaisiin takaisinmaksuturvaa. Maksuturvassa lainan takaisinmaksu riippuisi esimerkiksi työllistymisestä ja vuosituloista. Takaisinmak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

suturva kannustaisi myös tulevaisuutensa suhteen epävarmoja nuoria kartuttamaan osaamistaan. Maksuturvakaan ei tekisi lainamallista ongelmatonta. Jos lainan osuutta vastoin tavoitteitamme kuitenkin kasvatetaan, maksuturva olisi mielestäni välttämätön.

Huoli toimeentulosta vaikuttaa ratkaisevasti siihen, missä määrin eri ryhmät hakeutuvat opiskelemaan ja miten he opiskelevat. Jos tavoite on nostaa kansakuntamme osaamista, opintotuen leikkaaminen johtaa ristiriitoihin, joita on vaikea paikata.

Arvoisa puhemies! Me voimme edelleen valita toisin. Taloutta voidaan sopeuttaa koulutukseen kajoamatta. Vaihtoehdot eivät ole helppoja, mutta ne ovat paremmin linjassa vaaleissa kansalaisille esitettyjen lupaustemme kanssa. Ennen kaikkea ne olisivat parempia tulevaisuudellemme.

17.33 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Yksi nerokkaimmista suomalaisista innovaatioista on pussilakana — tiedättehän, se, joka laitetaan viltin tai täkin ympärille ja jossa on ne pienet reiät, joista kätevästi saa täkin kulmista kiinni ja sitten ravistamalla pussilakana asettuu siististi paikalleen. Kun me olemme keksineet jotakin näin upeaa ja ainutlaatuisia, mistä ihmeestä sitten johtuu, että kaikkialla maailmassa, jopa Suomessa, ostetaan IKEAn pussilakanoita, joista nämä käden paikat puuttuvat ja jotka siten ovat huomattavasti hankalampia käyttää ja menevät paljon helpommin nukkuessa solmuun kuin nämä meidän hienot, pitkälle suunnitellut pussilakanamme.

Minun mielestäni tämä on ihan keskeinen kysymys, mietittiin sitten Suomen talouden menestystä tai sen takana olevaa arvomaailmaa. Suomalaiset ovat erittäin hyviä silloin, kun ratkaistaan jokin tekninen pulma, mutta IKEA onkin ruotsalainen yritys, ja ruotsalaiset, sen lisäksi, että ratkaisevat teknisiä pulmia, ovat kiinnostuneita myös ihmisistä, ihmisten keskinäisistä yhteisöistä ja tarinoista. Tämä on se menestystekijä, jonka varassa IKEAn huonommat pussilakanat menevät täällä kaupaksi, ei suinkaan hinta tai se, että ne jotenkin muussa suhteessa olisivat parempia.

Tämä sama ilmiö näkyy tiedemaailmassa. Tiedemaailmassa on viime kuukausien aikana esitetty useita hyvin huolestuneita puheenvuoroja siitä, että sellaiset tieteet, jotka eivät ole suoraan soveltavaa tutkimusta ja jotka eivät pysty perustelemaan olemassaoloaan seuraavan kvartaalin tuloksilla, eivät saa rahoitusta eivätkä varsinkaan arvostusta suomalaisessa yhteiskunnassa. Tiedemaailma on huolissaan perustutkimuksesta, jonka pitäisi pohjustaa sitä soveltavaa tutkimusta, jota ilman soveltavaa tutkimusta ei voi olla, jonka pitäisi huomata ne heikot signaalit, joita soveltavan tutkimuksen tilaajat eivät vielä kykene huomaamaan, jonka pitäisi rakentua hukkatyönkin sietämiseen ja jonka pitäisi vastata meidän tulevaisuuden kysymyksiin. Vuoden tiedeartikkelin kirjoittajat puhuvat siitä, kuinka meillä tällä hetkellä akateemiselta maailmalta ja yliopistoilta odotetaan suoria, nopeita vastauksia kansallisen kilpailukyvyn ongelmiin, vaikka se logiikka ja se genetiikka, mitenkö akateeminen maailma toimii, on jotakin aivan muuta. Suomen Akatemian vertailun mukaan suomalaisten yliopistojen tasoa verrattuna muun maailman yliopistoihin heikentää erityisesti perusrahoituksen pienuus suhteessa kilpailutettuun rahaan ja ulkopuolelta tematisoidun rahan suuruus suhteessa sellaiseen tutkijalähtöiseen rahaan, jossa tutkijat voivat autonomisesti päättää, mitä tutkivat.

Sama ilmiö näkyy edelleen politiikassa. Minun mielestäni on aivan oleellinen kysymys tällekin salille se, miten ihmeessä me pystymme kehittämään yhteiskuntaa viisaasti, jos me emme ymmärrä, miten yhteiskunta toimii, sen perustavia lainalaisuuksia. Hyvä esimerkki tästä on esimerkiksi tänään tässä salissa usein esitetty argumentti siitä, että lainapainottei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

suuden lisääminen ei heikentäisi sosiaalista kiertoa sen takia, että Ruotsissa on enemmän lainapainotteisuutta. Näin voi väittää vain ihminen, joka ei ymmärrä, että sosiaaliseen kiertoon vaikuttavat samanaikaisesti useat yhteiskunnalliset tekijät, ja silloin, kun me puhumme syy—seuraus-suhteista avoimissa yhteiskunnissa, tällaisia yksinkertaistuksia ei yksinkertaisesti voi vetää. Ne ovat vähän samanlaisia kuin se, että kesäkuumalla lisääntyvät sekä jäätelön myynti että mummojen kuolemat. Johtuuko jäätelön myynti sitten mummojen kuolemista vai päinvastoin? Tämän tyyppisiä virheitä me emme tekisi, jos tässä maassa arvostettaisiin yhteiskuntatieteitä ja ihmistieteitä enemmän.

Talous rakentuu perustutkimukselle — tulevaisuudessa yhä enemmän. Tärkeintä on kuitenkin mahdollisuus kehitykseen ja sivistykseen, joka on ihmisen kukoistuksen ehto. Minä en tiedä yhtään esimerkkiä historiasta, jossa mikään kansantalous olisi romahtanut siihen, että ihmisiä koulutetaan liikaa. Päinvastaisia esimerkkejä löytyy kyllä hyvin paljon.

17.39 Anders Adlercreutz r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Har regeringen en vision? Har regeringen en bild av den framtid vi marscherar emot?

Onko hallituksella visio? Vastaus tähän on meille kaikille selvä. Ei ole visiota, ei ole strategiaa, ei ole priorisointeja. On ainoastaan höylä, joka biotaloutta lukuun ottamatta näivettää kaikki Oy Suomi Ab:n menestyksen rakenteet. Ei ole kykyä maalata kuvaa tulevaisuuden Suomesta, Suomesta, joka olisi menestyvä, houkutteleva ja edelläkävijä.

Johtaminen ei ole pelkästään fiskaalinen toimenpide. Se ei ole pelkästään numeroiden pyörittämistä. Johtamiseen kuuluu se, että tietää, mihin on menossa, että tunnistaa matkan varrella olevat askelmerkit. Hallituksen tien päässä oleva maali on tiedossa, OECD kertoi sen meille raportissaan hiljattain. Silloin jos nämä toimet toteutuvat, ellei koulutustason luisua saada pysäytettyä, ellei hallitus luovu tietoisista pyrkimyksistään heikentää koulutustasoamme, annamme 0,5 prosentin vuosittaisen bkt-kasvun luisua läpi sormiimme. Siihen meillä ei ole varaa.

Joka ikisessä laitoksessa, joka ikisessä yrityksessä ympäri Suomea on tehostamisen varaa. Jokainen meistäkin voi tehdä työnsä tehokkaammin ja nopeammin, mutta tehostamisen tie ei ole tämä. Mikä on yliopistojemme tehokkuus? Siirtelevätkö professorit papereita kahvinjuonnin lomassa turhan panttina? Eivät, mutta näiden leikkausten, näiden toimien suunta vie siihen.

Sanotaan, että tulisi karsia turhaa hallintoa. Näiden leikkausten myötä karsitaan toki paljosta — muun muassa kaikista niistä tukitoimista, jotka tekevät opiskelusta tehokkaampaa ja nopeampaa, niistä palveluista, jotka antavat opettajille tilaa opettaa — mutta se ei vie tehokkuuteen vaan tehottomuuteen. Ydintehtävä jää pimentoon.

Arvoisa puhemies! Mikä on sitten nykytilanne? Onko yliopistoissa tyhjää, laiskaa kapasiteettia? Tutkimusten mukaan suomalaiset yliopistot ovat maailman huippuluokkaa kustannustehokkuudessa. Opintosuorituksen hinta on Suomessa alhainen. Mutta tämä ei riitä. Hallitus on nyt valinnut juustohöyläyksen linjan: sen sijaan, että se puretuisi rakenteisiin, se leikkaa tasaisesti kaikilta — paitsi tietenkin siitä ainoasta huippuyksiköstämme, Helsingin yliopistosta. Siitä hallitus leikkaa vielä muutaman kymmenen miljoonaa lisää vuositasolla. Tämä ei ole rohkeutta. Tämä on vastuun pakoilua ja tasaista kurjistamista. Rohkeaa olisi tarttua rakenteisiin. Sitä voisi jopa kutsua kehittämiseksi, ei tätä. (Krista Kiuru: Sitä ei tehdä ollenkaan tällä hallituskaudella!) Olemme varmaan tässä vaiheessa päässeet yhteisymmärrykseen siitä, että valittu tie on väärä yliopistokoulutuksen osalta. Olemmehan?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Leikkaukset eivät kuitenkaan lopu tähän. Kovaan käsittelyyn joutuu myös innovaatiotehdas Suomi. Sama tehdas, joka suoltaa ulos patenteja tahtiin, josta useimmat muut maat voivat ainoastaan uneksia — mutta miten kauan? On virheitä toki tehty aikaisemminkin. Jostain syystä Tekesin tutkimusrahoitus on ollut suosittu temmellyskenttä. Tutkimus vaatii kuitenkin pitkäjänteisyyttä ja keskittymistä. Nykyinen poukkoi-lu johtaa tehottomuuteen ja hankkeiden keskeyttämiseen. Tutkimukseen ja kehitystyöhön, kuten koulutukseen yleensä, ei sovi kvartaalitalouden tahti. Se, että rahanhakumekanis-meja joudutaan luomaan budjettivuositain uudelleen, se, että projektit ovat aina ja ikuisesti vaakalaudalla, vie energiaa oikealta työltä.

Mitä sitten on tapahtumassa? Haluan nostaa esille muutaman yksityiskohdan.

Ensin nostetaan SHOKit pystyyn, sitten ajetaan alas. Samalla tehdyt investoinnit valu-vat hiekkaan. Pelkästään VTT:hen kohdistetut leikkaukset ovat itse asiassa nimellisiin leikkauksiin nähden moninkertaiset. VTT käyttää omarahoitustaan osarahoituksena mui-hin projekteihin tyypillisesti noin neljänneksen verran, mikä tarkoittaa, että 20 miljoonan leikkaus itse asiassa on moninkertainen.

Arvoisa puhemies! Mihin häipyi usko siihen, että koulutus on suurin kilpailukykyvalt-timme? Minne hävisivät lupaukset? Minne hävisi selkäranka?

Värderade talman! Finland är förtjänt av en vision.

Suomi ansaitsee vision.

17.44 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen koulutukseen kohdistamat leikkaukset herättävät ihan syystä keskustelua. Punaista emme yritäkään maalata valkoiseksi, osa leikkauksista on hyvin vaikeita, ja niillä on monia vaikutuksia. Arvostelussa on kuitenkin syytä pitää järki kädessä ja suhteellisuudentaju mukana. Tänään täällä on suh-teellisuudentaju kadonnut. On puhuttu muun maussa verilöylystä ja kirveestä.

Jos tarkastelemme esimerkiksi oppilaskohtaista julkista rahoitusta koulutuksen eri as-teilla, eivät leikkaukset näyttäydy sivistyksen lopettajina. Muun muassa esi- ja perusope-tuksessa oppilaskohtainen rahoitus ei laske lainkaan. Yliopistokoulutuksen rahoituksessa opiskelijakohtainen rahoituksen lasku vastaa vuoden 2010 tasoa. Ammattikorkeakouluilta leikattiin itse asiassa viime kaudella yli 20 prosenttia mutta ei enää. Voimme puhua rehel-lisesti leikkauksista mutta emme sivistyksen katastrofista. Näillä talouden madonlukuilla myös koulutukseen toiseksi suurimpana hallinnonalana on tehtävä leikkauksia, valitetta-vasti.

Arvoisa puhemies! Tarvitut säästöt pyritään tekemään niin fiksusti kuin mahdollista. Esimerkiksi toisen asteen uudistuksen yhteydessä tapahtuvat leikkaukset on annettu hyvis-sä ajoin oppilaitosten tietoon ja ne itse päättävät kuinka säästöt toteuttavat. Moni välttää koulutuspaikkojen vähentämiset hallinnollisilla uudistuksilla ja yhteistyöllä toisten oppi-laitosten kanssa eli juuri rakenteellisilla uudistuksilla.

Sopeutusten toteutustavalla on todellakin väliä. Viime vaalikauden loppumetreillä kaa-tui onneksemme "raksi pienten toimijoiden päälle" -leikkaus eli toisen asteen leikkaus, joka olisi ollut huomattavasti kohtuuttomampi kokonaisuus ja sen lopputulos erittäin kes-kittävä. Onnen käänköpuoli on se, että nykyinen hallitus joutuu tekemään sopeutukset, jot-ka edellisellä kaudella jäivät kesken.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Julkisesta koulutuskeskustelusta saa helposti kuvan paitsi ylimitoitetuista säästöistä myös siitä, ettei hallitus tee muuta kuin leikkaa. Tämä käsitys on väärä. Monet asiantuntijat ovat ehdottomasti sitä mieltä, että koulutusjärjestelmäämme eri asteilla on uudistettava, ja sitä tämä hallitus myös tekee. Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmää uudistetaan. Ammattikorkeakoulut ja oppisopimuskoulutus uudistetaan.

Perusopetuksessa tavoite on puolestaan digiloikka. Siinä on pitkälti kyse siitä, että opettajien koulutukseen satsataan lisää, jotta jokainen opettaja tietäisi, miten uusia oppimisympäristöjä voidaan hyödyntää. Myös mediakriittisyys ja monilukutaito täytyy saada tärkeäksi osaksi digikokonaisuutta. Kyseessä ei siis todellakaan ole edustaja Harakan kuvaama annetaan iPadit kaikille -kokonaisuus.

Olemme keskustassa esittäneet esimerkiksi virkamiesruotsin suorittamismahdollisuutta lukioihin, jotta kieltenopiskelu kääntyisi siellä taas nousuun. On mahdollista, että toimenpiteisiin asiassa ryhdytään tällä vaalikaudella.

Opiskelijoiden siirtymisestä yleisen asumistuen piiriin saimme juuri erinomaisen päätöksen kehysriihessä. Näin etenkin itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden taloudellinen tilanne helpottuu. Tähän liittyy yksinkertaistaminen, samaan järjestelmään liittyminen ja tasapuolinen tavoite.

Erinomaista on myös, että vanhempien tulojen vaikutus täysi-ikäisen toisen asteen opiskelijan opintotukeen poistuu ja että takaisin perittävää opintotukea ei enää rangaista 15 prosentin korotuksella vaan nyt viimeinenkin korotus kohtuullistuu 7,5 prosenttiin. Ja muistutetaan nyt vielä, että opintotukemme on jatkossa edelleen parempi kuin Islannissa ja Ruotsissa.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen tasa-arvo, hyvä alueellinen saavutettavuus, saati sivistys ei siis Suomesta hallituksen toimien myötä katoa, vaan monella saralla mennään eteenpäin. Professori Uusitalon mukaan opintotuen lainapainotteisuus ei heikennä mahdollisuuksien tasa-arvoa. Hänen mukaansa mahdollisuuksien tasa-arvon kulmakivenä on maan kunnallinen yliopistoverkko.

Suomi on koulutuksessa mahdollisuuksien tasa-arvon mallimaa, ja sellaisena se säilyy näiden uudistuksien jälkeenkin. Toivon julkiseen koulutuskeskusteluun suhteellisuudentajua ja tulevaisuudenuskkoa haastavista säästöistä huolimatta.

17.49 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Selvitysmies Roope Uusitalon raportti opintotuen uudistuksesta on hyvin perusteellinen selvitys, jonka yhteydessä on kuultu lukuisia asiantuntijoita. Siinä on selvitetty vaihtoehtoja, niiden hyötyjä mutta myös ongelmia laajasti monesta eri näkökulmasta. Uudistuksen tavoitteena on turvata mahdollisuus kokopäiväiseen opiskeluun ja kannustaa ripeään valmistumiseen. Meillä tarvitaan osaavia ja tekeviä ihmisiä. On kaikkien etu, että ammattilaisia saadaan nopeasti työelämään.

Mitkään säästöt ja leikkaukset eivät ole mieluisia. Kuitenkin taloustilanteen vuoksi on jouduttu kipeisiin ratkaisuihin. On silti todettava, että meillä on kansainvälisesti verrattuna hyvä ja toimiva varhaiskasvatus sekä perusopetus. Ihan pienestä pitäen meillä huolehditaan, että kaikki saavat päivähoitoa, jotta vanhemmat voisivat käydä töissä tai vaikkapa opiskella. Perusopetuksemme on laadukasta. Kouluissa on myös maksuttomat ateriat. Näin ei ole kaikkialla, eikä näin ole meilläkään aina ollut.

Hallitusohjelmassa sovittujen opintotukimenoja koskevien säästöjen ehkä merkittävin osuus on korkeakouluopiskelijoiden opintorahan pienentäminen samalle tasolle kuin toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

sen asteen opiskelijoilla eli 250 euroon. Selvitysmiehen raportin mukaan Suomessa korkeakouluista 2010 valmistuneiden keski-ikä oli 28 vuotta, eikä tämä näkymä ole muuttumassa tulevaisuudessakaan. Valmistumisikä kansainvälisestikin vertailtuna on melko korkea, jolloin työelämäkin saattaa jäädä lyhyemmäksi kuin muualla maailmassa.

Arvoisa puhemies! Kuten opposition välikysymyksessä todetaan, on tietysti hienoa, että meillä duunarin lapsesta voi tulla tohtori. Onko se kuitenkin hienoa, jos lapsesta tulee työtön tohtori vuosien opiskelun jälkeen? Vajaan kymmenen vuoden aikana korkeakoulutettujen työttömien määrä on yli kaksinkertaistunut, ja suunta ei ole paranemaan päin. Akateemista viisautta tarvitaan, totta kai, mutta duunarin lapsi on yhtä arvokas duunarina. Taivoitteemme ei voi olla sääty-yhteiskunta, jossa akateemisuus on itseisarvo.

Yhteiskunnan ja opiskelijan kannalta olisi tärkeää nopea valmistuminen työmarkkinoille. Samaan aikaan, kun tehdään näitä uudistuksia, pitää tarkastella koulutusrakennetta ja opinto-ohjelmia. Pelkkä opiskelijan kannustaminen nopeampaan valmistumiseen ei auta, vaan oppilaitosten pitäisi myös pyrkiä tekemään opiskelijoille niin tiivis opinto-ohjelma kuin mahdollista, jotta opiskelijalla olisi edes teoreettinen mahdollisuus suoriutua opinnoistaan oman halunsa ja elämäntilanteensa mukaan.

Meillä on 14 yliopistoa ja 24 ammattikorkeakoulua, jotka järjestävät noin 50 paikkakunnalla korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. Mietin, tarvitaanko näin laaja verkko, vai pitäisikö esimerkiksi ottaa, kuten täällä puhuttiin, Pirkanmaan hyvästä Tampere 3 -hankkeesta, jossa Tampereen yliopisto, Teknillinen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu muodostaisivat vuonna 2019 yhden yliopiston. Seinät eivät ole tärkeintä vaan monimuotoiset tutkintomahdollisuudet — niin työelämälähtöisiä, ammatillisia kuin tieteellisiäkin tutkintoja. Eli yliopistolla olisi yksi kaiken tutkintokoulutuksen yhdistävä koulutus rakenne ja oikeus myöntää yliopisto- ja ammattikorkeakoulututkintoja.

Aivan lopuksi: Maamme on harvaan asuttu, ja on ymmärrettävää, että pienimmillään paikkakunnilla toivottaisiin olevan monipuoliset opiskelumahdollisuudet. Hallitus onkin sopinut paljon puhutusta 105 miljoonan euron rahoituksesta vuosien 2017—2018 aikana, joka ohjataan muun maussa korkeakoulujen digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Tämän suuntainen kehitys on toivottua ja tuo mukanaan monipuoliset opintomahdollisuudet myös sinne maan harvaan asuttuun joukkoon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Sirén. Ja aiemmin kertamani mukaisesti edustaja Sirénin puheenvuoron jälkeen käydään debattia.

17.54 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Eihän näitä koulutusleikkauksia ole millään tavalla mukava puolustaa. Leikkauksista on kuitenkin hallituspuolueiden kesken yhdessä sovittu, ja opetus- ja kulttuuriministeriö on sitten osaltaan näitä leikkauksia toteuttanut. Leikkaukset ovat kieltämättä ikäviä, vaikeasti perusteltavissakin. Sitä ei varmasti-kaan kukaan kiistä. Mutta kuten opetusministeri puheessaan sanoi, ainoa syy näille leikkauksille on se, että rahat eivät riitä.

Tällä hetkellä koulutuspoliittinen keskustelu yleensä ja tämä välikysymyskeskustelukin keskittyvät lähinnä taloudelliseen näkökulmaan, siis juurikin näihin määrärahoihin kohdistuviin leikkauksiin. Merkitystä pitäisi kuitenkin olla myös sillä, millä tavalla nämä leikkaukset toteutetaan, mitä sillä käytettävissä olevalla rahalla tehdään, mitä sillä saadaan aikaiseksi ja miten se käytetään mahdollisimman järkevästi koulutuksen hyväksi. Koulutusp-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

litiikassa, ministeriössä ja meillä sivistysvaliokunnassakin tehdään koko ajan paljon töitä suomalaisen koulutuksen, tieteen, tutkimuksen hyväksi. Pyritään löytämään ratkaisuja siihen, miten näihin säästötavoitteisiin päästäisiin mahdollisimman järkevällä kokonaisuudella.

Mutta kun keskustelu ja välikysymys keskittyvät nyt juurikin näihin leikkauspäätöksiin, niin muutama sana tämänpäiväisen keskustelun pohjalta. Rapauttavatko nämä leikkaukset suomalaisen koulutuksen? Yhtään koulutusleikkauksia puolustelemattakin täytyy todeta, että keskustelun mittakaava on päässyt vähän turhan suureelliseksi. Esimerkiksi yliopistojen budjettirahoitus pienenee tämän vaalikauden aikana 3,2 miljardista 3,1 miljardiin. Se on ikävää, se on vaikeaa, se on kipeä leikkaus, mutta onko se todella kirveellä hakkaamista, käden murtamista tai verilöyly. Leikkaus on valitettava, ja se ymmärrettävästi aiheuttaa huolta, mutta ei tämä vielä suomalaista yliopistokoulutusta romuta.

Tämän ovat ilahduttavasti vahvistaneet varsin pitkälti myös yliopistojen johtajat, joita on sivistysvaliokunnan jäsenenä ollut mahdollisuus tavata. Viesti on ollut pitkältikin se, että näistä kyllä selvittää mutta yhtään enempää ei ole varaa ottaa. Ja juuri näinhän on nyt toimittu. Eilisessä kehysriihessä päätettiin, että koulutuksesta ei leikata yhtään enempää, ja ministeri Grahn-Laasonen on taistellut sen puolesta, että tähän on päästy. Sen sijaan saatiin jopa tämä pieni lisäys näihin hyviin tarkoituksiin, joista ministeri kertoi.

Myös edellinen hallitus on sopeuttanut, niin kuin tässä kuultiin. Silloin leikattiin jopa enemmän kuin mitä tämä hallitus nyt leikkaa. Ei tietenkään tämän hallituksen leikkauksia voi puolustella edellisen hallituksen tekemillä ratkaisuilla, mutta ne antavat vähän mittakaavaa tähän keskusteluun.

Tehtiin säästöjä tai ei, oli säästötarvetta tai ei, suomalaista koulutusta on tarpeen uudistaa. Sitä uudistustyötä olisi ollut hyvä tehdä jo aikaisemminkin, mutta valitettavasti viime vuosina näitä uudistuksia ei ole saatu aikaan. Monet asiantuntijoiden, opetusalan ammattilaisten, tekemät uudistusehdotukset ovat syystä tai toisesta kaatuneet tai hautautuneet. Nyt niitä uudistuksia tehdään joka portaalla ja tässä uudistustyössä on mukana laaja joukko nimenomaan alan asiantuntijoita ja ammattilaisia.

Uudistuksia tehdään tosiaan joka portaalla. Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa uudistetaan, opetussuunnitelmien perusteita uudistetaan, huomioidaan esimerkiksi kiusaamisen ehkäisy, lastentarhanopettajien koulutusta lisätään, opettajankoulutusfoorumi laatii opettajankoulutukseen ja täydennyskoulutukseen uudistuksia, jokaisen koululaisen päivään lisätään tunti liikuntaa, on koko digitaalisen oppimisen kärkihanke, uusien oppimisympäristöjen ja ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistus, oppisopimuskoulutusta kehitetään kohti koulutusopimusta, lukiokokeilut — ja myöskin korkeakouluja tuetaan ja kehoitetaan rakenteellisiin uudistuksiin ja omien vahvuuksien mukaiseen profilointiin. Tässä siis esimerkkejä niistä uudistuksista, jotka ovat työn alla, jotta suomalaisen osaamisen mahdollistavasta laadukkaasta opetuksesta ja tutkimuksesta voidaan myöskin tulevaisuudessa pitää kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron tässä äsken edustaja Sirénin käyttämän puheenvuoron tai sitä ennen käytettyjen puheenvuorojen johdosta, mukaan lukien ministerin puheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

17.59 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä koulutusvälikysymyskeskustelussa on hyvin usein noussut esille asiantuntijana professori Uusitalon nimi. On olemassa myös muita koulutuksen ja kasvatuksen asiantuntijoita.

On olemassa myös muun muassa kasvatustieteen professori Kari Uusikylä, joka on itse kertonut kasvaneensa hyvin vaikeissa olosuhteissa, ja siitä huolimatta on korkeakoulututkinto ja professoriksi saakka edennyt. Kari Uusikylä on sanonut, että peruskoulun tärkein tehtävä on vaalia lasten ja nuorten mielenterveyttä — siis tasapainoista kasvua ja kehitystä. Ja keskusteltaessa koulutuksesta mielestäni peruskoulu pienine ja suurine asioineen ansaitsee tulla mainituksi.

Vaikka uusien sisältöjen, uusien digiteknologioiden, työelämän tarpeiden ja muun tällaisen omaksuminen ja oppiminen on hyvin tärkeää, niin kyllä kaikkein tärkeintä peruskoulussa omastakin mielestäni on se, että se on paikka tasa-arvoiselle, turvalliselle kasvulle ja kehitykselle. Ja se on, kuulkaa, nyt vaarassa. (Puhemies koputtaa) Ne, jotka ovat vahvimpia, pitävät päänsä aina pinnalla, mutta heikoimmat oppilaat kärsivät koulutusleikkauksista, oppilasryhmien suurentamisesta ja siitä, mitä te olette tekemässä.

18.01 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä todella syytä oikoa väärää tietoa, mitä oppositio toistaa opintotuesta. Vaikka opintoraha pienee, koko opintotuesta ja opiskelijoiden toimeentulosta ei todellakaan leikata neljänneistä. Koko opintotuki nousee nykyisestä 900 eurosta jopa 1 100 euroon. Erityisen hyvää on se, että opiskelijat pääsevät yleisen asumistuen piiriin. Tätä myös opiskelijajärjestöt ja Kela ovat kannattaneet. Rakennemuutos nostaa ennen kaikkea vähävaraisempien yksin asuvien asumistukea jopa kaksinkertaiseksi.

Eri tukijärjestelmässä olevat vähävaraiset perheelliset opiskelijat tulee huomioida erikseen, kun muutoksesta tehdään hallituksen esitys ensi syksynä. Tukitaso tulee nousemaan monilla opiskelijoilla. Opintotukemme on jatkossa edelleen Ruotsia parempi ja pärjää vertailussa Norjalle. Opiskelijan köyhdyttämisestä (Puhemies koputtaa) on siis turha puhua.

18.02 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi tämä huoli koulutuksesta on yhteinen, sillä Tuomo Puumalan johtama sivistysvaliokunta on lausunnossaan todennut, että nyt tehtävät säästöt heikentävät pitkällä tähtäyksellä kansakunnan osaamispääomaa, jonka varassa rakennetaan maailman osaavinta kansakuntaa. Tämä siis sivistysvaliokunnan lausunnosta. Olen täysin samaa mieltä tästä asiasta.

Ja lisäksi nämä säästöt uhkaavat myös Suomen tulevaa talouskasvua. Muun muassa Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos on todennut, että vaikutukset tulevaisuuden tuotantopotentiaaliin voivat olla merkittäviä. Ja jos nämä heikennykset jäävät pysyviksi ja heijastuvat myös sinne aikuisiän osaamiseen, voi OECD:n raporttien perusteella päätellä, että Suomen talouskasvu jopa hidastuu. Olen ymmärtänyt, että hallituskin on huolissaan talouskasvusta. Ja hallituksen hyvätkään kärkihankkeet (Puhemies koputtaa) eivät tätä todellisuutta valitettavasti pysty muuttamaan.

18.03 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka puhui täällä siitä, että me olisimme siirtyneet jonnekin 1970-luvun johtamismalliin. Vaitän itse asiassa, että hän on täysin väärässä. Nimittäin ministeri Grahn-Laasosen aikana on siirrytty norsunluujohtamisesta itse asiassa osallistavaan johtamismalliin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Tästä muutamia konkreettisia esimerkkejä. Opettajankoulutuksen kehittämistä tehdään yhdessä opettajien kanssa — heidän kanssaan, jotka parhaiten tietävät oman työnsä kehittämisen pisteet. Lisäksi korkeakoulukenttä on lähtenyt itse viemään muutosta eteenpäin, ja voisi sanoa, että he ovat uudistusten moottorina. Heillä on se paras tietämys, ja näin myös tullaan toimimaan jatkossa. Eikö niin?

18.04 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä akateemisen maailman kanssa tehty yhteistyö on ollut vähän vähemmän ruusuista, vaikka edellä edustaja Lauslahti niin totesikin. Ministerikin täällä totesi aikaisemmin salissa, että hän arvioi hyvin paljon koulutuksen asiantuntijoiden ääntä ja sitä arvoa, jolla he voisivat kehittää tätä omaa hallintoalaansa, mutta tosiasiaa, kun yli 2 000 professorilta kysyttiin ja 932 vastasi Helsingin Sanomien kyselyyn siitä, miten hallitus on onnistunut korkeakoulupolitiikassa, 78 vastanneista oli sitä mieltä, että jotakin toivoa tällä hallituksella korkeakoulupolitiikassa voisi olla. Sen sijaan 854 kertoi, että se on joko täysin epäonnistunut tai ei kovinkaan onnistunut. Että siltä osin pitää varmaan olla vähän tarkkana.

Nyt, arvoisa puhemies, minun on pakko kiinnittää huomiota yhteen tärkeään asiaan, joka saatiin juuri ennen viittä kuulla. Ei käy, että hallitus tulee tänne saliin kolmeksi tunniksi keskustelemaan välikysymyksestä ja jättää hallituksen vastauksen ja kertoo, että lisää rahaa on tulossa, lisäpanostus, niin kuin ministeri totesi, mutta selviääkin, että tämä rahahan on otettu opintotukijärjestelmästä suoraan. Tämä on aivan poskettoman käsittämättömän leikkaus, minkä te teette. Siis te otatte opintotuesta (Puhemies koputtaa) ja laitate sen tähän 105 miljoonan lisäpanostukseen ja väitätte, (Puhemies koputtaa) että te ette leikanneet omaehtoisesta koulutuksesta (Puhemies: Nyt ylittyy minuutti aika reippaasti!) ettekä muusta. Koulutus on petetty.

18.05 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen miettinyt, mikä siinä opintolainassa niin paha asia on, että se on sellainen mörkö. Jos ajattelemme sitä, niin laina-aika on kuitenkin pitkä ja korko on vähäinen ja vielä on tämä hyvitysmaksukin mahdollinen. Nyt kun olemme menossa lainapainotteisempaan opiskeluun, niin se on tietysti se huoli varmaan opiskelijoilla, että millä se laina maksetaan takaisin, onko minulla työpaikkaa sitten kun valmistun. Ja se huoli on tietysti aiheellinen. Ja silloin se on hallituksen tehtävä, mikä onkin kärkihankkeissa, että työllisyys pelaa ja opiskelija valmistuttuaan sitten saa sen työpaikan ja pystyy maksamaan opintolainan takaisin.

Ja nyt kun minä katson täällä salissa sinne taaksepäin, niin siellä on nuorta porukkaa. Silloin kun meikäläinen oli nuori, niin kyllä se laina otettiin ja aika vähällä tultiin toimeen. (Touko Aalto: Nyt on vähän eri aika!)

18.06 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvostettu herra puhemies! Kysyn kaikella kunnioituksella, arvostuksella ja uteliaisuudella teiltä, arvoisa opetusministeri Grahn-Laasonen: Eilen ja tänään on ilmoitettu, että koulutuksesta ei enää leikata lisää. Eikö totta? Katsoin silti jo eilen noita tietoja kehysriihestä, ja siellä luki, että työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamasta omaehtoisen koulutuksen kulukorvauksesta leikataan pysyvästi 47 miljoonaa euroa. Eikö tämä ole hieman päinvastoin, mitä te lupasitte, että koulutuksesta ei enää leikata?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Ja toinen asia, mihin tahdon saada vahvistuksen, on tämä uusi panostus, 105 miljoonaa euroa. Onko tosiaan niin, kuten minä ja moni muu ymmärsimme teidän ja valtiovarainministeri Stubbin puheista, että tuo 105 miljoonaa euroa onkin pois opintotuen momentilta?

Ja aivan pakko vielä korjata edustaja Jarvaa: Opintoraha ja opintotuki ovat kaksi eri asiaa. (Välihuuto) Opintorahasta ollaan leikkaamassa neljännes, ei opintotuesta. (Välihuuto)

18.08 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On pakko kysyä ministeriltä, kun tässä on tulossa Nuorten parlamentti -päivä. Tässä maanantaina minulla oli kunnia olla tämmöisen Siikajoen Gumeruksen koulun parlamenttikerhon vieraina ja tentattavana, kun he ovat tulossa ensi viikolla sitten tänne Helsinkiin. He esittivät minulle erään kysymyksen, johon minun oli aika mahdotonta vastata. He esittivät tällaisen kysymyksen: Hallituksen säästöohjelman mukaan koulutukseen on tulossa huimia leikkauksia. Osa näistä leikkauksista kohdistuu Pohjois-Suomen nuoriin. Mitä voitaisiin tehdä, että tulevaisuudessa kaikille Pohjois-Suomen nuorille löytyy toisen asteen koulutuspaikka? Näin kansanedustajana tietenkin lisäisin siihen: mitä voisimme tehdä, jotta jokaiselle nuorelle löytyy koulutuspaikka tulevaisuuden Suomesta?

18.09 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Halmeenpää otti esille erittäin tärkeän kysymyksen eli tämän peruskoulun merkityksen, voi sanoa, kasvualustana ja koulutuksen pohjan luomisen näkökulmasta. Ja nyt haluaisin oikeastaan, että myös ministeri vastaisi siihen, kun tässä tuli semmoinen käsitys, että nyt hallitus olisi jotenkin erityisesti leikkaamassa peruskouluista. Se on selvää, että sinne kohdistuu uudistuksia ja varmasti osa niistä on erittäin hyviäkin. Pidän esimerkiksi erittäin hyvänä sitä haastetta, että tunti liikuntaa joka päivä. Se on haaste siinä mielessä, että sitä ei voida järjestää niin tietenkään, että joka päivä olisi liikuntatunti, mutta se, että me saisimme lapsemme ja nuoremme liikkumaan enemmän, on minusta tärkeä kysymys.

Mutta sitten näissä uudistuksissa on varmaan syytä miettiä, kun puhutaan vaikkapa opetussuunnitelmista — että pikkuisen jäitä hattuun. Tämä digitaalisuuskin on kysymys, jossa varmasti tarvitaan meidän opettajille lisäkoulutusta. On aivan eri asia osata käyttää näitä teknisiä laitteita kuin osata opettaa niitä. Ja tästä oikeastaan kysymys myös opetusministerille: miten tähän aiotaan varautua?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä ennen ministerin puheenvuoroa vastauspuheenvuorot edustajille Kontula, Parviainen, Talvitie ja Kiuru. Sitten ministerin puheenvuoro, ja katsotaan, onko vielä lyhyesti mahdollista sitten jatkaa.

— Ja nyt, vastauspuheenvuoro, edustaja Kontula.

18.10 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa tuossa ihmetteli, että mikä mörkö se opintolaina on. Jos minä ajattelen omia opiskelukavereitani nyt, kun täytin juuri 39, niin valtaosa heistä on edelleen pätkätoissa, ja pienituloisissa pätkätoissa. Osa on tohtoreita, lähes kaikki ovat vähintään maistereita. Siitä huolimatta tämä yhteiskunta ei tarjoa heille vielä niin vakaata asemaa, että voisi huoletta maksaa opintolainoja pois. Näille ihmisille opintolaina on ihan oikeasti mörkö, niin kuin on myös niille nuorille, jotka tulevat heidän jälkeensä ja näkevät, minkälaisen reaali maailman kanssa nämä aikuiset tänä päivänä kamppailevat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Minä huomauttaisin, että kun täällä on pyörinyt esimerkki siitä, että asumistuki jopa kaksinkertaistuu, niin tähän koskee sellaista esimerkkitapausta, jossa henkilö maksaa Helsingissä 600 euron vuokraa, jolloinka hänelle jää kaikkiaan opintorahasta ja asumistuksesta uudistuksen jälkeen käteen 50 euroa kuussa (Puhemies koputtaa) kaupassa käyntiä varten.

18.11 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän lainapainotteisuuteen, ja totean ensin, että edustaja Elomaan opiskeluvuosina työmarkkinat olivat hyvin erilaiset ja epävarmuus erilaista kuin nykypäivänä.

Siinä, että lainapainotteisuutta kasvatetaan, näen riskejä, jotka ovat jo osittain realisoituneet, eli opiskelijat eivät uskalla ottaa sitä opiskeluriskiä ja lähteä hakemaan tutkintoja, joiden opiskelu kestää kauan. Tämä taas voi johtaa siihen, että sellaisten tutkintojen, joita voidaan hankkia nopeammin, vetovoima kasvaa. No, ammatillisen koulutuksen vetovoiman kasvattaminen on tietenkin hyvä asia, mutta kun samalla vähennetään ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja dramaattisesti, niin voidaan päätellä, että niiden oppilaiden, jotka eivät ole luokkansa priimuksia, pääsy ammatilliseen koulutukseen voi vaikeutua jatkossa olennaisesti, kun sinne tulee enemmän väkeä. Tämä taas tarkoittaa suoraan riskiä syrjäytymisen lisääntymiseen ja siihen, että yhä enemmän ihmisiä putoaa koulutusverkon ulkopuolelle. Pyydän, ministeri Sanni Grahn-Laasonen, että kiinnitätte tähän asiaan huomiota, kun näitä muutoksia teette.

18.12 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tälle koulutuskustelulle suuressa salissa on selkeä tarve, ja varsinkin näin kehysriihen jälkeen. Siinä mielessä kiitos oppositiolle tästä mahdollisuudesta.

Meidän maamme ja kansakuntamme on noussut monesta kuopasta ja aallonpohjasta, ja millä? Muun muassa sillä työllä, tahdolla ja tulevaisuususkolla. Lapsemme ja nuoremme, myöskin sivistyksen rakentajat, ansaitsevat erityisesti tässä ajassa keskustelua myös muusta kuin rahasta. Siksi on tärkeää, että meillä on opetusministeri, joka on myös uskaltanut ja rohjennut ottaa pöydälle näitä epäoikeudenmukaisuuksia, joita on ollut opiskelijoihin liittyen todella pitkän aikaa. Näitä on muun muassa se, että tullaan luopumaan vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta opintorahaan itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Lisäksi myöskin opiskelijoiden tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin ja niitä tarkistetaan määräajoin, kuitenkin niin, että tulorajat eivät laske. (Puhemies koputtaa) Lisäksi myöskin opintolainan valtiontakauksen määrä nousee.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Vielä ennen ministerin puheenvuoroa vastauspuheenvuoro, edustaja Krista Kiuru.

18.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle jäi vieläkin epäselväksi, ja toivoisin, että ministeri vastaisi että — kun olette kerran täällä salissa, niin vastatkaa vielä kirjaimellisesti nyt — leikataanko nyt koulutuksesta lisää kehysriihen päätösten jälkeen vai eikö leikata. Tämä on se suuri kysymys tänään. Me olemme yli kolme tuntia tässä istuneet jo, tosi isolla porukalla, mutta nyt vielä tunti viisitoista minuuttia, ja vaikeammaksi tämä vain käy.

Siis te kerroitte kehysriihessä, että koulutuksesta ei enää leikata, ja se on aivan selvä viesti meille kaikille, kaikki tämän ymmärsimme. Mutta sitten tuli 15 minuutin päästä tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

dote, jossa selvisikin, että omaehtoisesta koulutuksesta leikataan kulukorvausten osalta, ja täällä on sitten yritetty puhua tästä koulutusleikkauksesta jo kaikilla muilla sateenkaaren väreillä kertoen, että ei se olekaan oikea koulutusleikkaus. Nyt minun pitäisi saada tietää, leikataanko koulutuksesta, eli leikattiinko tästä omaehtoisesta koulutuksesta vai ei.

Sitten haluaisin tietää, ministeri, kun te kerroitte, että tulee uusi panos, uusi lisäpanos, näitä sanoja käyttäen, ja kerroitte, että tällainen tulee, (Puhemies koputtaa) niin kun me täällä kysyimme, mistä se on, selvisi, että te leikkasitte koulutuksesta, jotta... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministeri Grahn-Laasosen puheenvuoro. Me pysymme niissä aikarajoissa, suurin piirtein edes, mitä on pelisäännöksi hyväksytty. — Ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia.

18.15 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Krista Kiuru, lisää velkaako sitten pitäisi ottaa, kun te täällä vastustatte kovasti näitä leikkauksia ja kehysriihessäkin tehtyjä toimia? Lisää velkaa vaan nuorten maksettavaksi, se on kyllä SDP:n ihan johdonmukainen linja ollut viime vuosina. (Krista Kiuru: SDP velkaantuisi vähemmän kuin kokoomus!)

Palautan mieliin sen, mitä sanoin ensimmäisessä puheenvuorossani. Viittasin silloin Suomen Pankin pääjohtajaan Erkki Liikaseen, jonka viesti eilen oli hyvin painava. Hän sanoi, että velkaantumisen pysäyttäminen ja talouden sopeuttaminen on erityisesti nuorten sukupolvien etu. Hän painotti: erityisesti nuorten sukupolvien etu. Me emme halua jättää jälkeemme velkataakkaa nuorille maksettavaksi, niille nuorille, jotka ovat tähän meidän velkaantumistahtiimme aivan syyttömiä. Siitä syystä jouduimme eilen tekemään jälleen kipeitä ratkaisuja, joilla tasapainotetaan Suomen taloutta ja pyritään saamaan aikaan positiivista kierrettä, joka johtaisi talouden kasvuun ja sitä kautta mahdollisuuksiin panostaa enemmän suomalaiseen laadukkaaseen koulutukseen ja tutkimukseen myöskin tulevaisuudessa. Opetus- ja kulttuuriministerinä olin eilen hyvin tyytyväinen siihen, että hallitus päätyi siihen ratkaisuun, että kipeistä uusista leikkauspäätöksistä huolimatta pystymme suojelemaan koulutusta ja tutkimusta uusilta leikkauksilta. Se oli hallituksen valinta ja tärkeä päätös.

Täällä on viitattu kulukorvaukseen, joka liittyy työttömyysturvaan ja mahdollisuuksiin opiskella työttömyysturvalla myöskin tulevaisuudessa. Tämä mahdollisuus on edelleen tulevaisuudessaakin voimassa, ja se on tärkeää nimenomaan elinikäisen oppimisen kannalta. Tähän liittyvä lähinnä matkakorvauksiin kohdistunut kulukorvaus kohdennetaan uudelleen niin, että useammalla työttömäksi jääneellä olisi mahdollisuus aktiivisiin toimiin, esimerkiksi palkkatukeen, jotta voisi paremmin työllistyä tulevaisuudessa. Mielestäni se on viisasta, aktiivista työllisyyspolitiikkaa, jolla pyritään siihen, että yhä useammalla suomalaisella olisi mahdollisuus tehdä työtä ja sitä kautta saada omassa elämässään mahdollisuus päästä eteenpäin ja parantaa omaa asemaansa ja perheensä tilannetta.

No, täällä on ollut hyviä puheenvuoroja, jotka on helppo allekirjoittaa, peruskoulun merkityksestä. Peruskoulun kehittäminen on erityisen tärkeätä, kuten myöskin sitten jo ihan varhaisille vuosille kohdistuvat toimet, kuten muun muassa varhaiskasvatuksen pedagoginen kehittäminen, johon on voimakkaasti panostettu siitä huolimatta, että tällä hallituskaudellakin on jouduttu tekemään myöskin varhaiskasvatukseen leikkauksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Täällä kysyttiin opettajankoulutuksesta, josta kerroinkin. Meillä on todella käynnistynyt opettajankoulutuksen uudistaminen, eliikkä kohdennamme sekä taloudellista resurssia että sitten paljon aikaa, energiaa, yhteistyötä siihen, että myös opettajankoulutuksen sisältö kehittyy. (Puhemies koputtaa) Kaikki Suomen opettajankoulutuslaitokset, yliopistot ja ammattikorkeakoulut, jotka tarjoavat opettajankoulutusta, ovat mukana opettajankoulutusfoorumissa, 50 miljoonaa opettajien ammatilliseen kehittymiseen kolmen vuoden aikana. (Puhemies koputtaa) Silloin kun julkistin, että näin toimitaan, niin mitä tekivät vihreät. Sieltä tämänkin välikysymyksen puheenvuoron käyttänyt edustaja Emma Kari Twitterissä kritisoi tätä (Puhemies koputtaa) opettajankoulutuksen uudistamista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri saa vielä tilaisuuden palata asiaan tuonnempana.

Hämmästelenn sitä kyllä suuresti, eli vihreät vastustavat jopa suomalaisen opettajankoulutuksen uudistamista.

18.19 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä aikaisemmin on puhuttu näistä koulutussäästöistä, niin kyllä, viime kaudella säästettiin enemmän kuin tällä vaalikaudella — kun halutaan tätä kumulatiivista laskentatapaa käyttää, 3,5 miljardia (Krista Kiuru: Ettekä peruneet yhtään niistä!) säästettiin — mutta mitään uudistuksia ei tehty, rakennemuutoksia ei tehty. Sitten, kyllä, me olisimme halunneet välttyä koulutusleikkauksilta. Tällä kaudella niitä ei olisi pitänyt tarvita tehdä. Mutta, aivan oikein, jos te olisitte leikkauspolitiikkaanne ohessa huolehtineet talouden kasvusta, paremmasta työllisyydestä tai olisitte edes pysäyttäneet velkaantumisen, olen varma, että Sipilän hallitus ei olisi tehnyt yhtään uutta merkittävää leikkausta.

Haluan edelleen muistuttaa, että varsinkin korkeakoulusektorilla 27 prosenttia leikattiin opiskelijakohtaisista määrärahoista ammattikorkealta. Siellä on käyty varmaan kymmeniä yt-neuvotteluita, myös edellisessä työpaikassani Kajaanin ammattikorkeakoulussa on monet yt-neuvottelut käyty, kun näin paljon leikattiin. Nyt leikataan 7 prosenttia (Puhemies koputtaa) yliopistoilta ensimmäisen kerran opiskelijakohtaisista määrärahoista. Mikä on suhteellisuus?

18.20 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että täällä käydään tätä numerokeskustelua, vaikka, niin kuin moni on peräänkuuluttanut, varmaan enemmän tätä tulevaisuuspohdintaakin olisi syytä tehdä.

Mutta tässä nyt täytyy taas muistaa, että viime kaudella tehtiin ikäviä päätöksiä ja sen takia kaikki lupasivat, että ei tehdä enää. Ja sitten osa porukasta petti sen lupauksen eikä perunut yhtäkään niistä viime kauden päätöksistä, mitä täällä nytkin esim. edustaja Jarva äsken kritisoi. Saati sitten se, että jos katsoo tätä velkaantumiskehitystä, ja kun te siitäkkin moititte, niin tänä vuonna otetaan enemmän velkaa teidän toimestanne kuin esimerkiksi viime vuonna. Tai jos katsoo työllisyyskehitystä, hallituksen oikein hieno tavoite on 110 000 uutta työpaikkaa, ja kaikki tuki siihen, että se toteutuu, mutta nyt ollaan siitä tavoitteesta aika paljon jäljessä. Ei näytä sekään nyt toteutuvan. Niin en nyt ymmärrä, mistä tässä nyt vielä edellistä porukkaa pitää syytellä.

Mutta sen olisin kysynyt ministeriltä, että nyt kun näitä rakenteita ollaan uudistamassa, niin onko todella niin, että nyt myös poistetaan ne lainsäädännölliset esteet, mitkä liittyvät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen väliseen yhteistyöhön, (Puhemies ko-
puttaa) jotta sitä yhteistyötä voitaisiin paremmin tehdä ja ehkäpä jo... [Puhemies keskeytti
puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

18.21 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin
haluaisin puhua vähän enemmän koulutuksen laadusta kuin pelkästään tästä määrästä. Täs-
sä puhuttiin tästä ammatillisesta koulutuksesta, ja Opetushallituksen aika tuoreen tilaston
mukaan tässä ammatillisen perustutkinnon läpäisemisessä olisi kyllä parantamisen varaa
vielä: viidessä vuodessa vain 76 prosenttia läpäisee sen. Tämä varmaan tarkoittaa sitä, että
me todellakin tarvitsemme sitä ammatillisen perustutkinnon uudistamista. Meillä on kai-
ken kaikkiaan perusammatti- tai erikoisammattitutkintoja noin 360 tässä pienessä maassa.
Olen kyllä sitä mieltä, että me voimme varmasti laajentaa tutkintoja, laaja-alaista niitä ja
sitten myös sitä määrää laskea ja toivottavasti tehdä niistä myös houkuttelevia. Varmasti
myös tätä teorian ja käytännön suhdetta voisi pistää sellaiseen oikeaan rantaan. On mieles-
täni erittäin tärkeä asia, että me ammatillista koulutusta uudistamme.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Aalto.
Ja pyydän nyt vielä kertaalleen niitä, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nouse-
maan ylös ja painamaan V-painiketta. Otetaan muutama puheenvuoro. Katsotaan vähän,
että eri ryhmät saavat puheenvuoron, ja sen jälkeen ministeri vastaa, ja sitten menemme lis-
taan.

18.22 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yritän nyt ky-
syä vielä uudestaan tätä aikaisempaa kysymystä. Kenties opetusministeri voi opettaa uutta
edustajaa, että miten kysyä niin, että saa myös vastauksia. Kysyn uudestaan sitä, onko tämä
hieno uusi panostus, tämä 105 miljoonaa euroa, pois opintotuen momentista vai ei.

Ja toinen asia, mihin sain puolittaisen vastauksen, oli tämä 47 miljoonaa euroa omaeh-
toisesta koulutuksesta, se kulukorvausosuus, joka lähtee pysyvästi pois — sanotte, että se
menee uudelleenkohdennuksiin, niin meneekö se 47 miljoonaa yksi yhteen uudelleenkoh-
dennuksiin.

Nämä kaksi kysymystä. Puolikkaan vastauksen sain. Saanko ne loput puolitoista? —
Kiitoksia.

18.23 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru on
tällä kovinkin aktiivinen, ehkäpä jopa hyvinkin kriittinen hallitusta kohtaan. Heittäisin-
kin tässä pohdittavaksi edustaja Kiurulle: ajatellaan, mitä meillä on viime vuosina tapah-
tunut esimerkiksi peruskoulussa.

Meidän Pisa-tuloksemme ovat heikentyneet, ja siltä osin meillä on pysähtymisen paik-
ka. Mistä se johtuu? Millä tavalla toimintaympäristö on muuttunut? Miksi meidän lapsem-
me ja nuoremme eivät enää opi matematiikkaa ja lukemista vastaavalla tavalla kuin aikai-
semmin? Siltä osin hallituksen kärkihankkeet ovat oivallinen esimerkki siitä, että tehdään
täsmäkohdennuksia, 121 miljoonaa euroa menee peruskoulun toimintakulttuurin kehittä-
miseen, digitalisointiin, sen lisäksi opettajien osaamiseen. Eli otetaan täsmätoimia, joilla
me saamme lasten ja nuorten oppiminen uudelleen paremmalle tasolle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

18.24 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainapainotteisuuden lisääminen on huono ehdotus siinä mielessä, että opintolainan ottaminen monelle vähävaraisen perheen nuorelle tällaisena työttömyyden ja epävarmuuden aikana on suuri riski. Tämä voi johtaa siihen, etteivät vähävaraisten perheiden nuoret lähde niin helposti opiskelemaan esimerkiksi yliopistoon. Me tiedämme, että opiskelu periytyy ja taloudellisesti hyvin toimivien perheiden lapset opiskelevat useammin korkeakouluissa ja yliopistoissa kuin esimerkiksi pienempituloisten perheiden lapset. Kyllä minäkin olen aikoinani köyhän perheen lapsena ottanut opintolainaa, mutta silloin yhteiskunta oli toinen. Kun valmistuin, sai valita työpaikan, mihin halusi mennä. Mutta tämä päivä ja tämä aika on aivan toisenlainen, ja tämä epävarmuus voi olla sellainen tekijä, jonka takia vähävaraisten perheiden nuoret eivät halua ottaa opintolainaa.

18.26 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty monta puheenvuoroa, joissa on todettu, että tämä hallitus ei ole perunut edellisen hallituksen koulutussäästöjä. Tämähän tietenkin pitää paikkansa. Ei niitä ole peruttu, mutta sekin pitää muistaa, että viime hallituskaudella loppusuorallahan oltaisiin tehty vielä enemmän koulutusleikkauksia mutta ne sitten kaatuivat täällä eduskunnassa hallituksen toimintakyvyttömyyteen siinä, että rivit eivät pitäneet.

Eikä hallituksen koulutussäästöjä pysty tietenkään perustelemaan sillä, että edellinenkin hallitus säästi. Se on mielestäni väärä peruste sille. Ainoa peruste on se, kuten täällä on ministerikin todennut, että Suomen taloudellinen tilanne on sen verran vaikea, että joudutaan nyt joka paikasta säästämään. Mutta tässäkin pitää suhteellistaa, niin kuin tuossa edellä totesinkin, että jos me menemme vaikka yliopistorahoituksessa nyt vuoden 2010 tasolle, niin ei sen kuitenkaan meidän yliopistomaailmalle pitäisi olla mikään katastrofi. Ei silloinkaan ollut tilanne aivan mahdoton, ja sieltä vuoden 2010 tasoltakin on ponnistettu eteenpäin. Ja varmasti ponnistetaan tästäkin tasosta eteenpäin. Meillä on monia kärkihankkeita, (Puhemies koputtaa) jotka edesauttavat tätäkin tilannetta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, nyt uudella yrityksellä edustaja Meri.

18.27 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olenkin kahdesta asti odottanut ja yritän olla nopea. Minua on tämän päivän keskustelussa haitannut se, että ensinnäkin edustaja Kiuru on keskeyttänyt kaikki puheenvuorot lähes järjestään. Juuri nytkin hänen piti kommentoida. Elikkä toivoisin, että ihmiset saisivat puhua täällä.

Toisaalta haluaisin myös sisältöä tähän keskusteluun. Edustaja Puumala piti täällä erittäin hyvän puheenvuoron siitä, että me emme ole keskustelleet opiskelusta, opiskelijoista ja opiskelun sisällöstä. Täällä on nyt palloeltu 90-luvulta asti, etsitty Facebookista ja ties mistä, kuka sanoi, mitä sanoi ja kenelle. Elikkä se ei johda yhtään mihinkään. Sitten monissa puheenvuoroissa esiintyy tämä, että ei ole työtä. Elikkä mitä eilen tuli hallituksen tiedotustilaisuudessa? Yksi prosentti työllisyyteen lisää tuo 600 miljoonaa säästöä, ja nyt meillä on 370 miljoonaa ollut eilen pöydällä.

Tässä vihreiden edustaja Yanar toi esille tästä mittaluokasta. Nyt nimenomaan panostetaan siihen työhön, koska mitä se hyödyttää, vaikka meillä olisivat mitkä rahat koulutuksessa, jos ei meillä ole työpaikkoja. Elikkä nyt opiskelijoille töitä ja ihmisille töitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

18.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään keskusteltu paljon näistä mittavista opintotukileikkauksista mutta hieman vähemmälle huomiolle on jäänyt tämä opintotuen keston 10 kuukauden raja. Haluaisinkin kysyä ministeriltä, miten tämä tukikuukausien mittava vähentäminen vaikuttaa ihmisten uudelleen-kouluttautumisen- ja alanvaihtomahdollisuuksiin, koska tulkintani mukaan tämä heikentää niitä, kun on vähemmän mahdollisuuksia opiskella vaikka toista korkeaa-asteen tutkintoa, kun tukikuukaudet ovat loppu. Miten tämä vaikuttaa elinikäiseen oppimiseen, joka kuitenkin on yhteiskunnallisesti tavoiteltava asia?

Haluan kiittää hallitusta siitä, että toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tuloharkinta poistettiin. Se on erittäin hyvä ja tärkeä asia. Lisäksi haluan kiittää siitä, että opiskelijat siirretään yleisen asumistuen piiriin. Tähän kuitenkin liittyy uhkakuvia lähinnä perheellisten opiskelijoiden kannalta, ja haluaisinkin kysyä hallitukselta, ottaako hallitus opiskelijajärjestöt mukaan valmistelemaan tätä siirtoa yleisen asumistuen piiriin, (Puhemies koputtaa) etteivät kenenkään tulot heikkenisi.

18.29 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Täytyy sanoa, että ainakin meillä kuultiin paljon eri tahoja, ja näin on tehty myös ministeriössä, kun tätä opintotukiratkaisua pohdittiin. Se näkyy kyllä mielestäni erittäin selvästi tässä nyt esitetyssä ratkaisussa, ja uskon, että näin tullaan tekemään myös tämän asumistuen osalta.

Haluaisin kuitenkin palata tähän erittäin tärkeään edustaja Halmeenpään esille nostamaan asiaan. Uskon, että tässäkin kysymyksessä, kun puhutaan siitä, että syrjäytyminen on kasvanut meidän yhteiskunnassamme, ovat erittäin tärkeässä asemassa opettajat. Me olemme kuulleet sivistysvaliokunnassa asiantuntijoita liittyen opettajankoulutuksen uudistamiseen, ja siellä on noussut esille tämä näkökohta. Opettajat tarvitsevat enemmän välineitä erilaisten oppilaiden, erilaisista taustoista tulevien oppilaiden ja erilaisten uusien ongelmien kohtaamiseen. Mielestäni tämä on sellainen asia, mihin pitää nyt opettajankoulutusta uudistettaessa (Puhemies koputtaa) kiinnittää erityisesti huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Myönnän tässä debatissa vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: edustajat Kiuru, Kivelä, Jarva ja Halmeenpää. Sitten ministerille 2 minuuttia vastauspuheenvuoroa, ja sitten jatkamme listaa eteenpäin ja palaamme debattiin jonkun ajan kuluttua.

18.30 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Abraham Lincoln on joskus aivan oivallisesti todennut, että kaikkia ihmisiä voi huijata jonkin aikaa, joitakin ihmisiä voi huijata kaiken aikaa mutta kaikkia ihmisiä ei voi huijata kaiken aikaa. Ja minun täytyy kyllä sanoa, että meillä ei vielääkään ole selvillä, onko tämä hallitus nyt kehysriihessä leikannut lisää koulutuksesta vai jättänyt koulutuksesta leikkaamatta, ja minä toivoisin, ministeri, että kyllä- tai ei-vastauksella vielä kerran kertoisitte meille, kun teillä on 2 minuuttia, leikattiinko kehysriihessä lisää koulutuksesta. Me katsomme, että tämä omaehtoinen koulutus on siis koulutus ja kyse on koulutusleikkausta, ja te täällä kerroitte, että se ei olisi kuitenkaan koulutusleikkaus, mutta jos omaehtoisesta koulutuksesta kulukorvauksia leikattiin, niin silloin leikattiin koulutuksesta. Nyt pitäisi tietää, leikattiinko omaehtoisesta koulutuksesta. Lisäksi me haluaisimme tietää, että kun (Puhemies koputtaa) te päätitte leikata opintotuesta ja siirtää rahaa tähän 105 miljoonan pakettiin, niin eikö tämä ole koulutusleikkaus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

18.32 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eiväthän todellakaan nämä koulutusleikkaukset mitään miellyttäviä asioita ole, mutta sitten kuitenkin koulutuksen järjestäjät ovat suhtautuneet monin paikoin hyvin realistisesti: tässä nyt mennään eikä itku auta markkinoilla. Monet koulutuksen järjestäjät ovat ikään kuin pakon edessä lähteneet todellakin asialinjalle, ihan pohtineet perusteita ja tulleet siihen tulokseen, että toimintoja tehostamalla ja uudelleen järjestämällä voidaan vaikuttaa esimerkiksi keskeyttämiin. Ei ole itsestäänselvää, että keskeyttäneitä on aina määrätyn verran. Koulutuksen järjestäjät tehostavat yhteistyötä ja järjestävät älykästä erikoistumista. Nyt nimenomaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjien piirissä toivotaan sitä, ministeri Grahn-Laasonen, että opetusministeriössä (Puhemies koputtaa) luotetaan koulutuksen järjestäjiin.

18.33 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Aiemmin tuli puhetta tästä, että kun opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin, voisi syntyä tällainen tilanne, että jää enää 50 euroa vuokranmaksun jälkeen. Tässä ilmeisesti viitataan siihen, että opiskelija ei tekisi mitään muuta kuin nostaisi opintorahaa ja tätä asumistukea saisi — ei ottaisi opintolainaa, ei kävisi töissä, ei tekisi mitään muutakaan. Tuskin tällainen tilanne on kovinkaan monella hyvin tyypillinen tilanne.

Sitten tästä työllisyystilanteesta. Tämä on se keskeinen asia, mikä nuoria huolettaa tällä. Moni sanoo, että voisi käydä töissä opiskeluitten ohessa mutta ei ole työpaikkoja tai että ei lainaa uskalla ottaa, kun ei työllisty. Tämä on se meidän tärkein tehtävä, ja tässä nimenomaan tekee hallitus töitä. Ensi viikolla me kuulemme tästä työllisyyspaketista ja yrittäjyyspaketista. Siellä tulee hyviä keinoja nimenomaan siihen, että myös nuoret voivat työllistyä sekä opiskeluitten aikana että heti valmistuttuaan. Tätä meidän pitää edistää myös koulutuspuolella, että erityisesti ammatillisessa koulutuksessa mennään oppimaan työpaikoille ja tehdään tiivistä yhteistyötä työnantajien kanssa. (Puhemies koputtaa) Tätä Suomen nuoret työnantajapuolelta.... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

18.34 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Multalan esille nostaman syrjäytymisen ehkäisemisessä ensiarvoisen tärkeää on muun muassa varhaiskasvatus ja peruskoulu. On nimittäin selvitetty, että jo 4-vuotiaiden käyttös-
häiriöiden pohjalta on ennustettavissa syrjäytymiseen johtavia polkuja nuorena ja aikuisena. Siksi ei ole aivan samantekevää, miten me suhtaudumme varhaiskasvatuksen ja peruskoulutuksen laatuun.

Täällä todettiin salissa aiemmin, että lapset oppivat parhaiten, kun he ovat innostuneita. Kyllä oppimiseen ja opettamisen keskeisiin tehtäviin vaikuttaa myös se, millainen työrauha kouluissa vallitsee niin oppilailla kuin opettajillakin. Edustaja Lohi kyseli vähän siitä, kohdistuuko tässä nyt peruskoulutukseen jotain erityisiä leikkauksia. Ne heikennykset peruskoulun elämään tulevat sitä kautta, että siinä joukossa lapsia ja nuoria, jotka eniten kärsivät ja joihin konkreettisimmin kolahtavat ryhmäkokojen kasvattaminen, varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen, päivähoitomaksujen korotukset sekä (Puhemies koputtaa) pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotukset, ne heijastuvat peruskouluun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Minä joudun keskeyttämään edustajan puheenvuoron pelisääntöjen mukaan, kun minuutti on reilusti mennyt. — Ministeri Grahn-Laasonen, 2 minuuttia paikan päältä.

18.35 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen kerran monista rakentavista, hyvistä, eteenpäin katsovista puheenvuoroista.

Edustaja Kiurun kysymyksiin on vastattu nyt ainakin neljä kertaa, varmaan useamminkin, joten eiköhän se asia tullut selväksi. (Krista Kiurun välihuuto)

Mutta haluaisin käyttää puheenvuoron nimenomaan niistä lapsista ja nuorista, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Se nousi esiin hyvin edustaja Halmeenpään puheenvuorossa. Kiitos korkeatasoisen tutkimuksen meillä on entistä enemmän tietoa sekä oppimisesta että siitä, millä tavalla voitaisiin puuttua entistä varhaisemmin semmoisiin orastaviin ongelmiin, joita saattavat olla esimerkiksi oppimiseen tai käyttäytymiseen liittyvät häiriöt, erilaiset mielenterveyshäiriöt tai sitten kotona olevat ongelmat, joita perheissä saattaa olla ja valitettavasti on.

Millä tavalla voitaisiin näihin syrjäytymisen polkuihin puuttua ja katkaista niitä varhaisessa vaiheessa? Hallituksella on käynnissä parikin sellaista kärkihanketta, joilla pyritään näihin haasteisiin vastaamaan. Se tehtävä ei ole helppo, ja siihen tarvitaan kyllä tietysti erityisen paljon sitä ammattilaisten osaamista. Toinen on lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jossa pyritään varhaiseen tukeen ja puuttumiseen ja eri ammattikuntien ja sektoreiden väliseen entistä tiiviimpään yhteistyöhön. Toinen asia sitten, joka on tältä omalta sektoriltani, on tietysti tämä meidän nuorisotakuun kehittäminen yhteisötakuun suuntaan, missä on hyvin samantyyppiset tavoitteet eli se, että saataisiin kohdennettua ja sektorit toimimaan paremmin yhteen. Siinä meillä on erittäin paljon tehtävää vielä edessä tälläkin hallituskaudella.

Sen lisäksi on myös varhaiskasvatus mainittu. Pedagogiikan kehittäminen on erittäin tärkeää, jotta pystytään puuttumaan ongelmiin ajoissa. Esimerkiksi vaikkapa koulukiusaaminen on sellainen, jonka ensimmäiset ilmiöt alkavat näkyä jo siellä varhaiskasvatuksessa. Jos me voisimme siinä vaiheessa puuttua entistä tehokkaammin, niin saattaa olla, että sillä voisi olla ihan valtavan suuria vaikutuksia sitten myöhemmin myöskin kiusaamisen ehkäisyssä (Puhemies koputtaa) myöhemmän koulupolun aikana ja sitä kautta myöskin pystyisimme puuttumaan orastavaan syrjäytymiseen jo varhaisessa vaiheessa.

Mutta nämä ovat tärkeitä asioita, ja siitä syystä hallitus myöskin tähän mahdollisuuksien tasa-arvoon panostaa 20 miljoonan (Puhemies koputtaa) euron verran tukemalla heikompien alueiden kouluja muun muassa lisäopettajaresurssein. (Touko Aalto: Ei tullut kysymyksiin vastauksia!)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Joona Räsänen.

18.38 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämä tämänpäiväinen keskustelu on ollut monestakin syystä erittäin tärkeä, ja se varmaan kertoo jälleen meille, kuinka tärkeää kuitenkin Suomelle koulutus on. Se on ollut meidän menestymisemme selkäranka, ja toivottavasti se on sitä myös tulevaisuudessa. Sitten se kertoo myös sen, että tähän keskusteluun näistä koulutusleikkauksista liittyy paljon intohimoja, ja se on ihan ymmärrettävää, ensinnäkin sen takia, että ne osittain rapauttavat meidän osaamispohjaamme — eri tutkimuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

sien mukaan meidän osaamistasomme laskee — ja myös sen takia, että on harvoin ollut sellaisia kysymyksiä, kun on menty vaaleihin, että kaikki puolueet ovat olleet yksimielisiä jostakin asiasta niin kuin siitä, että koulutuksesta ei leikata. Ja sitten kun vaalien jälkeen päädytäänkin sellaiseen tilanteeseen, että hallitus kuitenkin leikkaa, niin se aiheuttaa aivan ymmärrettävästi paljon ärtymystä ja tyytymättömyyttä, ja sitä varmaan myös täällä salissa vielä monesti tällä kaudella käydään läpi.

Sitten tähän liittyy myös se, että, niin kuin tässä keskustelussa moni on sanonut, olisi ehkä näiden eurojen sijaan ollut keskeistä puhua tästä koulutuksen tulevaisuudesta ja siitä kehittämisestä. On ihan totta, että kyllähän meidän myös eteenpäin pitää katsoa ja löytää sitten niitä ratkaisuja siihen, miten me kuitenkin edelleen koulutusta kehitämme ja sitä kautta pystymme nostamaan osaamistasoamme ja myös paremmin vastaamaan siihen haasteeseen, minkä muuttuva maailma meille tarjoaa.

Mutta tässä kehittämisessä on aina hyvä muistaa se, että tuskin todellakaan kukaan sitä itse kehittämistä vastustaa. Näissä koulutuksellisissa kysymyksissä on paljon haasteita jo ilmeisesti, että sieltä otettaisiin yhden yhtä euroa pois. Me kaikki tiedämme, että rakenteellinen kehittäminen niin toisella asteella kuin korkea-asteella on haastavaa. Siihen liittyy alueiden välisiä eroja, siihen liittyy alueiden välisiä intohimoja. Jo viime kaudella käytiin keskustelua siitä, miten vaikka korkea-asteella toimipisteverkko järjeistetään, millä tavalla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä lisätään. Nämä kaikki ovat jo haastavia kysymyksiä ilman sitä, että sieltä myös otetaan rahaa pois.

Tässä olisinkin toivonut, että ministeri olisi vielä enemmän käynyt läpi niitä rakenteellisen kehittämisen suuntaviivoja ja sitä, mitä nyt esimerkiksi korkea-asteella ollaan tekemässä. Millä tavalla lainsäädännöllisiä esteitä puretaan sen edestä, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat tehdä tiiviimmin yhteistyötä? Millä tavalla me mahdollistamme näiden uusien korkeakoulukonsortioiden syntymisen niin Tampereelle, Lappeenrantaan kuin Rovaniemelle, ja olisiko paikallaan pohtia myös tässä ajassa sitä, että me luopuisimme tästä korkeakoulujen duaalimallista, mikä meillä ainakin osittain on aiheuttanut sen, että meillä on päällekkäisyyttä ja resursseja kuluu ehkä sen takia liikaa?

Sitten taas kun mennään tänne toiselle asteelle, niin sielläkin tämä reformi on kyllä ihan paikallaan, mutta on vaikea yleensä tehdä reformeja sillä tavalla, että ensin otetaan rahat ja sitten tehdään jonkinlaisia uudistuksia. Ja se, mihin tämä ammatillisella toisella asteella esimerkiksi on johtanut paikka paikoin, on se, että esimerkiksi lähiopetusta on vähennetty. Elikkä meillä on vähemmän opetusta meidän ammatillisessa koulutuksessa oleville nuorille. Tässä ajassa, missä me nimenomaan tarvitsisimme hyvin vahvaa ammatillista koulutusta ja tarvitsisimme sinne panostusta, koulutuksen järjestäjät ovat joutuneet näitä valitettavia säästöpäätöksiä tekemään sillä, että siellä on vähennetty jo lähiopetusta.

Ja sitten viimeiseksi ajattelin puuttua tähän opintotukeen. Monia hyviäkin päätöksiä hallitus todella kehysriihessä teki liittyen tähän toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen — vanhempien tulot eivät vaikuta siihen niiden osalta, jotka asuvat itsenäisesti, tämä takaisinmaksuperinnän kohtuullistaminen ja sitten myös opiskelijoiden siirtäminen yleiseen asumistukeen — mutta nämäkään asiat eivät poista sitä, että korkeakouluopiskelijoilla opintoraha laskee 86 euroa kuukaudessa. Millekään muulle väestöryhmälle tämän suuruista leikkausta ei olla tekemässä. Ei millekään, ja se on minusta aika posketonta tässä ajassa.

Mitä tulee sitten tähän lainaan, niin olisi varmaan kyllä syytä miettiä tässä tilanteessa, missä nyt sitten lainankäyttöä opiskelijoille ollaan tuputtamassa lisää — se lainahan on sinänsä ihan hyväehtoista ja niin kutsuttua halpaa rahaa — että, niin kuin täälläkin edustaja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Parviainen muistaakseni ainakin nosti esille ja myös selvitysmies Uusitalo nosti esille, tästä hyvityksestä siirryttäisiinkin mieluummin siihen, että me turvaisimme sen takaisinmaksun, eliikä takaisinmaksu alkaisi vasta siinä vaiheessa, kun tietty tulotaso on saavutettu työllistymisen jälkeen, ja sitä kautta annettaisiin varsinkin heille, jotka tulevat sieltä heikoimmasta asemasta, turva ja mahdollisuus ottaa sitten tätä opintolainaa ja hyödyntää sitä. Ja tämä olisi ihan paikallaan selvittää nyt siinä vaiheessa, kun hallitus tätä uudistusta on viemässä eteenpäin.

18.44 Touko Aalto vihr: Arvoisa kunnioitettu herra puhemies! Ennen varsinaista puheenvuoroani tahdon sanoa, että kunnioitan äärimmäisen paljon sitä, että opetusministeri Grahn-Laasonen hyvin pitkään viihtyi keskuudessamme täällä aitiassa, mutta kunnioittaisin häntä vielä enemmän, jos hän vastaisi hänelle suoraan esitettyihin kysymyksiin. Itsekin pyrin kysymään monta kertaa samaa asiaa, uudestaan ja uudestaan, enkä saa vastauksen murustakaan arvoisalta ministeriltä.

Mutta itse puheeseen.

Tämän maan valtti ei ole ollut suotuista ilmasto, ei alhainen kustannustaso tai edulliset työvoimakustannukset. Tämän maan valtti on ollut koulutustaso ja korkea osaaminen, se että jokaisen kyvyt saadaan mahdollisimman hyvin käyttöön, se että jokaisella lapsella, nuorella on mahdollisuus kouluttautua juuri niin pitkälle kuin itse tahtoo.

Sipilän hallitus on nyt päättänyt viedä tältä maalta yhden sen keskeisimmistä valttikor-teista. Sen sijaan, että hallitus panostaisi tuotekehitykseen ja uusiin innovaatioihin, kehuu pääministeri, kuinka niukkuus lisää luovuutta. Millaista luovuutta voidaan odottaa tutki-joilta ja kehittäjiltä, joiden motivaatio ja toimintakyky viedään leikkauksilla kuin matto jal-kojen alta?

Arvoisa herra puhemies! Voin kertoa hallitukselle, mikä auttaa meidät eteenpäin tästä taloudellisesta tilanteesta. Se on koulutus. Siihen kohdistuvat leikkaukset ovat myös elin-keinoelämän mielestä kohtuuttomia, typeriä ja lyhytnäköisiä. Annan muutaman esimerkin:

Elinkeinoelämän keskusliiton puheenjohtaja Matti Alahuhta totesi Ylen Ykkösaamussa tammikuussa liittyen koulutusleikkauksiin: "En olisi nähnyt mielelläni näinkin merkittä-viä leikkauksia."

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja Vesa Vihriälä kirjoitti koulutusleik-kauksista viime toukokuussa seuraavaa: "Näin suuret leikkaukset vaarantavat osaamispoh-jan vahvistamisen sekä tieteellisen tiedon riittävän tuottamisen. Koulutus- ja tutkimusjär-jestelmän korkea taso on innovoinnin ja hyvän tuottavuuskehityksen välttämätön ehto, ja Suomen oma historia on hyvä osoitus näiden painotusten ja panostusten merkityksestä. Tätä vahvuustekijää ei pidä hukata."

Kolmantena pointtina mainittakoon valtiovarainministeripuolue kokoomuksen ex-mi-nisteri Jan Vapaavuori. Hän arvosteli koulutuksen leikkauksia viime kuussa toteamalla: "On helppo sanoa, että kaikkialta pitää säästää, mutta se on myös viesti siitä, että ei ole osattu tai uskallettu priorisoida."

Arvoisa herra puhemies! Ihmettelen suuresti hallituksen vimmaista intoa romuttaa yksi menestyksemme kulmakivistä. Edes Sipilän hallituksen luottopakki elinkeinoelämä ei peukuta koulutukseen kohdistuvia ylimitoitettuja leikkauksia. Tätä menoa Suomen on tur-ha haaveilla uusista taloudellisista ja kansainvälisistä menestystarinoista. Miksi hallitus pi-tää jääräpäisesti kiinni yhdestä kaikkein typerimmistä päätöksistään, vaikka se on todistet-tavasti voinut pakittaa niissä jo aikaisemmin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Jokainen meistä tässä salissa haluaa lisätä työllisyyttä. Siihen muun muassa edustaja Meri aikaisemmin viittasi. Hallituksen koulutusleikkausten jälkeen siinä onnistuminen vaatii kuitenkin vähintään kaksin verroin enemmän työtä. Koulutusleikkaukset ovat takatalvi orastavalle talouskasvulle, kun uudelleen kouluttautuminen, täydennyskoulutus ja korkea osaaminen menettävät jalansijaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Arvoisa herra puhemies! Aivan lopuksi: Näennäisesti paikkaavien kikka kolmosten sijaan tarvitsemme pitkäjänteistä tiede- ja koulutuspolitiikkaa. Meidän ei ole pakko sahata omaa oksaamme. Sivistyksen ja koulutuksen merkitys on maallemme, taloudellemme ja elinkeinoelämälle elintärkeä. Toivon syvästi, että myös hallitus ymmärtää sen.

18.49 Katja Hänninen vas: Arvoisa herra puhemies! Suomen oikeistohallituksen leikkauslinjan lyhytnäköisyydestä ehkä pahin esimerkki on valtavat koulutusleikkaukset. Koulutuksesta leikataan tämän hallituskauden aikana yli miljardi euroa joka vuosi. Koko kasvatus- ja koulutussektori aina varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen joutuu nyt hallituksen giljotiiniin. Valtavat yt-neuvottelut yliopistoissa vaarantavat suomalaisen huippututkimuksen tulevaisuuden. Tämä on suora seuraus hallituksen kurjistamispolitiikasta.

Kaikki tässä salissa tietävät, että Suomi on noussut suhteellisen nopeasti köyhästä, maatalousvaltaisesta sääty-yhteiskunnasta sellaiseksi, minkälaisena sen nyt tunnemme. Yksi tärkeimmistä syistä tämän nopean kehityksen taustalla on ollut pyrkimys saada laajat, yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet kaikille lapsille vanhempien asemasta riippumatta. Nyt, kun katsoo hallituksen pitkää koulutusleikkauslistaa, ei voi olla ihmettelemättä, miksi tämä vuosikymmenien työ tasa-arvon edistämiseksi halutaan säästöjen nimissä heittää hukkaan.

En suostu kuulemaan enää selityksiä siitä, että säästöt on pakko tehdä. Tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Jos hallitus tarttuisi esimerkiksi tosissaan veronkierron kitkemiseen, tasa-arvoa rapauttavia leikkauksia ei tarvitsisi tehdä. Näiden leikkausten tulos tulee olemaan vähääkään liioittelematta katastrofi. Leikkauksillaan hallitus osoittaa, että se on lopullisesti irtisanoutunut tasa-arvon tavoitteesta.

Arvoisa puhemies! Epätasa-arvon kasvattaminen ei ikinä tuo säästöjä. Päinvastoin, erilaisten lahjakkuuksien hukkaan heittäminen tulee hyvin kalliiksi. Erityisen järkyttynyt olen ammatillisen koulutuksen leikkausten määrästä. Olin iloinen siitä, että perussuomalaisten edustaja Kivelä puolustaa ammatillista koulutusta. Tästä olemme hänen kanssaan tismalleen samaa meiltä. Valitettavasti pelkät puheet eivät riitä, vaan tarvitaan niitä näyttöjä ja tekoja, ja toivon, että voitte omassa puolueessanne hallituksessa edistää sitä sanaa, jota täältä pöntöstä kävitte puhumassa loistavassa puheenvuorossanne. Että kiitos siitä, mutta puheet eivät riitä.

Yksi huolestani, siis suurimmista niistä, on se, että koulutusleikkauksiin liittyy se, että ne vaikuttavat pitkällä tähtäimellä meidän koulutuksen tasa-arvoon. Eli onko kaikilla mahdollisuus opiskella niin pitkälle ja sitä alaa, mitä haluavat? Miten erityistä tukea oppimisesaan tarvitsevien lasten ja nuorten palvelut taataan leikkausten keskellä? Jo nyt on huolestuttavia merkkejä siitä, että jo peruskouluissa on nähtävissä kasvavia eroja eri koulujen oppimistulosten välillä.

Koulutus myös periytyy jo nyt Suomessa. Nuorten koulutusvalintoihin vaikuttavat esimerkiksi vanhempien sosioekonominen asema ja vanhempien koulutustausta. Nuorten kotoista vaikuttaa siis jo siinä vaiheessa, kun peruskoulusta siirrytään lukioon tai ammatilliseen koulutukseen. Yliopistoissa opiskelee huomattavasti enemmän akateemisesti koulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

tettujen lapsia kuin esimerkiksi ammatillisen koulutuksen saaneiden lapsia. Myös perheen varallisuus on yhteydessä nuorten valintoihin. Lukio-opiskelijoiden vanhemmista huomattavasti suurempi osa kuuluu isompiin tuloluokkiin kuin ammatillisen puolen opiskelijoiden vanhemmista. Hallituksen koulutusleikkaukset vain syventävät tätä epätasa-arvoa.

Kysymys kuuluu: kiinnostaako hallitusta ollenkaan, minkälainen vaikutus tasa-arvoon opintotuen muuttamisella lainapainotteisemmaksi on? Kaikki me tiedämme, että kynnyksistä lähten ottamaan isoja lainoja on suurempi pienituloisten vanhempien lapsilla kuin varakkaimmista piireistä tulevilla. Varsin epäloogista on, että lainakammoinen hallitus haluaa pakottaa opiskelijat ottamaan lainaa, jotta he saavat ostettua ruokaa kaupasta ja maksettua vuokransa. Onko tässä yhteiskunnassa mitään muuta ihmisryhmää, jonka oletetaan ottavan lainaa perustoimeentulonsa kattamiseen? Huomattavasti järkevämpää olisi kehittää perustuloa. Se vähentäisi byrokratiaa sekä takaisi tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet. Riittävä perustulo olisi siis yksi keino koulutuksen tasa-arvon edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Suomi ei olisi ikinä noussut nopeasti maatalousvaltaisesta, köyhästä sääty-yhteiskunnasta sellaiseksi kuin sen nyt tunnemme, (Puhemies koputtaa) jos edelliset sukupolvet eivät olisi satsanneet tasa-arvoiseen koulutukseen. Kysymys on siis arvovalinnoista. Toivottavasti valitsemme edelleen tasa-arvon.

18.54 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä sivistyspoliittinen keskustelu ei tänään koko aikaa ole ollut kovinkaan sivistynyttä, päinvastoin. Oikein tuntuu pahalta, että on käytetty voimakkaita ilmaisuja ja annettu ymmärtää hallituksen tahtona olevan koulutus- ja sivistisyhteiskunnan alas ajamisen ja perimmäisenä vaikuttimena jonkinlaisen koulutusvihamielisyyden. Mutta on toki täällä sekä hallituksen että opposition piiristä kuultu äärimmäisen rakentavia puheenvuoroja, joissa tunnustetaan tosiasiat, että haluamme pitää yllä sivistisyhteiskuntaa, koulutusyhteiskuntaa, haluamme varmistaa opiskelijoiden opiskeluedellytykset myös vastaisuudessa. Sellaista yhteistä hyvää, etsivää linjaa on toki määrättyissä puheenvuoroissa monenlaisten leukajuhlien keskeltäkin kuitenkin kuultu. Paikoin myös tämä keskustelu on ollut eräänlaista numerologiaan liittyvää huutokauppaa, jossa on joitakin numeroita tuotu esille ja selitetty, mitä niiden taustalla on, kumpi hallitus on leikkannut enemmän tavoitteistaan, viime vaalikauden hallitukset vai nykyinen.

Herra puhemies! Olen saanut useammalta opposition kansanedustajalta heidän puheenvuoroissaan kiitosta omasta ryhmäpuheenvuorostani, eikä se mikään ihme tietenkään olekaan, sehän oli hyvä puhe, koska se oli alusta loppuun minun itseni kirjoittama, ei ollut kukaan ihmeellinen neuvonantaja sitä tekemässä. Mutta kyllä tämä opposition jubileeraus on ehkä myös vähän liiallista. Että ei tässä olla toinen jalka oppositiossa, päinvastoin. Vastuullisen hallituksen kansanedustajat tunnustavat tosiasiat, että kaikki ei ole parhaalla mahdollisella tavalla ja on esitettävä myös rakentavaa kritiikkiä. Mutta kuitenkin suuri linja on se, että pitää toimia niin, mikä tässä tilanteessa on mahdollista oikeudenmukaisuuden eetos samalla säilyttäen.

Arvoisa herra puhemies! Joitakin numerollisia faktoja siitä, kun puhutaan, että sivistisyhteiskunta ajetaan alas. Vuonna 2001 yliopistobudjetti oli 1,069 miljardia, vuonna 2015 se oli huipullaan 1,9 miljardia, eli yliopistobudjetti 15 vuodessa lähes kaksinkertaistui. Siis se oli huipussaan viime vuonna 1,9 miljardia. Ja mikäli hallituksen kaavailut toteutuvat, niin vaalikauden päättyessä yliopistobudjetti olisi 1,8 miljardia, eli liikutaan varsin korkealla tasolla, kuitenkin yli 700 miljoonaa korkeammalla tasolla kuin vuosituhannen alkaessa. Voidaan kysyä opposition edustajilta, minkä muiden hallinnonalojen budjetit ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

kasvaneet tällä vuosituhannella niin voimakkaasti kuin yliopistobudjetti. Se on hieno asia, että näin on ollut.

Toki leikkaukset ovat valitettavia, mutta jotakin on myös rakenteellisesti sellaista, mitä kohtaan voidaan esittää kritiikkiä. Tapasin tuossa tammikuussa erään koko kansan suosiikin, näyttelijän, joka kertoi opiskelleensa teatterikoulussa 70-luvulla, ja hän kertoi, että opiskelijamäärä silloin ja nyt on jokseenkin sama. Toki nykyisin suoritetaan taiteen tohtorin tutkintoja ja on täydennyskoulutuskeskus, mutta tuolloin oli hallintohenkilökuntaa 7 tai 8 ihmistä, nyt noin 100. Että kyllä tässä jotakin tällaista on, ja kun ottaa vielä huomioon, että tällaiset kanslistit, konekirjoittajat ovat poistuneet, niin erilaisia suunnittelijoita ja kehittäjiä on liiaksi. (Puhemies koputtaa)

Mutta, herra puhemies, hallitukselta ja oppositiolta täytyy löytyä yhteinen sivistystä puoltava henki.

19.00 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Koulutuslupaus kääntyi koulutuspetokseksi. Koulutuksesta leikataan valtavasti, vaikka jo edellisen kauden leikkaukset olivat aivan liikaa. Nyt leikkuriin joutuu myös opintotuki, toisin kuin viime kaudella. Opintotuesta säästetään vuoteen 2019 mennessä 70 miljoonaa ja pitkällä aikavälillä 122 miljoonaa eli noin neljännes opintotuesta. Miltään muulta kansanryhmältä ei sen perusetuudesta leikata yhtä paljon. Hallitus aikoo laskea opintorahan tason 250 euroon nykyisestä 336 eurosta. Opintotuen tutkintokohtaista kestoja lyhennetään 2 kuukaudella ja korkeakouluopintojen tuen enimmäismäärä rajataan kokonaisuudessaan 54 kuukauteen eli 10 tukikuukaudella.

Opiskelijat ovat jo tällä hetkellä Suomen pienituloisimpia väestöryhmiä. Tilastokeskuksen tulonjakotilastossa todetaan, että nuorten aikuisten pienituloisuus on muita ikäryhmiä syvempää ja yleisempää ja kasvanut kaikkein eniten. Opiskelijoiden opintotuen reaaliarvo on myös kehittynyt negatiiviseen suuntaan sen jälkeen, kun nykymuotoiseen opintotukijärjestelmään siirryttiin vuonna 1992. Järjestelmän käyttöönoton jälkeen opintotukeen on tehty yksi ainoa tasokorotus ja tuki sidottiin indeksiin vasta 2014, kunnes Sipilän hallitus poisti indeksisidonnaisuuden syksyllä 2015. Opintotuen reaaliarvo on nyt alempi kuin mitä se oli järjestelmän perustamisvuonna 1992. Opiskelijoiden asumislisän vuokratattoa on korotettu viimeksi 10 vuotta sitten, vaikka vuokrien nousu vuositasolla on ollut noin 3 prosenttia. Opiskelijat kuuluvat jo nyt pienituloisimpien joukkoon, ja opintotuen taso on riittämätön, ja tästä tasosta aiotaan leikata neljännes. Opiskelijat halutaan pakottaa velkaantumaan — tämä on hallitukselta kova arvovalinta.

Linjaus opintotuen keston lyhentämisestä on ongelmallinen. Opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat viime vuosien aikana olleet kovassa kasvussa. Opintotuen ehtojen jatkuva lisäkiristäminen, erityisesti tilanteessa, jossa tukea vielä ollaan leikkaamassa, lisää opiskelijoiden stressiä ja paineita. Se ei ole mitään muuta kuin kiusantekoa, joka kohdistetaan ihmisryhmään, joka jo tällä hetkellä joutuu taistelemaan toimeentulo-ongelmien kanssa päivittäin. Opiskelut eivät veny opintotuen runsaskätisyyden vuoksi vaan yleensä työn, opintojen ohjauksen puutteellisuuden, jäykkien opintopolkujen, huonojen työllisyysnäköymien sekä sosiaali- ja terveysongelmien vuoksi.

Hallituksen eilisessä kehyslinjauksessa opintotukea koskien on myös hyviä elementtejä, ja haluan kiittää päätöstä siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiriin. Se helpottaa erityisesti pääkaupunkiseudulla asuvien opiskelijoiden tilannetta. Esitän kuitenkin toiveen, että uudistus valmistellaan yhdessä opiskelijajärjestöjen kanssa, jottei uudistus heikennä kohtuuttomasti joidenkin opiskelijaryhmien asemaa. Lisäksi kiitän lämpimästi hallituksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

linjaa poistaa toisen asteen opiskelijoiden opintotuesta vanhempien tulojen vaikutus. Tämä on erittäin hyvä asia ja opiskelijaliikkeen pitkäaikainen vaatimus. Hyvää on myös päätös kohtuullistaa takaisinperittävien opintotukien korkoa, ja kiitos näistä päätöksistä.

Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden tulee olla oikeutettuja riittävään toimeentuloon. Opintotuen tehtävä on turvata opiskelijoille mahdollisuus elämiseen riittävään toimeentuloon opiskelun ajaksi ja sitä kautta myös mahdollisuus keskittyä päätoimisesti opintoihin. Koulutuksen hankkiminen on toki yksilön kannalta järkevä investointi mutta niin se on myös yhteiskunnan näkökulmasta. Koska yhteiskunnan kokonaisedun kannalta on varsin järkevää, että ihmiset hakeutuvat koulutuksen piiriin, on myös järkevää, että meillä on järjestelmä, joka mahdollistaa tämän ja kannustaa siihen. Nyt kun opintotukea leikataan neljännes, on työttömänä oleminen yksilölle huomattavasti taloudellisesti kannattavampaa lyhyemmällä aikavälillä kuin opiskelu, ja tämä on kyllä huono tilanne.

Opintolaina ei tällä hetkellä ole suosittu opiskelijoiden keskuudessa ymmärrettävistä syistä, sillä korkeakaan koulutus ei enää takaa varmaa työpaikkaa ja siten lainan takaisinmaksukykyä. Lainapainotteisuus myös eriarvoistaa opintoaloja. On aivan eri asia maksella kymmenientuhansien eurojen lainaa takaisin, jos valmistuu lääkäriksi kuin jos valmistuu lastentarhanopettajaksi tai vaikka kirjastonhoitajaksi.

Arvoisa puhemies! Suomessa koulutus on jo nyt voimakkaammin periytyvää kuin monissa muissa Pohjoismaissa. Siirtyminen opintotukimalliin, jossa opiskelijoiden odotetaan rahoittavan yhä suuremman osan toimeentulostaan itse lainan muodossa, uhkaa vahvistaa tätä kehitystä entuudestaan. Jos siirrytään lainapainotteiseen malliin, on nykyistä todennäköisempää, että monissa vähävaraisissa (Puhemies koputtaa) perheissä ajatellaan, että koulutus ei kannata eikä meillä ole siihen varaa, ja tähän ei Suomella ole varaa.

19.05 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Jos mietimme Suomen historiaa, niin me olemme nousseet kansakuntana aika tuoreestakin köyhyydestä ja eriarvoisuudesta viimeisen sadan vuoden aikana ratkaisuille, joilla on ennen kaikkea vahvistettu ihmisten tasa-arvoisia edellytyksiä pärjätä elämässään. Me olimme ensimmäisinä säättämässä tasa-arvoista, yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Sen jälkeen, erityisesti toisen maailmansodan jälkeen, kun on hyvinvointivaltiota lähdetty rakentamaan, on lähdetty auttamaan lasten tasa-arvoista terveyttä ja koulutusta vaalivaa kasvatusta hyvin määrätietoisesti. Jos katsotaan meidän koulutusjärjestelmäämme, niin neuvolasta alkaen hyvin laajaan varhaiskasvatukseen, päivähoitoon ja peruskouluun nojaa Suomen hyvinvointi siinä, että kaikilla nuorilla perhe-taustasta riippumatta on yhtäläiset mahdollisuudet pärjätä. Sen päälle on vahvasti yleissivistävä lukio ja ammatillinen koulutus, joka on yhä tehokkaammin löytänyt paikkaansa siinä, että nuoret myös työllistyvät koulutuksen jälkeen. Sitten meillä on hyvin laajasti, myös koulutusasteen näkökulmasta, kouluttava korkeakoulujärjestelmä, jossa ammattikorkeakoulu-uudistus on 90-luvun suuri menestystarina. Ammattikorkeakoulu ja yliopistot yhdessä ovat alueellisia vetureita mutta myös tutkimuksen ja tuotekehityksen kannalta aivan keskeisiä talouskasvun ja osaamisen rakentajia. Ja sitten laajasti ymmärrettynä suomalainen sivistys nojaa tähän koko kokonaisuuteen.

On ollut jotenkin surullista seurata sitä poliittista keskustelua, jossa annetaan ymmärtää, että koulutusjärjestelmässä olisi tehottomuutta. Esimerkiksi monien ihmisten, jotka korkeakouluissa toimivat muodollisesti hallinnollisissa tehtävissä ja jotka luokitellaan osaksi hallintoa tai tukipalveluja, rooli on tämän sivistyksen ja korkean koulutustason vaalimisessa aivan keskeinen. Jos politiikassa lähdetään toteuttamaan leikkauksia ja sitten vielä leik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

kauksia sellaisella tavalla, että nähdään, että tällaiset tukipalvelut ovat turhia, niin se johtaa siihen, että joudutaan leikkaamaan aika tärkeistä sivistys- ja kulttuuriperinnöstä. Minun käsitykseni on se, että Kansalliskirjastoon kohdistuneet vaikeat kysymykset on pystytty ratkomaan, mutta se on vain yksi esimerkki siitä, kuinka vaikeaa se on, jos nähdään lukujen valossa korkeakoulusektori tehottomana, vaikka lukujen takana on tärkeitä kirjastonhoitajia. Vaikka Luonnontieteellinen keskusmuseokin luokitellaan pääsääntöisesti hallintoon, se on kuitenkin laitos, joka tuottaa Suomessa kaikkein arvokkaimman tiedon koko meidän luonnon lajien kirjosta ja kerää sitä kokoelmiinsa.

Näin ollen vastuullisen hallituksen on, kun se miettii koulutuksen ja sivistyksen sijaa tässä maassa, pidettävä kiinni siitä unelmasta, että jokaisella nuorella on tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutukseen, ja siitä, että sivistys- ja kulttuuriperintöä laajemmin vaalitaan ja tutkimus ja tieteellinen osaaminen tulevat sen päälle. Nyt tuntuu siltä, että hallitusneuvotteluissa on tehty niin kovat leikkaustavoitteet ja niitä ajetaan niin nopealla aikataululla, että se työrauha, mitä erityisesti tässä välikysymyksessä tavoiteltiin, korkeakouluissa tälle hallituskaudelle, että päästäisiin kehittämään perustutkimusta ja siihen nojaavaa osaamista, on vakavasti järkkynyt. On tosi vaikeaa tieteen vapautta puolustaa oloissa, joissa tutkimusryhmillä on vaikeuksia jatkaa toimintaansa, kun ihmisiä irtisanotaan, tai voi olla vaikea saada edes uutta hankerahoitusta, kun tutkimusryhmiä lyödään yhteen ja ei saa edes hakea rahoitusta. Nämä viestit luovat semmoista näköalattomuutta, ja se vaara on siinä, että vaikka hallituksella voi olla ehkä jopa ihan aitoa pyrkimystä pienenevillä resursseilla tehdä asioita tehokkaammin, niin ihmisille korkeakouluissa tulee näköalaton, toivoton olo, ja sitten haudutaan sellaisiin maihin ja sellaisiin tutkimusolosuhteisiin, joissa on riittävät resurssit ja joissa on mahdollisuus haalia hyviä tutkimusryhmiä. Näin ollen me tarvitsisimme ainakin pitkäjänteisyyttä meidän korkeakoulujärjestelmämme rahoitukseen, ja siksi haluanakin sanoa, että niihin koviin leikkauksiin, mitä korkeakoulutukseen tehdään, tämä kehysriihi ei auta yhtään, koska ne lisärahat, mitä on saatu nyt, se 100 miljoonaa euroa, menevät käytännössä vain hankerahoitukseen, eli se ei helpota näitä irtisanomispaineen ja työpaikkojen vähentämisen paineen alla olevia tutkimusryhmiä.

Lopuksi haluaisin sanoa myös opintotuesta ja opiskelijoiden asemasta, että opiskelijat ovat se väestöryhmä tässä maassa, joka laajimmin elää köyhyysrajan alapuolella. Nuorilla tulot ovat laskeneet jo laman myötä eniten kaikista väestöryhmistä. Se rikkoo tätä tasa-arvoisen koulutuksen unelmaa, jos opintorahaa leikataan nyt jopa neljänneksellä. Nämä vaan ovat asioita, joihin Suomella ei ole varaa, koska ne johtavat koulutuksen (Puhemies koputtaa) eriarvoistumiseen ja näköalattomuuteen ja sitä kautta taloudellisen osaamisen heikentymiseen tulevaisuudessa. Eli pidetään kiinni (Puhemies koputtaa) tästä koulutusjärjestelmästä, joka on suomalainen malli, eikä leikata sitä pois.

19.11 Joakim Strand r: Värderade talman! Tässä on puhuttu niin paljon, että minä luulen, että minä skippaan puolet tästä, säästää myös aikaa.

On aina välillä hyvä eri debatteja käydessä kuitenkin hieman pysähtyä ja miettiä, miksi erilaisia säästöihin tähtääviä uudistuksia ilmeisesti jatkuvasti Suomessa nyt tarvitaan. Syy on yksinkertaisuudessaan siinä, että vienti ei vedä. Toivon vilpittömästi, että me kaikki täällä ainakin ymmärrämme erityisesti osaamiseen perustuvan korkean teollisen jalostusarvon sekä kasvaville markkinoille suuntautuvan viennin merkityksen ja potentiaalin maamme hyvinvoinnin rakentamisessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Jag hoppas alltså innerligt att vi alla förstår vilken enorm betydelse i synnerhet export med högt industriellt förädlingsvärde har för finansieringen av vårt välfärdssamhälle.

Kiitos digitalisaation esimerkiksi W:llä alkava moottorivalmistaja valvoo ja kehittää jo nyt globaalisti tuhansia moottoreita etäältä Vaasan tehtaalta käsin.

Ett litet land som är innovativt och har god kunskap kommer alltid att klara sig globalt.

Jos ja kun nyt kuitenkin joudutaan säästämään, on erityisen tärkeää, että julkiset tutkimus-, kehitys- sekä infrapanostukset pääasiallisesti ohjataan sellaisille alueille ja aloille, joissa nimenomaan teollinen jalostusarvo ja vienti ovat korkeimmillaan, ja joissa myös yritykset itse panostavat vahvasti tutkimukseen ja kehitykseen. Tätä kautta luodaan ja tuodaan uutta rahaa koko maamme hyvinvointipalveluiden rahoittamiseksi.

Ruotsalaisen Nordregio-tutkimuslaitoksen mukaan niin sanottujen vihreiden patenttien osuus on esimerkiksi juuri Suomen Vaasassa korkeampi kuin missään muualla Pohjoismaissa. Korkeakoulustruktuuria tarkasteltaessa onkin syytä katsoa korkeakoulun koon ja seinien sijaan tulevaisuuden kannalta relevanttia osaamissubstanssia, josta esimerkiksi älykkäisiin energiaratkaisuihin kytketyt vihreät patentit ovat yksi oiva mittari.

Varsinkin sellaiset yliopistot, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset, jotka ovat osa merkittävää vientiteollisuusklasteria, ovat Suomen kaltaisessa pienessä maassa äärimmäisen tärkeitä. TEMin kasvusopimusmenettely onkin yksi askel oikeaan suuntaan kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskittymien kehittämisessä, ja tässä voi myös kehua hallitusta.

On aina hyvä myös muistaa, että mikäli Pohjois-Euroopan vaikka johtavat huippuosamiseen perustuvan energia- ja cleantech -keskittymän veturit, suuret yritykset, jotka tuovat maahan miljardeja euroja ja työllistävät kymmeniätuhansia omissa ekosysteemeissään, päättävät lähteä esimerkiksi Helsingistä tai Vaasasta, on seuraava osoite Kiina, Intia tai Brasilia, valitettavasti ei mikään muu Suomen kaupunki. — Kiitos.

19.14 Vesa-Matti Saarakkala ps: Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilanne on erittäin vakava. Edellisten hallitusten näperrellessä tavoitteet talouden tasapainottamiseksi sekä rakenneuudistusten toteuttamiseksi kaatuivat yksi toisensa jälkeen. Valtion velka on kasvanut kovaa vauhtia, vienti ei vedä, ja Suomen talousnäkömät ovat euroalueen heikoimmat. Ellei velkaantumista saada taitettua ja lopulta pysäytettyä, tämä johtaa ennen pitkää talouspoliittisen päätöksentekovaltamme menettämiseen. Tässä tilanteessa myös sosiaaliturvan kuormitusta on kevennettävä, mutta se tulisi pyrkiä tekemään tavalla, josta on mahdollisimman vähän haittaa yhteiskunnallemme.

Arvoisa puhemies! Sanotaan, että opiskelu on sijoitus tulevaisuuteen, mutta voidaanko esimerkiksi opintolainan nostamista pitää nykyisessä työllisyystilanteessa kovinkaan riskittömänä sijoituksena opiskelijalle. Aiemmin on voitu edes teoriassa ajatella, että opintoraha ja opiskelijan asumislisä riittävät juuri ja juuri elämiseen. Nyt opintorahaan esitetyn, tosin alkuperäistä suunnitelmaa lievästi maltillisemman, leikkauksen toteutuessa pakotamme yhä suuremman osan opiskelijoista ottamaan opintolainaa. Vaikka joillekin heistä riittäisi työpaikkoja ja aikaa työskentelyyn, pitävät tulorajat huolen siitä, ettei opiskelija voi olla täysimääräisesti työmarkkinoiden käytettävissä. Opiskelijat joutuvat taloudellisesti todella ahtaalle, ja tätä tosiasiaa on turha kaunistella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan tulisi kohdella opiskelijoita tasavertaisesti suhteessa muuhun väestöön. Heille pitää tarjota mahdollisuus elää edes jollain tasolla suht normaalia elämää. Opiskelijalle, joka hakee osa-aikaista työtä, tulisi pyrkiä takaamaan samantasoinen tuki kuin työttömälle työnhakijalle. Nyt budjettiriihessä tehty päätös siirtää sekä toisen että korkean asteen opiskelijat yleisen asumistuen piiriin on varmasti tervetullut ratkaisu asumiskustannusten jatkaessa nousuaan. Vaikka tulorajoja ei korotettu, näistä aiheutuvan takaisinperinnän kohtuullistaminen on sentään jotain. Kiitosta ansaitsee myös vanhempien tulojen vaikutuksen poisto itsenäisesti asuvilta 18—19-vuotiailta toisen asteen opiskelijoilta.

Arvoisa puhemies! Opintolaina ei kuitenkaan saa olla ainoa vastaus opiskelijan toimeentulon turvaamiseksi. Laina pitää kuitenkin aina maksaa takaisin, eikä opiskelijan selkään voi olla tarkoituksenmukaista kasata jopa 15 000—30 000 euron velkataakkaa. Työn vastaanottamisen mahdollistamiseksi on löydettävä keinoja. Ja myös hallitusohjelmaan kirjattu ajatus kandidaatin tutkinnolla työelämään siirtymisen helpottamisesta olisi harkittamisen arvoinen.

Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden tulisi olla vähintäänkin samalla viivalla myös maahanmuuttajien kanssa. Opintotuen ja huomattavasti avokätisemmin maksettavan kotouttamisrahan välisen tasoeron vaikutus hidastaa esimerkiksi nuorten maahanmuuttajanaisten kotoutumista sekä ammattiin kouluttautumista — siis ryhmän, jonka työttömyys on Suomessa OECD-maiden korkeinta tasoa. On syytä miettiä vakavasti, onko tilanne eri tukien välillä oikeudenmukainen ja motivoiko nykyinen tukiviidakko onnistumaan ja menestymään, oli kyse sitten suomalaisesta tai maahanmuuttajataustaisesta henkilöstä.

19.19 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Elämme vaikeita ja ristiriitaisia aikoja. Tiedämme kaikki, että kansakunnan talous on saatava kuntoon, mutta siitä, millä keinoin se tehdään ja kenen kustannuksella, on kovin erilaisia ajatuksia. Epätietoisuus tulevaisuudesta aiheuttaa myös nuorissamme pelkoa ja epätoivoa.

Maamme menestysstrategiana on pitkään noudatettu linjaa, että Suomi on tutkimukseen, koulutukseen ja osaamiseen perustuva hyvinvointiyhteiskunta. Nyt ollaan rikkomassa tätä perustaa, ja yksi konkreettinen esimerkki ovat nämä hallituksen koulutukseen, tieteseen ja tutkimukseen kohdistamat säästöt. Ne ovat kohtuuttoman suuria.

Koko vaalikauden aikana säästösumma kohoaa kokonaisuudessaan jopa 3 miljardiin euroon. Koulutuksesta ja tutkimuksesta leikataan suhteessa enemmän kuin muualta. Suomessa panostukset koulutukseen ovat olleet suurimmillaan lähes 13 prosenttia julkisen talouden kokonaismenoista. Näin oli vuosina 1990 ja 2003. 1990-luvun lamassa osuus kävi matalimmillaan 11,2 prosentissa, mutta nyt olemme alittaneet 11 prosentin rajan, ja hallituskauden lopussa koulutuspanoksen osuuden julkisista menoista voidaan ennakoida olevan noin 10,5 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Lähes kaikki suomalaiset ja myös kansainväliset asiantuntijat ovat voimakkaasti kritisineet näitä koulutukseen, tieteseen, tutkimukseen sekä kehittämis- ja innovaatiotoimintaan kohdistuvia säästöjä ja pitäneet niitä Suomen tulevaisuuden kannalta jopa vaarallisina. Hallituksen hyvätkään kärkihankkeet eivät tätä todellisuutta muuta.

Kaiken tämän lisäksi hallitus esittää opiskelijoiden toimeentulon heikentämistä. Opintotukeen on suunniteltu yhteensä 122 miljoonan euron leikkaus. Opintotuki pienenee 28 prosenttia, ja tämä tarkoittaa opintorahan kuukausierään noin 80 euron leikkausta. Moni opiskelija on sanonut tuon rahan olevan vähintäänkin kahden viikon ruokaraha.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Opiskelijat elävät jo nyt todella pienillä tuloilla ja jopa alle köyhyysrajan. Monet opiskelijajärjestöt ovat viestineet, että opiskelijoiden toimeentulon heikentäminen uhkaa jo monen opiskelijan mielenterveyttä. Jos tulot pienenevät entisestään, moni opiskelija joutuu menemään töihin, elleivät he halua ottaa opintolainaa. Opiskelun ohella työskentely pidentää usein opintoaikoja, ja tämä ei taas työurien pidentämisen näkökulmasta ole lainkaan hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuus on lapsissa ja nuorissa. Meillä ei ole varaa yhteiskuntana siihen, että estämme tai vaikeutamme kohtuuttomasti nuoria opiskelussaan. Suomen menestyksen avaimet ovat siinä, että jokaisella on mahdollisuus opiskella perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Ennen vaaleja ja vaalien jälkeenkin monet nykyiset ministerit, myös opetusministeri, puhuivat siitä, ettei koulutuksesta leikata. Siitä on leikattu, ja nyt leikataan myös tasa-arvoisista opiskelumahdollisuuksista. On hyvin vaikea ymmärtää, miten tämä auttaa Suomea menestymään maailmalla kovenevassa kilpailussa.

Opiskelijoiden asema heikkenee monella tavalla yhtä aikaa. Opetuksen laatu ja mahdollisuudet heikkenevät, sekä toimeentulon taso alenee. Tulevaisuudenusko on koetuksella, ja kun työelämä näyttää samaan aikaan vielä epävarmalta, niin entistä hankalammalta opiskelijoiden tilanne tuntuu. Tämä vie nopeasti huonoon kierteeseen.

Hallituksen kehyspäättös ei tuonut opiskelijoille lohtua, vaikka myönnän, että parista hyvästä parannuksesta hallitus eilen kyllä kertoikin. Murusista ei kuitenkaan saa pullaa leivottua. On helppo palauttaa pieni summa massiivisista leikkauksista. Sitä on kuitenkin turha mainostaa koulutusmyönteisyytenä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, erityisen huolissani olen päivähoidon ja peruskoulujen ryhmäkokojen kasvamisesta, sillä kaikkein tehokkainta varhaista puuttumista ja ongelmien ennaltaehkäisyä ovat riittävän pienet ryhmäkoot. Ryhmäkokojen kasvattaminen onkin yksi huonoimmista päätöksistä, mitä tämä hallitus on tehnyt, sillä se vaikuttaa negatiivisesti sekä lasten psykososiaaliseen että myöskin kognitiiviseen kehitykseen. Näitä vahinkoja on myöhemmin hyvin vaikeaa ja myös kallista korjata.

19.24 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Riippumatta laskentatavasta tämän hallituksen tekemät koulutusleikkaukset ovat erittäin suuria. Koulutuksen, varhaiskasvatuksen, tutkimuksen ja opiskelijoiden aseman heikentämisessä on mielestäni kyse tietoisesta arvovalinnasta. Koulutusleikkauksia ei ole pakko tehdä. Valtiontaloutta voi tasapainottaa monella eri tavalla. Mikään opposition esittämistä vaihtoehdoista, jotka muun muassa edustaja Olli-Poika Parviainen kävi huolellisesti läpi, ei vaan ole hallitukselle kelvannut.

Juuri koulutukseen panostamalla talous voidaan saada nousuun, eikä tämä ole yhdenkään kansanedustajan keksimä totuus vaan useiden asiantuntijoiden ja merkittävienkin elinkeinoelämän vaikuttajien näkemys. Hallitus pelottelee kansaa valtion velkaantumisella mutta ei näe suurta ongelmaa siinä, että nuoret opiskelijat joutuvat elämään jatkossa velaksi. Kotitalouksien velkaantumistaso on jo nyt 125 prosenttia. Hallitus on kuitenkin samaan aikaan ollut valmis kaatamaan yli 200 miljoonaa euroa esimerkiksi Talvivaaran kaivokseen, jossa Terrafamen rahat ovat kuitenkin taas tulevan kesäkuun puoliväliin mennessä loppu.

Arvoisa puhemies! On meidän kaikkien etu, että panostamme sivistykseen ja että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus opiskella niin pitkälle kuin rahkeet riittävät. Köyhistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

perheistä tuleville nuorille lainanotto on suuremman kynnyksen takana kuin hyväosaisilla. Vuonna 70 akateemisesti koulutettujen vanhempien lapsi päätyi 19,1 kertaa todennäköisemmin korkeakouluun kuin ei-akateemisen perheen lapsi. Vuonna 90 tuo luku oli 10,8, vuonna 2011 enää 6,8. Näiden viimeisten lukujen välissä otettiin käyttöön kaikille tasapuolinen opintorahapainotteinen opintotukijärjestelmä. Tämän hyvän kehityksenkö hallitus nyt haluaa romuttaa?

Me kaikki olemme halukkaita keskustelemaan koulutuksen kehittämisestä. Massiivisissa koulutusleikkauksissa ei kuitenkaan ole kyse hyvään kehitykseen johtavasta uudistamisesta:

Varhaiskasvatuksessa ryhmäkokoja kasvatetaan. Päivähoito-oikeutta rajataan. Päivähoidon maksuja korotetaan. Ja esiopetusta muutetaan kerhomuotoiseksi, jolloin pedagogiset tavoitteet jäävät helposti kakkoseksi.

Peruskouluissakin ryhmäkokoja kasvatetaan ja laadun parantamiseen tarkoitettuja valtionavustuksia leikataan. Pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja korotetaan, jolloin yhä useampi pieni eka- ja tokaluokkalainen tulee perheen tiukan taloustilanteen vuoksi viettämään aamunsa ja iltapäivänsä yksin kotona.

Arvoisa puhemies! Ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan suuri, 190 miljoonan euron, leikkaus. Samalla toteutetaan ammatillisen koulutuksen reformi, jonka seurauksista ei vielä ole tietoa. Moni yrittäjä on kritisoinut ammatillisen koulutuksen tason laskeneen lähiopetustuntien puutteen vuoksi jo nyt niin rankasti, ettei työelämään saada osaavia tekijöitä vaan työnantajien on heidät itse koulutettava jo suoritettua tutkinnon päälle. Myös ammattiin opiskelemisen aloituspaikkoja joudutaan leikkausten myötä luultavasti vähentämään. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla, Suomen nuorisovaltaisimmassa maakunnassa, tämänsuuntainen kehitys on katastrofaalista nuorten ja aluetalouksien kannalta. Mikäli toimipisteverkkoa vielä karsitaan, joutuu yhä useampi 15-vuotias muuttamaan suoraan peruskoulun jälkeen pois kotoa, aivan liian varhain.

Korkeakoulujen määrärahoista leikataan rajusti. Hallitus leikkaa vielä kymmeniä miljoonia euroja tutkimustamme rahoittavilta tahoilta Tekesiltä ja Suomen Akatemialta.

Nämä satojen miljoonien leikkaukset eivät hallitukselle välttämättä edes riitä. Ammatikorkeakoulujen ja yliopistojen indeksien jäädyttäminen vie korkeakoulutukselta vielä 175 miljoonaa euroa lisää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että näyttää siltä, että hallitus ei näe koulutusta Suomen tulevaisuuden valttikorttina maailmalla. (Puhemies koputtaa) Nämä eivät ole pitkäjänteisiä ja kestäviä keinoja tasapainottaa taloutta.

19.29 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Alueiden kehittämisen kannalta hallituksen koulutusleikkaukset vievät aivan väärään suuntaan. Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on suuri merkitys eri alueiden elinkeinorakenteeseen sekä osaavan työvoiman saamiseen työmarkkinoille. Kattava korkeakoulujen verkko koko maassa takaa parhaiten alueiden yritysten kilpailukyvyn sekä nuorten pysymisen alueilla.

Hallituksen puheet ja teot ovat taas kerran ristiriidassa. Hallitus puhuu uusien innovaatioiden tärkeydestä mutta leikkaa esimerkiksi ammattikorkeakoulun perusrahoituksesta vuositasolla noin 30 miljoonaa euroa. Tällä on suuri vaikutus ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Ammattikorkeakoulut tekevät paljon yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Ammattikorkeakoulut tuottavat yhteistyössä julkisen sektorin ja yritysten kanssa konkreettisia uusia palveluita, tuotteita ja innovaatioita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Ihmettelen, miten hallitus aikoo toteuttaa omat kärkihankkeensa, kun se samalla leikkaa innovaatioiden kehittämisestä näin rajusti. Hallituksen leikkauksilla on valtava vaikutus yliopistojen opetukseen ja tutkimukseen. Maamme yliopistot ovat kokeneet valtavia yt-neuvotteluita viime vuosina. Erityisen paljon niitä on käyty lukuvuonna 2015—2016, jolloin lähes 10 yliopistoa on käynyt tai on käymässä yt-neuvotteluita. Näiden yt-neuvottelujen tuloksena on tehty päätös jo yli 1 550 henkilön vähentämisestä.

Kun opetushenkilökunta vähenee, massaluennot lisääntyvät ja lähiopetus vähenee. Opetusmenetelmien kehittäminen pysähtyy, ja olemme menossa takapakkia vanhoihin menetelmiin. Kaikki varmasti osaamme päätellä, että käytännön harjoittelun väheneminen voi olla jopa vaarallista, jos kyse on esimerkiksi lääkärintopinoista. Myös monilla muilla aloilla, kuten opettajakoulutuksessa, konkreettinen käytännön opetus on erittäin tärkeää.

Tiedämme, että erilaisissa kansainvälisissä vertailuissa korkeakoulumme ovat pärjänneet erittäin hyvin. Tämä positiivinen kehitys voi jatkua vain, jos satsaamme tutkimukseen, opetukseen ja tasa-arvoisiin koulutusmahdollisuuksiin. Kilpailukykyloikka on mahdollon toteuttaa, kun Suomen korkeakoulut tulevana vuosina tippuvat kansainvälisessä vertailussa hallituksen leikkausten takia.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen koulutusleikkaukset vaarantavat koulutuksellisen tasa-arvon monella tavalla. Olen nostonut esiin alueellisen näkökulman, mutta toinen tärkeä näkökulma on taata tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet kaikille taustasta riippumatta. Opintotuen muuttaminen lainapainotteisemmaksi pahentaa koulutuksen periytyvyyttä, joka on ongelma jo nyt. Kaikilla pitää olla mahdollisuus opiskella sitä alaa, mitä haluaa, niin pitkälle kuin haluaa, vanhempien rahapussin koosta riippumatta.

Hallituksen leikkaukset vaikeuttavat myös elinikäistä oppimista, mikä on entistä tärkeämpää, kun moni vaihtaa alaa vielä reilusti yli keski-ikäisenäkin. Työurien pidentäminen muuttuu täysin mahdottomaksi tavoitteeksi, kun aikuisiällä tapahtuvaa opiskelua vaikeutetaan. Tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet ovat tietenkin myös koko yhteiskunnan etu, sillä vain niin saamme kaikki erilaiset lahjakkuudet käyttöön.

Ja näin lopuksi: kunnioitan suuresti, että ministeri jaksaa olla seuraamassa tätä välikysymyskeskustelua, se on erittäin hyvä, täällä on pidetty lähes 150 puheenvuoroa, ja kiitos siitä.

19.34 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tämä tänään käsitellyssä oleva oppositioryhmien tekemä välikysymys liittyy koulutukseen, siihen tehtäviin säästöihin ja opintotukeen ja siihen liittyviin säästöihin on itselleni erittäin ikävä, vaikea ja kipeä asia — tietysti niin kuin ovat kaikki muutkin säästöpäätökset, joita joudutaan tässä taloustilanteessa tekemään ja joita nyt tässä tulee. Olen itse entinen opiskelijapoliitikko ja paljon toiminut opiskelijoitten edunvalvonta-asioissa ja siihen liittyen olen joutunut paljon tätä asiaa miettimään. Olen saanut erittäin paljon yhteydenottoja nuorilta, opiskelijoilta, ja myös opettajilta tähän aihepiiriin liittyen ja katsonkin siksi tarpeelliseksi vähän laajemmin miettiä tätä koulutuksen ja opiskelijoitten tukemisen tilannetta Suomessa tällä hetkellä.

Suomi kansakuntana, Suomen julkinen talous ja myös Suomen yksityinen talous on päästetty luokattoman huonoon kuntoon. Kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet tätä kuntoa aiheuttamassa viimeisen 10—15 vuoden aikana, mutta erityisesti vuosina 2013—2015 Suomen talouden vahvistaminen ja näitten välttämättömien saneeraustoimien tekeminen jäi kesken siltä porukalta, jossa muun muassa ruotsalainen kansanpuolue, SDP ja vihreät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

olivat mukana. Odotettiin ja odotettiin ja vajottiin entistä syvemmälle. Nyt sitä tilannetta parsitaan useammalla sektorilla ja tehdään näitä tuskallisia, vaikeita leikkauspäätöksiä ja nostetaan osin ihmisten verotusta ja heidän maksujaan eri palveluista.

Rouva puhemies! Koulutusjärjestelmän tulevaisuutta hiukan avatakseni ja niitä ajatuksia, joita minulla on siitä:

Jos me menemme toiselle asteelle, erityisesti ammatilliseen koulutukseen, niin pidän erittäin tärkeänä sitä, että entisestäänkin ammatillisessa koulutuksessa vahvistetaan yhteyksiä työelämään, elinkeinoelämään, yrityksiin ja käytännön työpaikkoihin. Erityisesti pienistä ja keskisuurista yrityksistä on tullut runsaasti palautetta siitä, että ihan aidosti, hallitusohjelmassakin oleva koulutussopimus, nykyistä joustavampi tapa toteuttaa oppisopimusta, täytyy saada aikaiseksi ja pitää olla joustavia oppimispolkuja siellä toisella asteella.

Lisäksi itse en usko, kun eletään tässä digitalisoituvassa ja entistä matalampien rajojen maailmassa, että meillä tulee olla todella jäykät ja korkearajaiset erot lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välillä. Pitää olla polkuja ylittää nämä kaksi putkea. Pitää olla mahdollisuuksia kouluttaa kokkeja, jotka ymmärtävät vieraita kulttuureja. Pitää olla mahdollista kouluttaa metallimiehiä, jotka osaavat muutakin kieltä kuin härmää.

Puhemies! Korkeakoulupolitiikasta jotakin. Vaikka korkeakoulut tuottavat ylempää sivistystä, niin siitä huolimatta toivon, että sielläkin olisi vuorovaikutusta elinkeinoelämään ja muuhun yhteiskuntaan. Joskus tuntuu, että joillekin tutkijoille parasta on se, että ollaan lasikuvun alla erossa muusta toiminnasta, ja ei se voi olla tavoitteena. Toivoisin, että kaikissa korkeakoulututkinnoissa olisi osio esimiestoiminnasta ja ihmisten johtamisesta ja myös ihan perustaloudenhallinnon perusteet, että osattaisiin budjetoida asioita, laskea euroja etukäteen ja laskea euroja myös vähän jälkikäteen, lukea tuloslaskelmia ja lukea taseita. Myös korkeakoulupuolella pitää ennakkoluulottomasti pohtia dualimallia, tätä työnjakoa ammattikorkeakoulujen ja yliopiston välillä.

Opintotukeen, puhemies, lyhyesti. Olen edustaja Kimmo Kivelän, väkevän perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoron käyttäjän, kanssa samaa mieltä siitä, että vielä pitäisi miettiä opintotuen uudistamista. Pitäisi miettiä sitä, voitaisiinko opintotukea kuitenkin porrastaa niin, että alkuvaiheessa, jolloin ei vielä saa työkokemusta, voisi saada enemmän opintotukea ja loppuvaiheessa se pieneneisi tai olisi muuta joustoa elämäntilanteitten mukaan. Jos nyt lainapainotteisuuteen mennään opintotuessa, niin toivoisin, että siellä huomioitaisiin esimerkiksi maksuhäiriöiset nuoret, että jos on elämässä hölmöillyt, niin ei se tuen saaminen esty sitten siitä johtuen, että on niitä maksuhäiriöitä eikä siksi saa opintolainaa.

Puhemies! Positiivistakin on opiskelijoille tulossa, ja haluan ne vielä käydä läpi. Yleiseen asumistukeen siirtyminen vahvistaa juuri pienituloisimpien opiskelijoitten asemaa. Lukiolaisten Liitto muun muassa on kiitellyt sitä, että vanhempien tulot eivät enää vaikuta toisen asteen opiskelijoihin. Lisäksi pidän tärkeänä sitä, että opintotuen takaisinperinnän korotusprosentti tulee lähemmäs normaalia viivästyskorkoa.

19.39 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt, kun edustaja Kurvinen piti varsin hyvän puheenvuoron, mielellään sitä kehuu ja haluan ottaa kantaa yhteen asiaan, jonka hän otti esille. Se koski hänen näkemyksiään tästä lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöstä, sen kehittämisestä. Käytitte esimerkkiä siitä, miten kokin on hyvä osata vieraita kieliä, vieraita kulttuureja. Tämähän voidaan tietysti laajentaa tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

päivän koneasentajiin, jotka tekevät tuhansittain työtä ulkomailla. Myöskin heille esimerkiksi kielitaito on tärkeä, myös kulttuurien ymmärrys.

Tosiasia nyt vain on se, ministeri Grahn-Laasonen, että kokoomus saa näppylöitä tarpeettomasti, kun puhutaan lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöstä. Se nimittäin on modernia sivistysajattelua, ja toivon, että myöskin te ymmärrätte ja näette tämän asian, jonka mielestäni edustaja Kurvinen erinomaisesti toi puheenvuorossaan esille.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

19.41 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pitkään voinut ylpeillä väestön korkealla koulutustasolla ja kansalaisten tasa-arvoisella pääsyllä koulutuksen piiriin. Niin varhaiskasvatuksessa, peruskoulussa, toisen asteen koulutuksessa kuin maksuttomassa korkeakoulussakin keskeisenä piirteenä ja tavoitteena on ollut se, että kaikilla on mahdollisuus kouluttautua ja toimeentulo ei ole sivistyksen esteenä. Laadukas koulutus on taannut sen, että pienenäkin maana Suomi on menestynyt niin koulutustasoa, osaamista kuin kilpailukykyäkin mittaavissa kansainvälisissä vertailuissa.

Nyt hallitus on leikkaamassa hallituskauden aikana koulutuksesta jopa miljardi euroa vuositasolla. Leikkaus kohdistuu koko opintopolkuun varhaiskasvatuksesta aina korkeimpiin opintoihin saakka. Samoin leikataan tutkimuksesta ja pian myös opiskelijoiden toimeentulosta. Sen sijaan, että hallitus antaisi eväitä rakenteiden uudistamiseen, harkitsemattomilla säästötoimilla on saatu aikaan pelkästään merkittäviä henkilöstövähennyksiä. Helsingin yliopisto vähentää 980 henkilöä, Aalto-yliopisto 190 henkilöä, Åbo Akademi 100 henkilöä. Lappeenrannan teknillisen yliopiston henkilöstö vähenee 120 henkilöllä, joka on 13 prosenttia yliopiston henkilöstöstä. On aivan selvää, että näillä vähennyksillä heikennetään sekä opetuksen määrää että laatua.

Leikkausten vaikutusta suomalaisten osaamiseen, innovaatioihin ja kilpailukykyyn pidemmällä aikavälillä voi vain arvailla. Yrittää kuitenkin voi. Talouspolitiikan arviointineuvosto on vastikään todennut, että koulutusleikkaukset vaikuttavat negatiivisesti tuottavuuteen ja tulevaan kasvuun. EU-komissio ennusti korkea-asteen koulutuksen saaneen työvoiman osuuden laskevan Suomessa ainakin vuoteen 2025 asti. OECD katsoi, että leikkaukset eivät ole perusteltuja, sillä niillä heikennetään tulevan kasvun edellytyksiä ja vaarannetaan koulutuksen ja tutkimuksen laatua.

Tutkimus onkin todellisessa vaarassa — varsinkin sellainen perustutkimus, jolla ei ole nähtävissä välitöntä taloudellista hyötyä. Lisäksi Suomen Akatemian määrärahoja ja Teke-sin rahoitusta vähennetään. Lahjakkaiden tutkijoiden pako ulkomaille on jo käynnistynyt, mikä ei ole mikään ihme ja mikä on todella valitettavaa. Sipilän hallituksen Suomessa on tarjolla vain epävarmuutta ja yhä kovenevaa kilpailua yhä hupenevista tutkimusrahoista.

Arvoisa rouva puhemies! Opintotukeen on luvattu jälleen leikkauksia. Selvitysmies Roope Uusitalon mukaan opintorahaa tulisi leikata neljänneksellä 250 euroon kuukaudesta. Tukikuukausia tulisi vähentää ja tuen ehtoja tiukentaa. Esitys on monella tapaa epäoikeudenmukainen sekä vie monelta opiskelijalta mahdollisuuden korkeakouluopintoihin. Opiskelijat ovat pienituloisia. Riittävällä toimeentulolla on suuri merkitys opiskelijan arjen opintoihin, niiden etenemiseen sekä muuhun elämään. Jatkuva pohdinta siitä, riittävätkö rahat ruokaan, asumiseen ja muihin pakollisiin menoihin, vaikeuttaa opintojen suoritta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

mista, aiheuttaa ylimääräistä stressiä ja ahdistusta sekä pitkittyneenä vaikuttaa myös sairastumiseen ja syrjäytymiseen.

Jos opiskelija ei saa riittävää opintopistemäärää kerättyä, maksetut opintotuet peritään takaisin. Oikeuden tukeen saa takaisin vasta, kun on kerryttänyt riittävät opintopisteet, mutta tästä pitäisi selvitä ilman tukea. Toimeentulon saamiseksi opiskelijan on oltava töissä ja samalla kerrytettävä riittävät opintopisteet, jotta saisi jälleen opintorahaa ja voisi keskittyä opintoihin. Tästä syntyy vaikeasti hallittava oravanpyörä.

Opiskelijat eivät ota mielellään lainaa. Onkin syytä olettaa, että leikkaukset tulevat lisäämään opintotuen takaisinperintöjä, joita tehdään nyt jo noin 10 prosentille tuensaajista. Ehtojen tiukentuessa perinnät voivat synnyttää kierteen, joka johtaa vaikeampiin toimeentulo-ongelmiin ja opintojen keskeyttämisiin. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat perheelliset opiskelijat, jotka ovat jo nykyisessä järjestelmässä olleet ilman riittävää tukea.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisen pahoillani olen varhaiskasvatukseen liittyvistä säästöistä ja eriarvoistavasta politiikasta. Lapset asetetaan jo pienestä pitäen eriarvoiseen asemaan vanhempien tilanteen, työttömyyden, takia. Nämä päätökset tulevat vaikuttamaan lapsen myöhempään elämänkaareen. Laadukas varhaiskasvatus ennalta ehkäisevänä toimena on yksi vaikuttavimmista toimista, joka meidän palvelujärjestelmässämme tällä hetkellä on. Tämä ei ole taloudellisesti eikä myöskään lapsen edun näkökulmasta millään tavalla perusteltua.

Arvoisa puhemies! Jos kuitenkin yhden kiitoksen haluaisin antaa, se on se, että itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulojen vaikutuksesta luovutaan. Tämä on ollut kauan toivottu korjaus, ja olen iloinen, että se nyt vihdoin ja viimein tehdään.

19.47 Sami Savio ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on tänään moneen kertaan todettu, korkeatasoinen osaaminen ja koulutus muodostavat eittämättä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn selkärangan. Teknologian kehitys ja koulutustason paraneminen loivat puitteet viime vuosisadalla tapahtuneelle työn tuottavuuden 14-kertaistumiselle. Taloustilanteemme on kuitenkin nyt niin ikävä ja vakava, että myös koulutussektorilla tehostamistoimenpiteet ovat varsin välttämättömiä. Ne ovat toki joiltakin osin hyvin valitettaviakin, ja ilman muuta ne ovat sitä myös omasta mielestäni.

Positiivisiakin uudistuksia on silti tiedossa. Muiden toimenpiteiden ohella myös yliopistojen ja korkeakoulujen yhdistämisiä tapahtunee jatkossa aiempaa useammin. Digitalisaation aikakaudella edes kampusten fyysinen etäisyys ei aiheuta ylitsepääsemättömiä esteitä yhteistyölle.

Arvoisa puhemies! Kuten aiemmin tänään jo kuultiin, on opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella Tampere 3 -yliopiston perustamista, ja kiitän arvon ministeriä tästä avauksesta. Tampere 3 -hanke nähdään erityisesti Pirkanmaalla uutena ja tärkeänä merkipaaluna. Tässä hankkeessa on tarkoitus luoda synergiaa tamperelaisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulun välille sekä myös tärkeitä kontakteja elinkeinoelämään. Samalla syntyy lisää työpaikkoja. Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteistoiminta syvenee sekä hallinnon että opetuksen saralla, muun muassa osa oppilaitosten kurssitarjonnasta tullee jatkossa olemaan yhteistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Edustaja Kurvinen viittasi äsken työelämän tarpeiden huomioimiseen koulutuspolitiikkaa suunniteltaessa. Tampere 3 -yhteistyö on esimerkki sellaisesta rakenteellisesta uudistuksesta, jolla korkeakoulutusta kehitetään vastaamaan työelämän tarpeita. Elinkeinoelämä toivoo, että Tampere 3 -hanke mahdollistaisi aiempaa paremman teoreettisen ja käytännöllisen osaamisen yhteensovittamisen ja loisi uusia yritysideoita ja kauan kaivattuja työpaikkoja. Tampere 3 -yhteistyön onnistuminen olisikin merkittävä edistysaskel koko Suomen elinvoimalle. Hankkeen edellyttämät lainsäädäntömuutokset tuotaneen eduskuntakäsittelyyn jo ensi vuoden alkupuolella, ja yhteistyö käynnistyy näillä näkymin vuonna 2018. Tämä on erittäin hieno asia.

Arvoisa puhemies! Laaja koulutustarjonta on tärkeää myös alueellisen ja paikallisen koulutustarjonnan näkökulmasta. Koulutusmahdollisuudet houkuttelevat oppilaitospaikkakunnille motivoituneita nuoria, joista monet asettuvat seudulle veronmaksajiksi myös opintojensa loputtua. Paikallinen elinkeinoelämä saa usein runsaasti uutta puhtia ammattitaitoisista ja hyvin koulutetuista yrittäjistä ja työntekijöistä. Se on muistettava jatkossakin, kun kehitämme suomalaista koulutusta.

19.51 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Siitä taitaa olla 40 vuotta ainakin, kun RKP on tehnyt edellisen välikysymyksen, ja tämä väliaika on ollut aika raskas ies tälle kansalle. Nimittäin siitä on tullut pakkoruotsia ja kaikkea muuta rasieta tänne, mitä me emme tarvitse.

Huomenna keskustellaan täällä valtion lisätalousarviosta. Valtio velkaantuu ennätystahtiin, joka päivä elämme velaksi. Mutta kun tämänpäiväisenkin opposition puheenvuoroja on kuunnellut, ei voi tulla muuhun johtopäätökseen kuin että pitäisi jatkaa samaan malliin kuin viimeiset kahdeksan vuotta on tehty eli ottaa velkaa velan päälle ja mistään ei saisi leikata.

En väitä olevani paras asiantuntija, mitä tulee korkeakouluopiskelijoiden tilanteeseen, en varmasti ole. Silti näkisin, että 250 euroa opintorahaa kuukaudessa plus asumistuki plus tuettu ateriointi plus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kattavat palvelut yhdessä ovat kuitenkin varsin kohtuulliset. Ne ovat sellaiset, ettei opintojen pitäisi tyssätä nyt tehtäviin leikkauksiin.

Arvoisa rouva puhemies! Eräs lause, jota opposition propagandassa on kuultu, on se, etteivät opiskelijat uskalla ottaa lainaa, koska takeita työpaikan saannista opintojen loputtua ei ole. Ymmärrän sen epävarmuuden, jota nuoret kokevat, mutta valitettavasti on niin, että elämme epävarmoja aikoja. Jokainen pankin lainatiskillä asioiva varmaankin tuntee jonkinlaista epävarmuutta. Asuntolainan hakija todennäköisesti tuntee epävarmuutta ja ahdistustakin, kun ei ole takeita työn jatkuvuudesta ja asuntolainat ovat euromääriltään ja takaisinmaksuaikatauluiltaan aivan eri luokkaa kuin opintolainat.

Ne, jotka sanovat, ettei opintolainaa uskalla ottaa, ovat kuitenkin ensimmäisenä lisäämässä valtion menoja, ja ne katetaan lainalla. Eli siis henkilökohtainen lainako on pahasta, mutta valtion laina hyvästä? Mikä ero niillä on? Loppupelissä ne maksetaan pois. Valtiohan olemme me, me sen valtion lainankin maksamme ennenkin tai myöhemmin.

Sitten siitä lainan ottamisesta. Opiskelija kun ottaa lainaa, kun joutuu ottamaan lainaa, kohdistaa sen opiskelun hyvin tarkasti silloin, joutuu ottamaan vastuuta, ja se on myös sijoitus tulevaisuuteen. Tiedän esimerkin. Eräs opiskelija, 35 vuotta about, oli opiskellut, lähti opiskelemaan seuraavaa gradua. Minä annoin semmoisen maalaisneuvon, että tuo

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

nähti käsi kannattaisi laittaa jo välillä töihinkin. Tämä opiskelu maksetaan. Kaikki maksavat — vanhukset, kaikki. Mutta nyt kun sitä tarkennetaan hiukan, niin tämmöiset jäävät pois. Otetaan vastuu tulevaisuudesta, siitä opiskelusta, tulevasta ammatista ja niin edelleen. Tämä järkevöityy. Pääministerillä oli erinomainen puhe siitä, kuinka tulevaisuudessa opiskelu muuttuu. Ei tehdä enää opiskelua opiskelun päälle, vaan se joudutaan kohdentamaan. — Kiitos.

19.56 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on jatkossakin koulutuksen kärkimaita, vaikka tämän päivän puheista voisi muuta ajatella. Meillä on erinomainen koulutusjärjestelmä, jota kaikki haluamme edelleen kehittää. Nämä koulutukseen kohdistuvat leikkaukset ovat valitettavia mutta tässä tilanteessa aivan välttämättömiä. Ne voivat myös toimia muutosvoimana, eli samaan aikaan uudistamme ja pyrimme rakenteellisten uudistusten kautta turvaamaan sen ytimen eli koulutuksen ja tutkimuksen laadun. Leikkaukset eivät ole ensisijainen uhka koulutuksellemme, sivistyksellemme ja tutkimuksellemme. Pitkemminkin ensisijainen uhka on se, että muutosta ei saada aikaan ja emme pysy ajan hermolla eli emme onnistu uudistamaan koulutusjärjestelmäämme.

Valtiontalouden tasapainottamiseksi toteutettavat menosäästöt yhdessä yleisten laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden vahvistamistarpeiden kanssa edellyttävät kouluverkon kehittämistä sekä muita yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa toteutettavia merkittäviä rakenteiden ja toimintatapojen uudistuksia. Lähivuodet ovat korkeakoulujemme uudistumisen ja Suomen osaamistason kannalta niin merkittäviä, että on mahdollista puhua peruskoulu-uudistukseen verrattavasta reformijaksosta. Tänä vuonna käytävät sopimuskautta 2017—2020 koskevat neuvottelut ovat avainasemassa. Korkeakoulujen on profiloituttava, selkeytettävä ja tiivistettävä yhteistyötä ja työnjakoa niin keskenään kuin myös tutkimuslaitosten kanssa opetuksessa, tutkimuksessa, tukipalveluissa, rakenteissa ja infrastruktuureissa sekä kansainvälisessä yhteistyössä. Kansalliset ja kansainväliset strategiset kumppanuudet vahvistavat valittua erikoistumista. Samalla mahdollistetaan eri tahojen osaamisen kokoaminen kilpailukykyisiksi keskittymiksi, tutkimustoiminnan ripeä kaupallistaminen sekä edistetään tutkimusrahoituksen ja investointien saamista Suomeen.

Ministeriö on painottanut ohjeessaan heikosti tuottavien alojen ja yksiköiden kriittistä tarkastelua. Niin kutsuttuja poisvalintoja tehtäessä on nykykustannusten lisäksi arvioitava myös saavuttamatta jäävä vaikuttavuuspotentiaali. Ajankohtaisia uudistuksia on tarpeen suunnitella korkeakoulusektorien välisessä yhteistyössä riittävän ala- ja aluekohtaisen koulutustarjonnan turvaamiseksi. Kilpailu tutkimuksen laadulla on kiristynyt, eivätkä kotimaiset voimavarat riitä kansainvälisen tason saavuttamiseen kaikilla aloilla. Yliopistoissa, kuten muissakin oppilaitoksissa, henkilökuntaan kohdistuvat leikkaukset vähentävät kapasiteettia tehdä laadukasta ja tuloksellista työtä. Korkeakoulujen toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta on nyt välttämätöntä keskittää voimavaroja harvempiin, vaikuttavampiin ja taloudelliselta kantokyvyltään nykyistä vahvempiin toiminnallisiin yksiköihin. Menosäästöjen kohdentamisessa ja toimenpiteiden kohdistumisessa korkeakoulujen on huolehdittava, ettei opetusta ja tutkimusta heikennetä.

Korkeakouluissa on paljon kehitettävää. Ympärivuotinen ja elämänikäinen opiskelu, opetus- ja tenttikäytäntöjen päivittäminen 2010-luvulle ja opiskelijoiden ohjaus vaativat kuitenkin resursseja. Kehitystyö ei synny ilman henkilöstöä. Hallituksen massiiviset koulutusleikkaukset ovat olleet kuuma puheenaihe turuilla ja toreilla. Eilinen kehysriihen pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

tös varmasti parantaa tilannetta, mikäli rahat osataan laittaa oikeisiin kohteisiin — ja miksei osattaisi? Nyt tarvitaan koulutus- ja tiedepoliittisen strategian oikeaa jalkauttamista, mikäli sellainen on oppilaitoksissa tehty.

20.01 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus aikoo leikata rajusti opintotukea ja lisätä lainapainotteisuutta. Opetusministerin perusteena on lopettaa valtion velkaantuminen, mutta tuntuu pahalle, että opiskelijoiden velkaantumisesta ei välitetä. Velkaantuvuudessa kuitenkin valtion hartiat ovat leveämmät kuin opiskelijan.

Pääministeri on puolustellut asiaa sanomalla, kuinka hänkin aikanaan opiskeli velalla. Paluuta menneisyyteenkö hallitus haluaa? Täystyöllisyyden aikakautena tilanne oli aivan toinen kuin nykyään. Pääministerin sukupolven nuoruusvuosina oli varmaa, että valmistumisen jälkeen sai töitä ja velan pystyi hoitamaan. Nykymaailmassa tutkintotodistus ei enää takaa varmaa työpaikkaa ja vuosia kestävä lainan kerryttäminen on riski. Lainalla opiskelu on uhkapeliä. Opiskelijalla on vastuu tuloksesta eli valmistumisesta, mutta samanaikaisesti hänelle ei ole luvassa mitään työmarkkinoilla.

Lainapainotteinen opintotuki asettaisi opiskelijat vahvasti eriarvoiseen asemaan. Tällainen muutos veisi Suomea kohti luokkayhteiskuntaa. Sivistys yläluokkaistuisi, ja koulutus muuttuisi hyväntuloisten foorumiksi. Opiskelusta tulisi ylellisyyttä, johon kaikilla ei ole mahdollisuutta. Tämän seurauksena voisi käydä niin, ettei opiskelemaan lähdettäisi. On kuitenkin tutkittu, että yksi valmistunut opiskelija tuottaa valtiolle moninkertaisesti hänen kouluttamiseensa kuluneen rahan. On huonoa talousosaamista heikentää opiskelijoiden toimeentulomahdollisuuksia entisestään.

Lainarahalla opiskeleminen aiheuttaa opiskelijalle aivan tarpeetonta stressiä. Erityisesti opintojen takkuillessa tämä voi johtaa opiskelukyvyn menetykseen. "Entä jos en saakaan tutkintoa valmiiksi? Entä jos alavalinta vain tuntuu väärältä kahden opiskeluvuoden jälkeen? Entä jos en saakaan valmistumisen jälkeen töitä ja minulla on 20 000 euroa velkaa maksettavana?" kysyvät opiskelijat. Ei kovin ruusuinen tulevaisuudenkuva. Asiat eivät aina mene niin kuin suunnittelee. Lisähuoli huomisesta ei helpota opiskelijan arkea.

Opintolainaa ei myöskään saa, jos on luottorekisteritietoihin merkitty maksuhäiriö. Miten näiden kouluttautumisen käy, jos opiskeluaikana eläminen perustuu lainanottoon?

Pienituloisuus opiskeluaikana vaikeuttaa nuorten harrastusmahdollisuuksia ja terveitä elämäntapoja, kuten terveellisen ruoan syömistä. Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan perheen varakkuuden yhteys lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuteen on Suomessa toiseksi vahvin kaikista 35 tutkitusta maasta. Heikko taloudellinen tilanne on suorassa yhteydessä liikunnan harrastamisen vähyyteen. Useampi kuin joka kolmas nuorista on jättänyt jonkin harrastuksen aloittamatta rahanpuutteen takia. Monella pienituloisella tai yksinhuoltajaperheellä ei ole mahdollisuutta auttaa opiskelevaa lastaan. Ja muutoinkin vanhempien apuun turvaudutaan vasta pahimmassa pulassa. Sitä ennen on saattanut tulla jo maksamattomia laskuja, kulutusluottoja ja maksuhäiriömerkintöjä.

Opiskelijoiden rahanpuute lisää myös yksinäisyyttä, joka on eniten suomalaisten hyvinvointia alentava tekijä. Ilman rahaa et voi lähteä kavereiden kanssa konsertteihin, elokuviin, ravintolaan, ostoksille tai edes kahville. Nuorisobarometri 2015:n mukaan kaikkiaan 17 prosenttia nuorista on ainakin joskus joutunut rahanpuutteen takia jättämään tapaamatta ystäviään. Näistä nuorista enemmistö kokee yksinäisyyttä. Nuoret, jotka ovat rahanpuutteen takia joutuneet lopettamaan harrastuksen tai jättämään sen kokonaan aloittamatta, tapaavat ystäviään selvästi muita harvemmin. Myös yksinäisyyden kokemukset ovat heillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

selvästi tavallisempia. Harrastuksissa ei ole kyse vain vapaa-ajan tekemisestä, vaan niiden vaikutukset nuorten elämään (Puhemies koputtaa) ovat kokonaisvaltaisia.

20.06 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Hallituksen sivistyspolitiikka on yksi armoton leikkuri sivistyksen pohjaan, opiskeluun ja opiskelijoiden asemaan. Tästä hallitus on saanut ansaitusti kovaa kritiikkiä monilta eri tahoilta. Kehyspäätoöksillä hallitus vetää säästöjä takaisin, joskin hyvin pieniltä osin, ja tämä on tulkittava signaaliksi siitä, että myös hallitus itse pitää omia leikkauspäätöksiään varsin kovina.

Hallitus on kehyspäätoöksiensä yhteydessä ilmoittanut, että koulutuksesta ei enää leikata. Tämä lupaus lämmittäisi paljon enemmän, ellei samaa olisi luvattu jo ennen vaaleja ja niitä seuranneita megaluokan leikkauksia ennenkin. Nuo lupaukset petettiin rankimman kautta, ja ei ole ihme, että opiskelijat ovat varsin kummissaan, miten arjestaan selviävät. Ja miten kävi eilisen kehysriihen jälkeen? Kävi varsin surullisesti. Eilen hallitus vielä suitsutti, että nyt ei enää koulutuksesta leikata, ja miten sitten kävikään. Kehysriihen tiedotteesta saimme lukea uudesta koulutusleikkauksesta, omaehtoisen koulutuksen kulukorvauksen 47 miljoonan euron pysyvästä säästöstä. Jos edustaja, tällä hetkellä ministeri, Soini olisi tässä salissa, niin tekisi mieli jopa kysyä, miten te kehtaatte. Ja kyllähän te kehtaatte.

Arvoisa rouva puhemies! Leikkaus osaamiseen, koulutukseen ja sivistykseen on kaiken kaikkiaan käsittämätön, koska Suomen taloudellinen menestys on perinteisesti perustunut vahvaan osaamispohjaan. Talouden aallonpohjassa tulisi huolehtia juuri osaamisesta, jotta tulevalle kasvulle olisi olemassa niitä aitoja rakennuspuita. Hallituksen eväät ovat nyt kasvun ja työllisyyden suhteen täysin levällään, ja toiveita ensi viikon paketista on heitetty täällä tänään useamman kerran. Toivon sen sitten myös osoittautuvan sellaiseksi, että siitä tälle kasvulle on myös hyötyä.

Osana tätä kokonaisuutta on tärkeää turvata kaikille mahdollisuudet kouluttautua kykujensä mukaan, jos sivistyksestä puhutaan. Tätäkin mahdollisuutta ollaan murentamassa, kun opintorahaa leikataan. Seurauksena nuoren ihmisen taloudelliset lähtökohdat määrittävät yhä enemmän hänen mahdollisuuksiaan koulutukseen, eli nyt rakennetaan jopa taloudellisia esteitä opiskelulle, ja tämä on mielestäni totaalisen väärä suunta. Opintorahaan kaavailtu leikkaus on yksilön kannalta todella kova. Neljänneksen vieminen kenen tahansa toimeentulosta vaikuttaa kovasti paljon siihen, miten arki sujuu ja miten siitä arjesta selviää. Nyt kun viedään heiltä, joiden toimeentulo on jo lähtökohtaisesti heikkoa, leikkaus on mielestäni aika kohtuuton.

Vaikka hallituksen koulutus- ja sivistyspolitiikka on osittain hiilenmustaa, löytyy tuoreesta kehyspäätoöksestä sentään yksi oikein tervetullut asia, ja se ansaitsee kiitoksen. Se on se, että nyt luovutaan vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahaan itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Tämä on pieni mutta erittäin tervetullut uudistus, ja se ansaitsee lämpimän kiitoksen.

Arvoisa rouva puhemies! SDP:n vaihtoehtobudjetti on osoittanut, että näille leikkauksille on olemassa vaihtoehto. Tästä on keskusteltu, mutta se on mennyt luultavasti kuuroille korville. SDP:n tasapainoinen vaihtoehto jättäisi nämä leikkaukset tekemättä ja silti velkaannuttaisi valtiota vähemmän kuin hallituksen vaihtoehto.

Kun miettii niitä päätöksiä, joiden eteen on vuosikymmenten aikana tehty monta ansio-kasta elämäntyötä, on mielestäni aika käsittämätöntä, että tämä hallitus on valmis heittämään tästä osan roskakoriin. Minä en puhu siitä, että tämä hallitus on koulutusvihamiel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

nen, mutta minua osittain hävettää Suomen ja niiden sivistyspolitiikkamme suurmiesten ja -naisten puolesta, jotka ovat tehneet tässä maassa aikaisemmin töitä.

20.11 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Läsne olevat kansanedustajat! Tänään on ollut kiivaitakin keskusteluja, ja olisin itse kaivannut enemmän keskustelua siitä sisällöstä, jota muun muassa edustaja Puumala toi puheenvuorossaan esille. Samoin edustaja Terho kertoi, että kaikki puolueet ovat aikanaan joutuneet erilaisiin leikkauksiin täällä osallistumaan, niin että rehellisyyden nimessä, voitaisiinko unohtaa jo tämä keskustelu siitä, kuka mitään on sanonut, ja keskittyä siihen, miten me voisimme panostaa meidän laadukkaaseen koulutukseen.

Tuntuu jotenkin niin oudolta, että täällä käytiin tänään läpi sitä, mitä joku sanoi ehkä 90-luvulla, ja niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, vedottiin sitten johonkin, hyvä, ettei Facebook-kirjoitukseen, että kuka saa nokitella ketäkin. Erityisesti SDP:tä hieman olen tänään ihmetellyt, ja edustaja Kiuru tuolta hyvin voimallisesti koko päivän piti puheenvuoroa, sieltä oli hyvin huono jo kuulla, ja jotenkin minä haluaisin, että otettaisiin tämä asia ihan vakavasti, tämä on tärkeä asia. Viime viikolla meidän edustaja Terho puhui tempputyöllistämisestä, ja silloin SDP puuttui siihen, että eipäs saa puhua niin ikävästi, mutta tämän päivän olen kuullut täällä, että puhutaan muumilaastarista, verorahoista, jotka suunnataan meidän koulutukseen: ovatko meidän kaikkien verorahat siis muumilaastaria? Täällä sanottiin Soinille "kuinka te kehtaatte", ja minä en ymmärrä, miten tämä vie meidän opiskelijoita ja meidän tulevaisuutta millään lailla eteenpäin.

Tuossa eräänä päivänä juttelin erään opiskelijan kanssa, joka oli iltatöissä, ja hänkin ymmärsi sen, että on ikävää, jos enemmän joutuu ottamaan lainaa tulevaisuudessa. Hän käy töissä, mutta hänkin ymmärsi tämän taloudellisen tilanteen ja keskusteli tosi rakentavasti kanssani pitkään. Oli iltamyöhä, kauppojen aukioloajat kun ovat nyt pitkiä, ja hänen kanssaan tästä keskustelin, ja sekin oli rakentavampaa keskustelua kuin se, joka täällä tänään on käyty. Niin että olisin todella toivonut, että olisimme keskustelleet, miten me kehitämme sitä meidän oppimiskoulun sisältöä. Nimittäin, kuten täällä kävi esille, on monissa tutkimuksissa tullut esille, ja samoin muutama päivä sitten muistaakseni Akavan ekonomisti puhui siitä, että viime vuosina on laskenut matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen Suomen kouluissa, ja siihen eivät nyt varmuudella voi tämän hallituksen toimenpiteet olla syyllisiä, ja silloin nimenomaan sinne sisältöihin pitäisi voida keskittyä.

Tänään myös vihreiden edustaja Yanar halusi pitää hallitukselle oppitunnin mittasuh-teista ja siitä, mitä tämä kaikki merkitsee. Se on totta, että kaikki toimenpiteet merkitsevät jokaiselle henkilölle jotakin, mutta haluaisin vielä korostaa sitä, mikä minusta oli erittäin tärkeää eilisessä hallituksen tiedotustilaisuudessa kello 21: puhuttiin siitä, että 1 prosentin työllisyysasteen korotus säästäisi 600 miljoonaa euroa. Nyt tämä paketti, minkä hallitus eilen joutui leikkauksia tekemään, oli 370 miljoonaa. Ajatelkaa, jos me saisimme muutamien prosenttien korotuksia työllisyyteen. Siihen meidän pitäisi nyt panostaa, ei siihen, että mietitään, mitä joku sanoi vuonna 85, ja etsitään niitä pöytäkirjoista. Jotenkin se näyttää lähinnä näytelmältä.

Nimenomaan täällä tuli myös esille, että lainaa ei uskalleta ottaa, kun ei saada edes sitä työtä. No, silloin meidän ei ehkä kannata niinkään keskittyä muuhun kuin siihen, että me miettisimme, miten me nyt saisimme niitä työpaikkoja, että meillä kaikilla olisi sitä työtä. Meillä edelleen säilyy maksuton koulutus, ja tuossa tänään tuli esille keskusteluissa, että esimerkiksi lääkäriksi valmistuminen maksaa yhteiskunnalle 180 000 euroa. Siinä tarjo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

taan tämän suuruinen panos. Se on erittäin hienoa, että me voimme ihan siitä sosiaalisesta taustasta riippumatta valmistua lakimieheksi, lääkäriksi, ihan mihin ammattiin kukin itse katsoo tarpeelliseksi ja mikä tuntuu siltä omalta.

Tuossa vielä edustaja Taavitsainen puhui siitä, että joskus opiskelijoilla ei ole rahaa esimerkiksi tavata ystäviään, ja se on näin. Itsekin opiskelija kun olin, välillä tosiaan tonnikalaa söin ja vähensin aika paljon omia menoja, ja se on, aina silloin kun on taloudellisesti tiukkaa, juuri tällainen tilanne. Olisi aivan ihanaa, jos meillä kaikilla olisi varaa tehdä joka päivä sitä, mitä me haluamme, mutta valintoja me jouduimme tekemään, ja näin se menee. Toivon kuitenkin, että me saamme pikaisesti kaikille töitä, me voimme varmasti silloin palauttaa ja parantaa näitä tukitasoja.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mykkänen, poissa. Edustaja Yanar, poissa. Siellä oli yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Taavitsainen, ja sen jälkeen puhujalistaan.

20.16 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena edustaja Merelle: Sanoitte, että se on opiskelijoiden valinta, kun ei voi syödä terveellisesti ja harrastaa, eli siis että niitä valintoja opiskelija mukamas tekisi. Tämähän ei pidä paikkaansa. Tällä hetkellä opiskelija ei voi valita sitä, että ostaisi sitä makaronia ja tonnikalaa, vaan hän joutuu ostamaan pelkästään makaronia, kun ei ole sitten rahaa edes siihen tonnikalaan. Kyllä hallitus voi valita näillä omilla esityksillään ja päätöksillään, mutta sillä pienituloisella opiskelijalla ei juurikaan ole valinnan mahdollisuuksia.

20.17 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En puhunut mistään terveysvaikutuksista ja muista, oli ihan hyvin outoja sanoja. Puhuin siitä, että sellaista se silloin on, kun on tiukkaa rahasta, joutuu tekemään päivittäin erilaisia valintoja. Joskus sinä tosiaan menet elokuviin, joskus ostat jotakin muuta. En minä puhunut mistään terveellisen tai epäterveellisen elämän valinnoista. Toivon, että kuunnellaan rauhassa ne puheenvuorot, ettei sitten tarvitse yrittää antaa väärää signaalia siitä ihmisen vilpittömästä puheenvuorosta.

20.18 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on ollut kyllä jälleen värikästä, mutta tulevaisuuteen suuntautunut kehittäminen on jäänyt valitettavan vähäiseksi. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa olisi kyllä hedelmällisempää.

Joitakin tunteja sitten edustaja Honkonen otti esille hallitusohjelman mukaisen byrokratian purkamisen. Kouluun todellakin suuntautuu monenlaisia kyselyjä ja tutkimuksia, joiden parempi koordinointi toisi helpotusta rehtoreiden ja opettajien kouluvuoteen. Saman lukuvuoden aikana koulu saattaa joutua vastaamaan useisiin lähes samansisältöisiin kyselyihin. Ero näitten kyselyjen välillä voi olla kuitenkin sen verran hiuksenhieno, että edellistä vastausta ei voi liioin hyödyntää siinä kyselyssä. Toki kouluille tulee myös erinomaisen hyviä mittauksia ja kyselyjä. Esimerkiksi oppimistulosmittauksista koulu saa koulukohtaisen palautteen, jonka avulla koulun toimintoja on hyvä kehittää.

Arvoisa ministeri, kysyitte omassa puheenvuorossanne, miten opetamme lapsia hallitsemaan teknologiaa, jota ei ole vielä keksitty. Ehkä me voimme palata 40 vuoden taakse peruskoulun alkuun. Silloin elettiin aivan erilaisessa maailmassa. Silloin ei tiedetty 2000-luvun osaamistarpeita. Kodin ja koulun tehtävät olivat tuolloin nykyistä paremmin eriytyneitä. Kodit kasvattivat omiin vahvuuksiinsa uskovia lapsia, ja koulua arvostettiin kodeissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

Koulu taas antoi eväitä kohdata mikä tahansa tulevaisuus. Opittiin yhteistyötaitoja, opittiin äidinkieltä, opittiin matematiikkaa, luonnontieteitä ja historiaa, ja taito- ja taideaineet olivat arvossaan. Ennen kaikkea koulu kasvatti meistä tulevaisuuteen ja koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen uskovia nuoria. Arvoisa ministeri, otetaan vähän oppia menneistä.

Keskustelu leikkauksista on ollut tänään mittaluokaltaan hukassa, täytyy sanoa. Leikkausten jälkeenkin määrärahataso on esimerkiksi korkeakouluissa paluuta vain muutamia vuosia taaksepäin. Emmehan me todellakaan voi ajatella, että yliopistokoulutuksen taso ja tilanne olisi silloin ollut heikko. Eivät nämä leikkaukset romuta koulutusjärjestelmää, niin kuin täällä on yritetty todistella. Tällä hallituskaudella uudistetaan koulutusta. Parasta tässä minusta on, että uudistamiselle annetaan tilaa ja mahdollisuus siellä kouluissa. Maailman parhaat opettajat pääsevät kehittämään maailman parasta koulua vieläkin paremmaksi.

Arvoisa puhemies! Asumislisän siirtäminen yleisen asumistuen piiriin on erinomainen viesti opiskelijoille. Se parantaa erityisesti pienituloisten opiskelijoiden asemaa. Toivoisin, että asumistukijärjestelmän kokonaisuuden kehittämiseen paneuduttaisiin vielä. Kansantaloutemme ei kyllä kestä näin monimutkaista ja kallista järjestelmää kuin Suomessa on vielä tämänkin jälkeen. Sipilän hallitus laittaa nyt Suomea kuntoon, jotta tulevaisuudessaakin olisi mahdollisuus hyvinvointiin Suomessa, laadukkaaseen koulutukseen ja laadukkaaseen tutkimukseen.

20.22 Sari Multala kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kaikille edustajille ja erityisesti ministeri Stubbille ja edustaja Toivolalle puheenvuoroista, joissa ollaan pyritty katsomaan hiukan pidemmälle kuin tähän tämänhetkiseen tilanteeseen.

Me kaikki pidämme tasa-arvoisia mahdollisuuksia kouluttautua ja opiskella erittäin tärkeinä. Vaikka Suomessa olemmekin päässeet asiassa eteenpäin, meillä on edelleen paljon parannettavaa. Toisin kuin opposition edustajat täällä ovat esittäneet, lainapainotteisuuden kasvu ei automaattisesti tarkoita koulutuksen periytyvyyden kasvua. Itse uskon, että suurempi merkitys kuin varallisuudella koulutuksen hankkimisessa tai periytyvyydessä on sillä, miten koulutuksesta puhutaan perheessä, kaveripiirissä, mediassa ja myös tässä salissa.

Ennen, ja pitkälti vielä nykyäänkin, korkeakoulututkinto takasi työpaikan. Vuonna 2013 korkeasti koulutettujen työttömyysaste oli noin 5 prosenttia, kun se peruskoulun käyneiden osalta oli noin 16 prosenttia. Voidaan siis edelleen sanoa koulutuksen olevan hyvä vakuutus työttömyyttä vastaan. Enemmän ollaan kuitenkin menossa siihen suuntaan, että tutkinto on pohja elämän mittaiselle oppimiselle. Tutkinto ei enää takaa työpaikkaa eikä ainakaan hyvää ja korkeaa toimeentuloa. Vaikka suuri osa korkeasti koulutetuista työllistyy edelleen hyvin, on koulutusalojen työllistymisessä eroja. Siksi mielestäni onkin tärkeää, että niin ammatillisessa koulutuksessa kuin korkea-asteellakin opiskelupaikkojen määrää eri aloilla ohjaa työllistyminen. Tämä tapahtuu parhaiten myös koulutuskentän omien viestien mukaan rahoituksen kautta. Talouden rakenteet kuitenkin muuttuvat, ja siksi myös koulutuksen ja alojen tulee muuttua ajassa. Tämä tarkoittaa jatkossa entistä enemmän sitä, että uudelleen kouluttautuminen saattaa olla useammille ajankohtaista.

Arvoisa puhemies! Olen itse ollut lapsuudesta asti koulutususkovainen, varmasti liikaa. Silti olen tällä hetkellä erittäin kiitollinen siitä, että minulla oli urheilun ohella mahdollisuus kouluttautua. Koulutus toi turvaa tulevaisuuteen. En pidä siitä, että henkilökohdaisia kokemuksia pidetään ainoana tai edes tärkeimpänä indikaattorina tai ohjeena päätök-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

sille. Historian kokemukset ja opit ovat tärkeitä, mutta enemmän tilastojen tasolla. Sen sijaan on tärkeää, että kuuntelemme niiden ääntä, joihin tekemämme päätökset vaikuttavat. Kun tapasimme opintotukileikkauksia ja -uudistuksia suunniteltaessa opiskelijoita ja heidän etujärjestöjään, saimme arvokasta palautetta ja kehittämisajatuksia. Vaikka opintorahan leikkauksia ei voitu perua, monta muuta opiskelijoiden esittämää huolta voitiin ottaa huomioon, ehkä suurimpana näistä opintojen edistymisvaatimuksen kiristämiseen liittyvä vaatimus.

Olen keskustellut opintotuesta paljon myös muiden kuin opiskelijoiden kanssa. Monelle on ollut yllätys, että meillä on käytössä tällä hetkellä jopa 40 prosentin opintolainahyvitys. Eli käytännössä iso osa lainasta annetaan anteeksi, jos valmistuminen tapahtuu määräajassa, joka on noin vuotta pidempi kuin keskimääräinen ylemmän korkeakoulututkinnon suunniteltu kesto. Nyt opintotuen lainapainotteisuuden kasvaessa lainahyvityksen merkitys korostuu. Opintorahaleikkaus on joiltakin opiskelijoilta noin 80 euroa ja joiltakin noin 50 euroa riippuen opintojen aloitusajasta. Jos koko 80 euron opintorahan tippumisen korvaa opintolainalla, on lisälaina opiskeluaikana noin 4 000 euroa. Olettaen, että lainaa on ottanut yli 2 400 euroa jo aiemmin ja valmistuu määräajassa, saa tuosta 4 000 eurosta anteeksi 1 600 euroa, eli maksettavaa jää 2 400 euroa. Kun opposition edustajat puhuvat kymmenientuhansien opintolainasta tämän leikkauksen vuoksi, niin se ei siis pidä paikkaansa. Tietysti nyt mahdollistetaan entistä suurempi lainanotto, ja jos sitä maksimaalisesti käytetään, kasvaa kokonaispotti kymmeniksituhansiksi euroiksi. Kuitenkin harvoilla tilanne on nytkään se, että ainoastaan opintotuki riittäisi toimeentuloon, ja lisätienestettä haetaan työnteosta tai lainanotosta.

Arvoisa puhemies! En tällä esimerkillä halua vähätellä opintotukileikkausten suuruutta, ja ymmärrän erittäin hyvin erityisesti opintojen alkuvaiheessa olevien epävarmuutta ottaa lainaa. Olen sitä itsekin kokenut aikanani. Siksi toivonkin, että opintolainahyvitys voidaan edelleen säilyttää osana opintotukijärjestelmäämme. Se myös kannustaa nopeaan valmistumiseen. Lisäksi toivon, että hallituksen jatkovalmisteluissa opintolainan takaisinmaksun joustot voidaan yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa niin, että yllättävissä tilanteissa opiskelijoiden oikeudet ovat samat.

Arvoisa puhemies! Toivon, että voimme jatkossakin käydä tässä salissa keskustelua, joka luo uskoa koulutusjärjestelmäämme ja tulevaisuuteemme, emme ainoastaan maalaa synkkääkin synkempiä uhkakuvia. Hallitukselle toivon voimia ja tahtoa toteuttaa erityisesti työllisyyttä vahvistavia uudistuksia, sillä työllisyyden nostaminen on ainoa tie kestäväan kasvuun ja valtiontalouden tasapainoon pitkällä tähtäimellä.

20.27 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En halua enää tässä vaiheessa iltaa keskustelua paljon pitkittää, mutta ihan muutama havainto senkin vuoksi, että kun sitten joskus jälkipolvet lukevat näitä pöytäkirjoja ja kun ei tiedä, mitä Suomessa tulee tapahtumaan, niin hyvä kuitenkin tuoda muutama tilastollinen fakta. En ole ihan varma, ovatko ne täällä jo keskustelussa olleet mutta jos eivät ole, niin ajattelin nyt ainakin sanoa.

Ensimmäinen niistä liittyy siihen, että vaikka en missään nimessä halua vähätellä tätä varsin kovaa leikkausta, joka opintotukeen tulee, niin on kuitenkin hyvä tiedostaa se, että akateemisesti koulutettujen työttömyys, vaikka se onkin korkeampi tällä hetkellä kuin ehkä koskaan ennen, on huomattavasti pienempi kuin niiden, joiden koulutus on alempi.

Toinen fakta, joka on aivan uutta tietoa ja joka Suomen Pankin tutkimuksesta on käynyt ilmi, on se, että itse asiassa akateeminen koulutus on tällä hetkellä vieläkin kannattavampi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2016 vp

investointi kuin mitä se on ollut aikaisemmin. Eli vieläkin suurempi tuloero elinaikana syntyy siitä, että on akateemisesti koulutettu, verrattuna niihin, jotka eivät ole akateemisesti koulutettuja. Tämä on luonnollinen asia, koska heillä, suurimmalla osalla, on myös kansainväliset työmarkkinat käytettävissä.

Kolmas fakta, joka ehkä on jäänyt myöskin tässä koulutuskeskustelussa aika pienelle havainnolle, on se, minkä Euroopan komission maaraportti kertoo, eli että kaikista niistä ikävistä leikkauksista huolimatta, joita koulutussektorille on jouduttu tekemään, suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomi edelleen käyttää eniten Euroopan unionissa tutkimukseen ja tuotekehitykseen rahaa. Tämä on sellainen asia, joka varsin harvoin muistetaan, mutta näin sanasta sanaan lukee Euroopan komission maaraportissa. Eli joskus täytyy tunnustaa, että jotkut asiat ovat vielä hyvin, vaikka ne voisivat olla tietysti paremminkin.

20.30 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä edellistä, kun jäi vähän kesken.

Kun syyskuussa oli välikysymys koulutuspolitiikasta, nostin esiin EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille asetettavat lukukausimaksut. Totesin, että tilanteessa, jossa koulutuksestakin joudutaan leikkaamaan, on kestäväntä kustantaa maksuttomia opintoja koko maailmalle. Lukukausimaksut ovat lisäksi tehokas keino karsia maksuttoman tutkinnon perässä tulijat. Tässä taloustilanteessa Suomi ei voi tehdä tällaista. Nyt, kun julkinen puoli kasvaa, meidän verotuksemme nousee koko ajan, jostakinhan se on katettava, niin emme me voi tällaistaakaan hyväksyä. Se on hyvä, että näille tulee lukukausimaksut ja saadaan sitä kautta edes pikkuisen tasapainotettua sitä.

Meillä on tilanne semmoinen, että yritykset, jotka rahoittavat tämän, ja hyvinvoiva osa, joka rahoittaa tämän yhteiskunnan, myös huono-osaiset, lähtevät Suomesta pois. Ja joka Suomesta lähtee pois, on veroparatiisissa tällä hetkellä. Eli pako näitä leikkauksia on tehdä, ja tämä on yksi alue, johonka nyt laitetaan. Jos siellä tarkennuksia täytyy tehdä, niin kyllä siellä ministeriössä on virkamiehiä ja ammattitaitoinen ministeri meillä, joka kohdentaa ne hyvin tasapuolisesti.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.